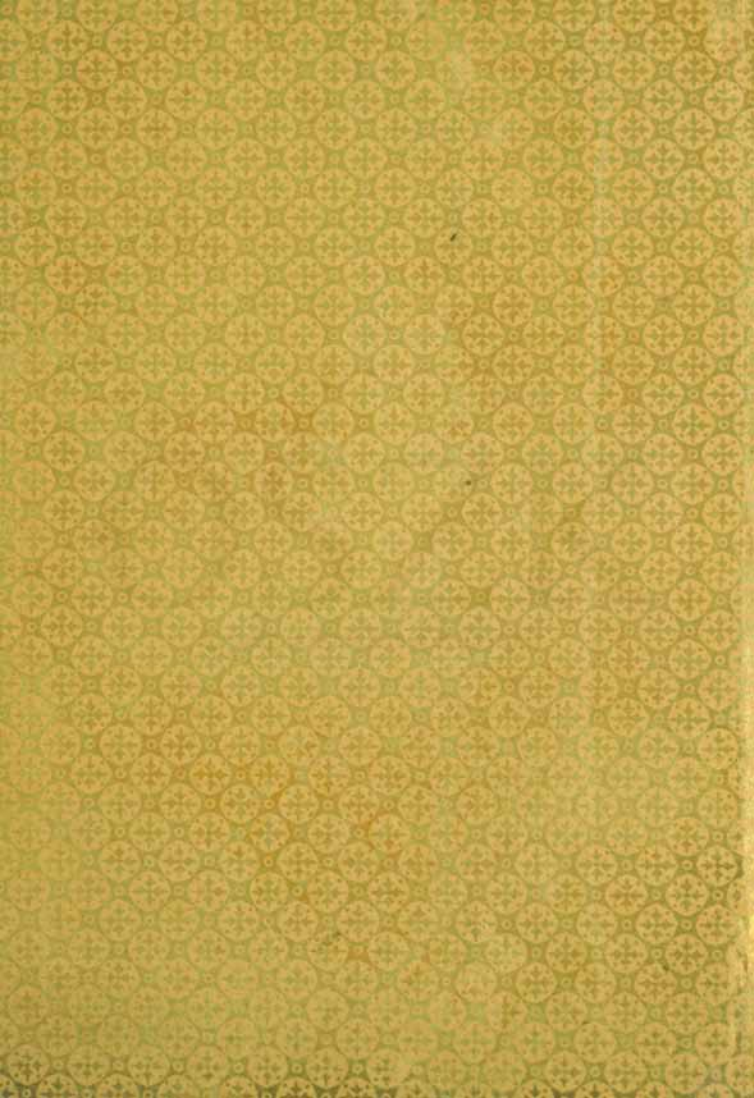

TOMPA MIHÁLY

OLAJÁG

M: 2
814.295

OSZK

Central Library of the University of Szeged

OLAJÁG.

ELMÉLKEDÉSEK, FOHÁSZOK

ÉS

IMÁK.

LAJAG.

Elmélkedések,

Fohászok és Imák.

(Círta)

Tompai Mihály.

Pesten, Kiadja Heckenast Gusztáv.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OLAJÁG.

ELMÉLKEDÉSEK, FOHÁSZOK
ÉS
IMÁK.

HÖLGYEK SZÁMÁRA
OLVASÓ- ÉS IMÁKÖNYVÜL

Országos Széchenyi Könyvtár
IRTA
TOMPA MIHÁLY.

PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

1867.

M 814.295:2

NŐMNEK.

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ezt a könyvet, gyöngéd emlék gyanánt
Fogadd tőlem kedves jó Hitvesem!
Rég ideje: hogy e némult koboz'
S ajkam szavát nem vehetéd Te sem.
De elfogult rokonszenvből ne légy,
Sokat remélve e könyvhöz ne nyúlj!
Nem tartalmaz magas eszméket ez,
S alig leend előtted benne új.

Mind hallád már tőlem, mit itt találsz:
A szent házban, — az is mily rég vala! —
S együtt ha olvasók a Bibliát,
Hol csergedez a lélek itala. —
Hallád: réten, ligetben, halmokon,
Mikor virág s halvány lomb nyult felénk;
Ha néztük a csillag-födött eget; —
S a bölcsönél, vagy a sirnál ülénk.

Mégis leírom. — Nálad hadd legyen...
Mert tán előttem nagy, hosszú ut áll
És menni kell... csak az bizonytalan:
Mikor szólítanak ama kapunál
Hová az élet minden úta visz,
S a bujdosó megérkezik hamar. —
Korán... s nehéz... de én készen vagyok,
Legyen meg a mit Isten úgy akar!

Örökségül mit hagyjak én Reád?!

A szent becsület minden vagyonunk;
A drága kincs orcánk derűje volt,
De ah, immár ebben is megfogyunk!
Mégis, — panaszra nyilván ajkaink —
Ne légyünk oh Hivem hálátlanok:
Az Istentől sok jót, áldást nyerénk,
S valánk hosszú időn át boldogok.

Én vagy Te, meg kell egyszer kezdeni,
S az elválás mindig csak bús lehet; —
Multunk fellobbanó emlékinél
Melengesd és derítsd fel lelkedet!
Szép emléikkel még nem szegény a szív,
Bár a jelen keservet nyújt talán; —
A gyémánt, a nappal magába szítt
Fénytől világol a vak éjtszakán.

S a bú is enyhül. — Mely tennap gyötört:
A szenvedés kész csillapúlni ma;
Segélje az idő orvos-kezeit:
Foglalkodás, elmélkedés, ima;
Fohászodat bocsásd az égre föl,
Mely annyi sebre enyhet harmatoz,
S a lelki béke olajága lesz
A mit hited fehér galambja hoz.

Ha úgy tetszik: hogy minden elveszett,
S már a reménynyel is ha felhagyánk:
Van még, ki hozzánk nyájasan beszél:
A vallás, e mi édes jó anyánk. —
Hiván: ki fáradt s megterhelve van,
Kinek az élet új, új harczot ad:
Iger és nyujt vigaszt, könnyebbülést...
— Ennek keblébe rejtse bus arczodat!

Tűrj s légy erős, minő Te lenni tudsz,
Ki könnyüvé teszed a nehezet;
Kínom súlyával ez örvény fölött
Mi tart fenn engem? Lelked s kis kezed
Áldás reá! — De légy tengyámod is,
Tartson fel a hit, bizalom s erély;
Nem léssz magad, — kísér, óv szellemem
S Isten veled marad: — ne félj, ne félj!

Hajolj meg a változhatlan előtt. —
A bösz vihar, mint óriási bárd
Ketté szakasztja a daczos fenyőt,
De a meghajló fűszálnak nem árt.
Oh, lesznek még bár nem zajos, de szép,
A bánatban megszentelt örömid;
S tudod: hogy a köny is mint a mosoly
Megszűnik egyszer. — Az élet rövid!

Rövid, de csak e földi élet az,
E fájdalom s csalódással rakott;
Ne ezt, — amazt tekintsd lelkem fele:
Mely tiszta fényvel int felénk amott!
Szeretted már mind ott várunk Reád,
S hozzánk felszállnod nem leend nehéz,
Hol hervadást nem lát a koszorú:
Mit Isten a hívek fejére tesz.

Országos Széchényi Könyvtár

ELMÉLKEDÉSEK ÉS FOHÁSZOK.

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OLAJÁG.

Ha meghajolt már a kereszt-nyomott váll,
Az ajkon némaság a gyász pecsét;
Sok szép reményt ha szíved elfecsélt,
S az élettel, világgal meghasonlál:

Legyen nagyobb erőd a fájdalomnál!
Hajnal derül az éjből, bár setét,
Érezd a köny s próbáltatás becsét;
Hidd: hogy atyád, hogy szán, szeret ki dorgál.

Tűrj és remélj! **Elmélkedjél, imádkozz'!**
Hadd térjen a beteg lélek magához . . .
Így, ha követje **ottfen** megjelent,
S mint a Noé galambja vissza-szárnyal
Zöld olajág- s az ég jó válaszával:
Mit újra megnyersz: lelki béke, csend. —

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ELMÉLKEDÉSEK ÉS FOHÁSZOK.

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A templomban.

Jelen vagyok a buzgólkodó néppel az Isten házában, mely mint a zivataros tenger közepén, a bátorságos, árnyas szigetnek kikötője: nyitva áll az élet hányatásai között a föld vándorának, és csendes, biztató hívogatása hallik: *jöjtek ide mindnyájan, kik megfáradtatok és meg vagytok terheltetve, s találtok nyugalmat a ti lelketekben!* Bizony a szent küszöbön belől, vigasztalás és béke van; lelkünket oly érzés hatja itt által, mely édességével és boldogságával, minden más érzést felülmúl.

A kegyes gondviselés sok örömet ra-

kott le az életben; virágok nyílnak körülünk s lábaink alatt, ha igaz ösvényen járunk; • a dicső természet ezer változatú pompája s nagyszerűsége; a művészet s költészet fényes világa, a szép lelkek alkotásai, gyönyörre ragadnak; a családi enyhe, fűszeres lég, a kölcsönös szeretetnek adott és nyert édes jelei, kötelességeink hiv teljesítése: mind, mind úgy boldogitnak bennünket! Mégis az örökkévaló szépséghez, a jóság- és igazsághoz, a szeretet végtelen forrásához, Istenhez lehetni közel, beszélni vele az ő szent templomában: ez a legmagasztosabb érzés, ez a legfőbb boldogság e földön.

Sokan azt mondják: templom az egész természet, mindenütt lehet áhitatoskodni s egy rövid felsohajításban végezve van az imádkozás. Igaz, hogy az ég s föld hangosan hirdeti Isten hatalmát és dicsőségét, prédikálja jóságát és

bölcsességét; de gyakran üres szívvel, csak szemünket gyönyörködtetve járunk a természetben; gondolataink mint hiú pillangók czél és haszon nélkül tévedeznek annak virágai s szépségei felett, hidegek maradunk elragadó s megdöb-bentő jelenségei előtt; sőt gyakran felháborodott, visszás és méltatlan érzések közt forgunk az örök Alkotó csudaművei között. Itt pedig e szent helyen, *mely Istennek háza s a mennyeknek pítvara*: mély, benső megrendülést éreziünk; itt, hol bár *ketten vagy hárman*, annálinkább népes és buzgó gyülekezetben seregelvén öszve: a hely méltósága, a közös ájtatoskodás által, felébred szunyadásából a figyelem, lánggra gyúl az érzés és Istenhez ragadtatik a szív. Nem a külvilág néma és magyarázatra szoruló képei, de az igének világos, élő szavai tanítanak itt; nem a réteknek futamó csermelye, hanem az evangéliom kristály-

tiszta forrása gyönyörködtet, oltja szomjunkat, s legelteti az örökéletre lelkünket; nem rövid, felületes és páráként elszálló fohászban, hanem mély és igaz érzelemben, az élő nyelv értelmes és méltó szavaiban mutatjuk be az Urnak lelkiünk hála-áldozatját.

A beözönlő fény, mint arany-mennyegyzet lebeg a gyülekezet felett; az együtt buzgott imádság elfoglalja, az együtt zengett ének folyama mennybe ragadja a lelkeket.

Im a buzgó nép ifjak, vének . . .
 Mint szent hullám zajdúl az ének,
 Majd csendesül és elhal lágyan,
 — Az érzés szól csendes imában —
 S ismét megzendül: „Mi nem félünk,
 Az Isten a mi reménységünk!”

Oh, kik lágymelegség, hanyagság, vagy világi bölcseségből felmentik magokat könnyelműen eme szent köteles-

ség alól: hogy az Ur házáat gyakorolják: szívöket, éltöket a legfelségesebb örömtől s boldogságtól fosztják meg!

A világ eltávolítja, az Isten háza együvé vezeti az embereket. Külön célok felé futunk s javak után epedünk; más-más uton reméljük a boldogságot, melynek nyugtalan keresése közben, ha öszveütközünk felebarátainkkal: gyakran elég gyalók vagyunk letapodni reményeiket s romlásukon építeni fel saját szerencsénket. Az Isten házába egy gondolattal, egy közös célból jövünk; ennek javaiért nem irigykedünk egymásra; a szent hajlék békében egyesít fedele alatt gazdagot és szegényt, hatalmast és gyámoltalant, boldogot és szenvedőt. Ime a gyenge s nyomorék, a rongyokkal fedett koldus egyesíti imáját a hatalmaséval, az előkelőével; egy itt csak, a ki fő, egy hangban s jelentéssel hallik a közös és magasztos megszólítás! Mi Atyánk!

A világban gyakran idegenek, sőt ellenségek állnak szemközt egymással; atyafiak, testvérek, Istennek gyermekei vannak itt.

Mily számtalan sebet vesznek s hordoznak titkon és nyilván az életben az emberek! És mikép sokféle a fájdalom: különböző a gyógyszer is; de mindannyi kétséges, bizonytalan. Az Isten házának, a vallásnak orvossága egy, hathatós és biztos. Csudálatos erővel gyógyítja meg a beteg lelket; ható ír a fájó sebre; vigasztalás a háborgó kebelre.

Látom az ártatlan gyermeket: mint emeli gyenge kis kezét az árvák atyjához; a gyászba öltözött özvegyet, a mint halvány arczán könnyei patakzanak le; hallom a különféle nehéz keresztet hordozók soháját, mely az eget keresi. És midőn az imádkozók felemelik arczáikat: könnyebbülés és vigasztalódás, meg-

nyugvás és reménység látszik azokon. A félelmes kísértettel küzdő, győzelmes fegyvert; a lelki homályban tévelygő, világosságot nyer itt. Nagy az Ur házának hatalma!

A titkos, nagy bűnös, ki rejtegetni tudta vétkeit a világ és a bíró szemei elől: a Sziveket-látó előtt magába száll, megrendül s mint a tör, átjárja lelkét az öntudat. Majd

Az arcz földig borúl, a könny ömöl . . .

S míg a vezeklő bűnét látja csak,

És Istenhez fordul bocsánatért:

Szétválni kezd lelkében szín, salak.

S ha a szív meglágyult mint a viasz,

Új ember lenni a bűnös ha kész:

Felé hajlik az égi irgalom,

Bizzál, bizzál! bűnöd bocsátva lész!

Mily dicsőséges szent hely ez, szépsége- és javaiért! Látogatása mily édes szüksége a hálás szívnek, mely a világi

dicsőség és földi gyönyörködések között üres és kietlen marad, kegyes, vallásos érzelmek nélkül! A vallásosság az igazi műveltség, a lélek alázatossága Isten előtt: felemelkedés. Itt halljuk tisztán a kötelesség szavát, s békülünk ki a szenvedésekkel; a gondviselésben bizni, megbocsátni, remélni, a sirhalomra mosolygva nézni tanulunk. A közáhitatosság emel, ragad; mint a holt szenet a parázs, áthevíti, izzóvá teszi a fagyos szívet is. Kériünk és hálát adunk. Nem csupán magunkért esedezünk, hanem könyörgésünkbe foglaljuk a közel és távol-lévőket; a rokonokat s idegeneket; a szenvedőket, bujdosókat, rabságban sínlőket, a betegeket és haldoklókat. A keresztyéni szeretet karjai kiterjednek itt az egész világ ölelésére. Még ellenségeinkért is imádkozuk, a mint Megváltónk tanított.

S mig zeng a szó, mennyekbe szállva
 Karöltve a kérés, a hála:
 Oh van még sok... sok...— rejtve mélyen
 A könyörgő nyomott szívében —
 Mit hangosan ki nem beszélhet...
 De még előbb, mint sajt az érzet,
 A szív megrendül, és az ajk szól:
 Az Istennél már tudva van jól.

Megborzadok e gondolatra: hitetlen,
 vallástalan nő...s érzem: mily boldogság a keresztyén anyaszentegyház hű gyermeke lenni! Leborulhatni az Úrnak szent templomában, egész sorsunkat gondjaiba helyhetni, mondván:

Uram! fogjad kezünk' s mi bátran
 Állunk setétben, roppanásban,
 Bár a hegyek tengerbe dőlnek
 S ingása lesz az égnek, földnek!

Most is oh égi Atyám! leborulva
 szent templomodban s örökkévaló szí-
 ned előtt, azt kérem buzgón: tartsd meg

és neveld bennem házadnak forró szeretetét, hogy áhítozzék lelkem Te-hozzád! és valamikor megjelenek s leborúlok itt lélekben s igazságban imádni nagy nevedet: szakaszszerű egészen a világtól, ennek hiú képeitől, hogy szívem, lelkem, gondolataim egyedül Téged keressenek, Rajtad függjenek! Hívj és vonj ide a boldogságban és szenvedések között, hogy örömem a hála és buzgóság tüzeiben nyerjen tartós fényt s tőled legyen megáldatott; fájdalomam a benned vetett hitben és bizalomban enyhüljön s gyermeki megnyugvás által legyen elviselhetővé! Tudom, hogy a világ minden javai és gyönyörei változók, birásuk rövid és bizonytalan; — szentházad örömei s kincsei pedig változhatlanok; szentelj meg azért, hogy ezeknek keresése legyen életem legfőbb gondja; hogy már e földön is, bár töredékesen ajakkal s gyarló rebe-

géssel, odafenn pedig tökéletesebben dicsérjelek s áldhassalak minden vég nélkül. Amen.

Honszeretet.

A legtökéletesebb valóság után, kihez vallásos hitben s az emberi érzelmek legszentebb és legmagasabb lángolása közt imádással emelem fel szívemet, gondviselő Istenem és Atyám után, azon nevek között, melyekhez kegyelet, hűség és szeretet vonzanak, melyeket imádságomba foglalok, áldok és féltek: ott áll a Haza neve.

Midőn ezt kimondom s fogalma előtttem áll: a hármasság halom s négy folyam, a tej és méz folyó föld; a gerézd- és kalászdús tájak, a régi dicsőség és gyász ismerős térei nem tűnnek fel sorban s egymásután; a népes falvak

s városok, a nemzet-család ősi erköl-
 cse- s viseletében; zengő szép nyelve,
 intézményei, az évezredes ohajtások, az
 öröm s bánat, a mult emlékei, a jövő-
 nek reményei nem ötlenek elmémbe kü-
 lön-külön; hanem mindezek csudálatosan
 összeolvadnak, egymást átölelik, s ama
 magasztos eszmévé forranak, mely ma-
 gyarázat nélkül mindent megértet és
 éreztet a honszerető szívvel; ez eszme,
 e szó: Haza. Ezen magasztos eszme,
 hév ragaszkodásunkban képet, megtes-
 tesülést nyer; keblére borúlunk mint az
 édes anyának, s mintha élő, érző való-
 ság volna: beszélünk hozzá, gyászt és
 fájdalmat tulajdonitunk neki, melyet lá-
 tunk, s érezünk; üdvözljük s búcsú-
 zunk tőle, mintha értene; éneket zen-
 günk dicsőítésére, s nincs kinek jól ne
 esnék megszólítani: édes hazám!

Nemzetek virágoznak és tűnnek le
 a világ színpadáról, de mindeniknél, ugy

a hatalmas mint jelentéktelen népcsoportnál, feltalálhatni az erős ragaszkodást a lakó-földhöz, lett légyen bár ez izzó sivatagon, vagy örök hóval fedett bérczek tájékán.

Mindenütt zeng a szó:

Olyan édes a mienknek
Tudni e tájt, síkot, ormot;
Hű védelme, hő szerelme
Szíveinkkel egybeforrott.
Rázkódják meg bár az ég s föld,
A hegy a rónára dölve:
Senki meg nem hűt iránta,
Nem szakaszt el semmi tőle!

És a haza pusztulása mindig gyász és siralom. A honszeretettől lángoló próféta Nehémiás így kiált fel: *hogy ne volna szomorú az én orcám, ha a város, melyben az én atyáimnak koporsóik vagynak, elpusztított, és annak kapui tűz miatt megemésztettek!* Jézus sem tarthatá könyeit, midőn földi hazájá-

nak, nemzetének szomorú jövőjére gondolt.

Nagy, nagy e szó Haza; fogalmában csudálatos, titkos erő van, mely elragadja a lelkeket. Szeretete szülte a történet legragyogóbb jeleneteit, abban lettek sokan dicsőkké, áldottakká s vés-ték fel nevöket a halhatlanság oszlopára.

Íme az ifjú, ki előtt a hosszú s gazdag élet áll, kinek a remény hizelgő ígéretekkal, félig sejtett boldogsággal mutogatja a jövőt: a harc viharába rohan, s nem látva mást a szent jelszóval megirt zászlónál, nem érezve egyebet az eszme lelkesítő tüznél, küzd, elesik és meghal; ajkán mosoly, szívében remény s nyugalom van, s fején áldás, melylyel a fenkölt lelkü édes anyja elbocsátá kebelének szerelmét, az egyetlen fiút. A férfi nyugton engedi kezére kovácsoltatni a nehéz lánczot, nem panaszo-

kodik a holt időre, melyben a börtön fenekén nem képes megkülönböztetni a nap és éj, a tavasz és őszt változását; fel-emelt homlok- s megdőbbentő méltósággal lép a vérpadra. Csak egy szóval, egy fejbillentéssel vonná vissza, tagadná meg elveit: visszanyerne szabadságot, életet, mindent, mindent; de ő állhata-tos és rendíthetlen marad. — Az agg, nem a világ hiú öröme, hanem azért kéri napjainak meghosszabbodását, azért ápolgatja életét, ez ön-olaját elfogyasztott pislogó mécset: hogy az elv-nek, melyért egész életében fáradozott, fényes diadalát s a haza boldogságának ünnepét megláthassa; ekkor, pihente-többnek képzelvén még sírját is, a Megváltót karjai közé szoritott Simeon-nal így kiált fel:

Elég, elég volt az élet nekem!

Bocsásd el most agg szolgád' Istenem!

S mind-ezen tények méltó magyarázatot találnak az egyetlen szóban: Haza.

Nézd meg: ki elégületlen s fellengő vágyainak engedve, idegen földre költözik, hogy ott alapítsa meg szerencsését; célját elérheti, de a gazdagságban s világi megkülönböztetések között is érezni kénytelen, hogy a kedves *otthon* pótolhatlan, hogy az ember hasonló ama nemes növényhez, mely eredete helyéről kivétetvén, más földben csak sínlik s nem ver gyökeret. A megtagadni akart érzésért büntetve van a szív abban, hogy semmi jót s örömet nem érezhet igazi teljességében. Ő fájdalommal hallgat ha kérded tőle:

Szived nem vérezett, oda hagyván a hont,
Hogy sok időre tán, vagy sohse lásd viszont?
Nem állított meg a határnál valami:
Mit honszeretetnek próbálunk mondani?
Van-e percz, a melyben imigy ne érzenél:
Szívet cseréljen az a ki hazát cserél!

Kövesd a szegény bujdosót, a száműzöttet. Sápadt képpel jár, kél az érdektelen világon s gondolatja, mint az északot nyugtalan ingással kereső delejtű, szüntelen haza felé fordul és lelke vissza-sír azokhoz, kiket kénytelen volt elhagyni. Tűr, nem panaszkodik, de egész lénye mutatja hogy beteg.

S hosszú évek folyásával se enyhül
 A hű szívben az ápol t gyötrelem;
 Ah, ellene, a széles föld határán
 Gyógyfü csak egy távol mezőn terem!
 Az a fogyasztó baj: honvág y, — az a
 Gyógyfü-termő föld: a kedves haza.

Oh mennyi tiszta homlokra vonta már a korán-aggás redőit, mennyi sugárzó értelmet befátyolozott s nemes életet tört meg az orvosolatlan honvág y!? Ha már a reménynek, a napoknak s mindennek vége van: akkor is a hazai hantok alatt kívánja porainak nyugalnát a bujdosó. — Figyelmezz a

hon hűtlen fiára, ki Júdás pénzt vett fel az általa áruba bocsátott közös, szent örökségre, méltatlanul viselvén magát az eldődök iránt, kik már elköltöztek, s megkárosítván az utódokat, kik még nem is születtek; figyelmezz: hogy álnokságának elébbutóbb megérednek keserű gyümölcsei, feltámad öntudatában az ítélet, kain-bélyegtől égő homlokát elrejteni törekszik; félelmes, zavart tekintete bizonytságot tesz a lelkét nyomó teherről, mint a hab rendetlen hullámozása a mélységbe süllyedt szikláról, s eljön bizonynyal az idő, midőn így kiált a megbántott hazához: *Vétkeztem az ég ellen s ellened, és nem vagyok méltó hogy fiadnak neveztessem!*

Oh nagy, szent a haza! Szeretni boldogság, szenvedni s meghálni érte dicsőség; elszakadni tőle csapás; vétkezni ellene kárhozatos bűn! Azért:

Drágát, becses, mindent, mit a világ teremt
 S hűségedért kínál, nézz mint értéktelent;
 És bár a sors kegyét dúsan halmozza rád:
 Soha boldog ne légy, ha nem boldog hazád!

Ha mindenki előtt méltán kedves az
 ősi ház, az ösmerős udvar és kert, hol
 napjai békében folynak; a patak, a ter-
 mékeny telek, az ősei hamvát pihentető
 temetőkert; ha azt mondaná Akháb ki-
 rálynak is, a kicsiny szölejéhez ragasz-
 kodó Nábóttal: *oltalmazzon az Ur en-
 gemet, hogy átengedjem az én atyámról
 maradt örökséget*: bizonyynyal szeretnie
 kell a szép, nagy hazát, mindnyájunk
 édes lakóföldét, melynek nyugalma- s
 virágzásában találja fel az ő hajléka is
 a magáét. Nem félti, nem szereti-e a
 madár az egész terepélyes fát, melynek
 pedig csak egyik ágán áll az ő fészke?

Akad ábrándozó, ki agyrémét kö-
 vetve, elhanyagolja hazáját, hogy szol-
 gálhassa a nagy világot. Az ilyen

ámitja s megcsalja magát, övéinek el-
vész, és adósa marad : kinek legelsőben
s legtöbbel tartozik. Nekiünk is vannak
— Istennek hála, már nem nagy szám-
mal — ily ábrándos vándoraink, kik
magokat világpolgároknak, a nagy
emberiség boldogítói- s barátainak hi-
szik : Pedig

Csak Isten napja süt derengve :

Milliókra, az egyetemre,

S oszt áldást, életet.

Szivünk szűk körben égő fáklya.

Hadd láttassék meg fénye, lángja

Min-oltárunk felett.

Tedd örömben, gyászban, alatt s fent :

A mit reád amaz örök, szent

Kötelesség rova ;

És utad bármily messze hordoz :

Térj vissza a hármás halomhoz,

Világnak vándora !

Mi nők, sziveket indító szónoklattal,
az állambölcsesség tanácsával vagy éles

szablyával nem szolgálhatjuk a hazát, de fenmarad számunkra a szerényebb s mégis hálás kör, melyben híven megfelelhettünk honleányi tisztünknek; s a bátor és büszke férfiú szive nem doboghat melegebben, nem érezhet mélyebben a hazáért, mint a mienk. A történet számos és fényes példában mutatja fel a női honszeretetet s önfeláldozást, s a nemzet aggodalma- s bánatának, valamint örömének is mindig igaz tolmácsai s képviselői valának hű leányai. A szegény származású Eszter mint királyné, buzgón munkálja népének javát s így sohajt fel: *Miképláthatnám az én nemzetségemnek veszedelmét! Midőn az elenség elhányta Júda palotáit és sátorát mint a kertet, letöré a kaput s elveszté annak zárját, midőn a gyermekek és vének fegyver miatt elhullva hevertek az utcán, s a hon fejedelmei olyakká lőnek mint a futó szarvasok: eltávozék*

a Sion leányától minden ő ékessége, sírt és szemeiből aláméne a víz és kiálta: Vagyon-e olyan bánat mint az én bánatom!? — És a hős Dávidnak, ki legyőzte a haza ellenségeit, eleibe menének a nők nagy seregben, énekszóval és zenével, így énekelvén:

Megverte Saul az ő ezerét,

De Dávid is az ő tízezerét!

Honleányi tisztemet mikép teljesítem, s hazámat miben szeressem: megtanít arra maga a szeretet, és megsúgja szívem. Serény és buzgó leszek megcselekedni mindent, mit tőlem a közös anya méltán várhat; s a böles alkotó által a női gyöngédségbe rejtett erőt úgy használom, hogy a kik hatáskörömbe esnek, reám néznek s hallgatnak: figyelmeztetve, buzdítva s vonatva legyenek a hon iránti kötelesség- és szeretetre; meghitt barátságomban s meleg érzel-

meimben ne részesüljenek a hidegek vagy hűtlenek. A haza drága színeit nem külsőségért s divatból viselem, hanem hogy jelképezze honszerelmem melegét, állhatatosságát és reményét. Nem emlegetem szüntelen s üres szavakban a honleányságot, s a haza szent nevét hiába fel nem veszem!

Oh, szépen megfér s egybeolvad hív érzelmemnek tiszta lángolása a rokon keblek magas lelkesültségével; szerény munkásságom az erősek tevékenységével, titkos fohászsom ama buzgó imával, mely nemzetem millióinak ajkáról, a haza jóléte-felvirulása- és szabadságáért az örök Istenhez emelkedik. A komoly és szent oltárokat gyöngéd, illatos virággal ékesítik!

Oly édesen esik lelkemnek nemzetem mosolygó jövőjéről álmodozni, jólétéről, boldogságáról gondolkozni, erős életerejét látni; a haza éltető legét szívni,

térein és halmain végig nézni! Áldom a
gondviselést az öröm azon üdítő forrá-
sáért, melyet ezen szemlélődésben szá-
momra nyitott.

Ha csendes a táj
S madár dalolgat,
Vagy rázza dörgés
A levegőt,
Tavaszi nyílásán,
S nyár hev szakában :
Minden jelenség
Örömré költ.

Reggel, ha látom
A síkot, ormot :
Felvidül szívem,
Tekintetem ;
S vég-pillanatját
Húnyó szememnek :
Könnyebb, ha rajtok
Feledhetem.

Másutt ha volna
Öröm, zaj és fény ;

Csend és borongás
Benned Hazám!
Oh, én nem a zajt,
Nem a sugárt, — a
Csendet s borongást
Választanám!

Szeretve hozzád
Simúlok; — érted
Én nem cserélnék
Más idegent;
Oh mert előttem:
E drága földnek
Minden fűszála
S porszemje Szent!!

Jegyváltás után.

Ujjamon a jegygyűrű, eme drága birtok; szívem választottjának, jegyesemnek ünnepélyes ajándoka, szerelme- s a közöttünk kötendő szent frigynek édes,

gyöngéd záloga. Ujjamon fénylik a végetlenséget jelképező alakjával s ama nemes érczből, melyhez rozsdá és penész nem férközhetik. Oh igen! a tiszta, igaz szerelemnek nem árt a világi sors, a búbánat s fájdalom; fényét, becsét, boldogságát nem kevesbíti; sőt a köny és megpróbáltatás közt csak nemesül, mint az arany a tűzben; — és míg napjaink folyása alatt, sok ragyogó szín elhalványul előttünk, sok drága kincsét s édes álmát elveszti a szív: az igaz szerelem nincs véletlenhez, esélyhez kötve; nem ösmeri az átváltozást és elvénülést, hanem tiszta valóságában örömet, üdvet s vigaszt adva kísér pályánkon, kísér a koporsóig s az örökkévalóságba is.

A sírnál mindent elfelejtünk :
 Mi kéjt, mi kint nyujtott az élet;
 Csak a szerelemnek nincs vége,
 Sugárzó vagy sötét emléke
 A túl világon is kíséret !

Hálásan ösmerem el, hogy boldog vagyok a szerelem által; e napok és órák csudálatos bájjal bírnak, és keblemet eddig ösmeretlen édes érzéssel, elfogódással töltik be. Oly szép ez a világ, a természet; oly jók az emberek! Virágaim is bájosabban mosolygnak reám, mintha értenék, érzenék üdvemet, s hajlongó fejcskéikkel üdvözölni, szerencsét kívánni látszanak boldogságomban. Gyakran köny tolúl szemeimbe, de cseppjei édesek nekem; az ég harmatja mézzé válik az áldásos tavaszi hajnal langyos légkörében. Szívemben mosolygó hajnal ragyog. Éjjel is kedves látásaim vannak, gyors ecsetével tündéri képeket fest elém a szelíd álom. Hálásan ösmerem meg: hogy boldog vagyok a szerelem által!

Mégis néha gyorsan elborúl érzelmem; mint a véletlen fuvalom: a lombot: egy-egy gondolat rendülésbe hozza keblemet.

Jövő életemet csak sejtem, csak félig
 ösmerős az előttem. A vándor, midőn
 utjában előre-tekint: csak általánosság-
 ban veheti fel az előtte álló tájéknak
 képét és mivoltát; a rét szelíd emelke-
 déssel látszik halomná magasulni; a
 fának csak egymáshoz boruló zöld ko-
 ronája tűnik elő; — de ki tudná távol-
 ról megmondani: nincsenek-e a völgy-
 ben sziklák és omlások? Nem választja-e
 el az öszvekötni látszó rétet és hal-
 mot terméketlen kopár? Sikamlós me-
 redék és szaggatások nem teszik-e ott
 nehézzé az utazást? Az ösmeretlen
 bántásaihoz szövetkezik a változás
 szomorító előérzete. Mily kevés időt töl-
 töttem még ifjú társaim között, az élet
 tavaszának virágos mezőin; fellegtelen,
 sugáros ege alatt, s máris új, komolyabb
 helyzetbe lépek által!

Nem éri-e könnyen elhervadás a fát:

Melyet más, idegen földbe ültetnek át?!

Oh a percz, mely választottammal egyesít: elszakaszt sok, előttem szent- és becsestől! Bölcsöm rengésének, gyermekségem gondtalan játékainak tanúi: te családi fedél és kert, terepély árnyas fáiddal; zöldelő rét csergő patakoddal; virágos domb, melyen annyiszor gyönyörködtem a távol kékjében s a lenyugvó nap pompájában: nem sokáig látlak már! Te kedves, feledhetlen itt-hon, hová megmagyarázhatlan vágygyal siettem vissza közel- és távolról; szerető szomszédok, ismerősök; te nyugalmas temetőhely, melynek zöld halmaikat kegyelettel öntözgettem az ösmeretlen nagyatyák porai felett; te Istennek szent-háza, hol szivemben holtomig élő érzések között avattattam fel az anyaszentegyház tagjául s hol szokott helyemen borúltam le imádkozásra: elhagylak titeket, Isten veletek!! De hogyan mondom ki a búcsú e szavait: mi-

kor elszakadok töletek édes véreim, jó kedves szüléim, kiknek gyöngéd gondjai alatt és szeretetében nevelkedtem fel, mint a gyenge virág a nap jóltevő sugárin?! Kikhez a vér, a hála és tisztelet oly szoros lánczával vagyok fűzve: hogy kebletekről, mint az ágat a fáról, sérelem nélkül még a boldogság keze se törhet le!! Oh Anyám! hogyan bírom el akkor együtt, saját gyermeki s a ti szülei szíveteknek fájdalmát?!

E gondolatok s érzések, még a jelen szép napokban is, bánatot hoznak lelkemre!

De mégsem csüggedek el. Bízom benned:

Mindenható szerelem, a ki éltetsz
 Ajkad melengető fuvallatában!
 Kezed, mindent ujjá teremt, kiszínez....
 A virágban, fényben s madár dalában
 Hirdetve vagy s lágyan beszélsz a szívhez;
 Csudásan öszvekötni bírod

A mélységet, a magassággal;
 Bátor s félénk, erős és gyenge
 Rokonulnak hatalmad által!
 Boldogságodnak még nevet nem adtak,
 S fájdalmad is sajátos kéjjel gazdag! —

Bízom hitem- s engedelmességemben,
 melyek által megbírálom magamat. Bízom
 mindenek felett a jó Istenben,
 kinek gondviselése- s kegyes intézkedé-
 séből történt lépésem és választásom;
 bízom, hogy nem hágy el, és úgy igaz-
 gatja jövőndő dolgaimat: hogy minde-
 nek javamra s boldogságomra legyenek,
 végződjenek.

De nem is örökre s viszontlátás nél-
 kül hagyom el kedveseimet: multamtól
 s emlékeimtől nem szakadok el végkép;
 a jóltevő meleg, melyet eddig a szeretet
 gyújtó tükréből közelről éreztem: a
 távolból is reám fog áradni. A szép va-
 lóság, szép emlékké változik által, mely

felém mosolyg s új életem szerencsáját
csak nagyobbítja :

Mert a boldogságra kevés csak a jelen,
A multon épül az s az emlékezeten ;
Örömeinknek fényt s becset titkon az ad,
Mint a gyök adja a virág színét, szagát.

Felemelem hát szívemet. Női hivatásom tiszteiről bár méltó komolysággal, de nehéz aggály nélkül gondolko om. Isten velem lesz. Jó anyám példája előtt áll, s tanácsait mindennap emlékembe idézem, híven megörzöm és követem. Azokból megtanultam : hogy illető s természetes körének határát senki sem, a nő pedig legkevésbé lepheti által úgy : hogy visszas helyzetbe ne jusson, hogy lépéséből kellemetlen következesek s veszély ne származzanak. Én, nem akarok több lenni a háznál, mint annak asszonya ; szép nevezet és hivatás ez ! Kötelességének hiv

betöltése tiszteletet és számtalan édes örömet szerez a nőnek. Foglalkodom serényen; rendben tartandom a házat, házunk táját; lesz gyümölcsösöm, virágos kertem.

Melyre magam fonom a hajlós ágbogát :
A lugas enyhítő árnyékával fogad;
S oda velem, — míg künn a hőség égető : —
A boldogság csendes, nyájas érzése jő.

Népes majorságom úgy szálldos, — hí, keres,
Gerlém galambjaim — mind oly szelíd s ke-
zes —

Karomat, míg buzát hintek, hintek nekik :
Köszönve s kérve majd gyöngéden csipkedik.

Szememből, a hajnal első sugárral
Az álom elrepül s a szép reggel kicsal;
Azután végezem a rendes házi bajt,
Mely kedvesen izgat, míg erre s arra hajt.

Majd himzek, olvasok és zongorám előtt
Kedvtelés, munka közt osztom meg az időt,
Mig észre sem veszem : hogy a nap elrepült,
— Unalmast nem hozott, nem hagyott keserűt.

Így ohajtok élni. Ezek terveim, álmaim a jövőre. És tudván: hogy az erő és gyöngédség szövetsége szüli a családéletben a legszebb öszhangzatot: a férfiúi erősb természetellenében, a gyöngédség képviselője akarok lenni; nyájas szelídséggel enyhítem a szigort; igyekszem megoltani a tán hevesen felcsapó lángot; a béke fehér galambját soha se engedem elrepülni házunkból. A férfiúhoz, kit szívem választott, tántorithatlan hűséggel ragaszkodom, lehető tévedéseire a szeretet s elnézés fátyolát borítom; még tőrni is kész vagyok; hiszen, könnyű a türés az egymást szerető szívek közt! Hiszek a hűség-szeretet- és erényben; a gyanút, féltékenységet, a szerelem s házi boldogság e veszélyes rozsdáját, nem engedem szívemre tapadni; bizalmatlanság által nem sértem meg semmiben a férfiú büszkeségét s méltóságát. Nő akarok lenni

a legnemesebb értelemben, házamnak s kedveseimnek, örömben és fájdalomban, életben és halálban őrző Angyala! A szeretett férfiúnak, ki közös boldogságunkért fárad, letörlöm orcájának verejtékét, elsimítom gondtelt homlokának redőit. Megszoktatom: hogy ne csak a boldogságban, hanem aggodalma s szenvedései közt is bízton hajtsa fejét kebelemre; nem csak szerelmének, de bánata- s titkainak is részese; hitvese, barátnéja, tanácsadója, vigasztalója, mindene kívánok lenni!

Ilyen gondolatok s feltételek közt kiderül előttem a jövő, melyben boldogságot sejtek és látok, az egymást megértő, egymáshoz híven ragaszkodó szívek boldogságát, megkoronázva erkölcs- és isteni félelemmel.

Mily szép is a lelkek szövetkezése!

Idegenből rokon, vér lesz cserélve;

Oh mily szent s nagy tüzével a szeretet:
Igy egymáshoz forrasztva a szíveket!

Hiszek, remélek, s bizalommal fordulok jövőm felé; de tudom jól: hogy a remény nem éri teljesültét, az öröm mint a színes buborék hirtelen szétpattan, felsőbb kegyelem, segedelem és áldás nélkül. Azért:

Hozzád fohászkodom mennyei Atyám! és segedelmedért esedezem. Eltévedünk az élet szövevényes utain nálad nélkül, ki lábainknak szövétneke és elménknek világossága vagy! Boldogságunk elenyészik mint az árnyék a setétben, ha kegyelmed nem nyugszik azon. Hozzád esedezem hát mennyei édes Atyám! adj áldást jövő pályámra, s kísérje jóteteszésed lépteimet; ha ingadoznának lábaim: támogató segedelmed ne távozzék el tőlem. Ki a szív érzését, mint a vizek folyását, szabadon hajtod s igaz-

gatód: tartsd meg szíveink kölcsönös szeretetét, hogy tiszta valóságában édesítse s boldogítsa napjainkat. Adjad: hogy a ház, melybe lépek, az erények lakhelye, dicsőítésed temploma, és benne szíviünk a buzgóság oltára legyen! Mind a kedves, mind a kedvetlen napokban, tarts meg kegyes oltalmad szárnyai alatt, s engedd: hogy a gondviselésedben vetett bizalom tántorithatlan legyen lelkemben! Minden áldásnak Istene! szenteld meg szíviünket, szerelmiünket, frigyünket! Te légy örömiünk, vigasztalásunk, mindenünk! hogy hála-könyvekben úszó szemeinket emelhessük fel Hozzád mindennap, egész életünkben s halálunk óráján is. Amen.

A szabadban.

Mint a ki hosszas fogságából szabadulván, alig tud eltelni a szabadság édességével: könnyültnek s boldognak érzem magamat, midőn a kedvetlen falakat elhagyva, a természet nyílt ölében, a szabadban mulathatok. Merre nézzek s hol állapodjam meg? A mosolygó jelenetek csábító váltakozással ragadják minden perczen más-más felé figyelmet, s ez édesen ingerlő tétovában úgy van lelkem, mint a nyájas szellőtől megrengetett tó, mely tört, ingó vonások helyett, csak később fogja fel s adja vissza híven és teljességben az ég, föld s a kies táj képét.

S midőn a rögtöni hevület s elragadtatás perczei után körültekintek: igazolva találom azon élénk vágyat és áhí-

tozást, mely ide vont : mely az *Énekek-énekének* írójával azt mondatá : *menjünk ki a mezőre !* mert a természethez közel, szépségeinek és csudáinak szemléletében : tiszta, nemes és ártatlan gyönyör forrása buzog, melynek itala édes, salakja nincs, unalmat és mámort nem szül.

Távol és közel, fent és alant számtalan tárgy és ok a bámulat-, az elragadtatásra ! s a szemlélőnek minden érzéke kedvesen el van foglalva. A földre boruló s az *öntött tükörhöz* hasonló ég, a rajta csudás képletekben alakuló s szétfoszló fellegekkel ; a láthatár szélén őrt álló hegyek havas tetői, a setétzöld halmozatok, a tér melyen eziüstcsíkok gyanánt csillogó patakok folynak át, azon talpalatnyi hantig, melyen állunk, azon fűszálig, melyet kezeinkkel érintünk : bámulatra ragadnak, gyönyörűségbe ringatnak. — A nap széthinti fényes, meleg sugárait, s megnyílnak a harmat

gyémántjával behintett virágok kelyhei, melyeket zöld pázsit környez. Hol a képiró s a hímező, ki utánozhatná az előtűnő kép pompáját?! A gyümölcsfákról színes rojtokban függnek a virágok, melyeken szorgalmas méhek donganak, s melyeket könnyű omlásra indít a csendes szellő, s míg szírommal borítja a földet, nem látszik megghiányosítani az ágak díszét. Mily elevenség és vidámság! Az ég madarai repesnek a könnyű átlátszó légben, vagy az erdők leveles színe alatt hangoztatják édesen zengő s csattogó éneköket; a kicsiny bogár is kiterjesztvén piros szárnyait, felemelkedik a földről, s örül hamar múltó élete perczeinek. Boldogság szívni a jó illatot, látni a természet bájos képét, érezni a langyos meleget, és az életnek körülünk és ereinkben hullámozó hatalmas erejét; mintegy megéledni, érezni, lélekzeni látszik körülünk min-

den a nagy természetben, annyira hogy megértjük a szent hajdan íróinak elragadtatását, kik a természet szépségét magasztalván: ilyen merész képekben szóltak: *a halmok szöknek mint a báránysok, és a mezőnek fáit kézzel tapsolnak.*

A természet csudái nem vesztik el érdeküket, sőt szüntelen más-más meglepetéssel várnak, a szemléletökből származó gyönyörben el nem fárad a lélek, az élvezet tiszta, friss és üde marad. *Nem elégszik meg a szem, látván, s be nem telik a fül hallással.*

Oh! láttam én gyakran ez ormot
Midőn lángolt, kéklött, borongott,
Ösmérem e zöld halmokat;
Mulattam a vén cser tövénél,
S a fűben, melyet a kelő szél
Lágyan megrezzent s hajtogat.

Mégis új, új mind e jelenség;
A fény, szabadság, pompa s fenség
Édes bűbájjal vesz körül.

S mint a fürdő madár a habba :
 E kedves, e szent hangulatba
 Én lelkem új vágygyal merül.

Agyönyör mellett nyugalmat, gyógyulást és vigasztalódást is ad a természet. Ennek részei vagyunk mi, belőle eredtünk, tőle veszünk mindent, s ha pályánkat megfutjuk: hozzá térünk meg a végső nagy álomra. És földi fáradozásaink alatt is, pihenésünk, megújulásunk annál teljesebb: mentül közelebb keressük azt, az anyja természet csendes, nyugtató kebeléhez, melyből az életerő titkon de gyorsan szivárog át kimerült idegeinkbe. Hol lehetne édeesebb, üdítőbb álmot találni, mint a puha pázsit vánkosán, mint a lombos fa alatt, mely ezt látszik susogni a fáradtaknak: jöjjetek, nyugodjatok az én árnyékomban?! Itt a test eleveniséget, a lélek vidulást nyer; az évek sulya alatt görnyedő agg gyorsulni érzi szívének

dobogását, s a beteg jótékonyan tapasztalja: hogy Isten a természetben fűbe fába orvosságot rejtett el, hogy van *balzsamolaj Gileádban, és vagyon orvos.*

Oh Isten szép, szabad világa!
 Igazsággal, fénynyel megáldva,
 Kútfejeid mily kiesek!
 Hol a forró homlok kihülhet
 S a szívre száll vigasz s üdület:
 Én kebeledre sietek!

Siessetek ide ti is fáradtak és sinlők! Siess ide aggodalom rabja s bánat betege. Nem bánt itt a könnyelműek kaczagása, a buták érzéketlensége; a szent, komoly csendesség, mely körül vesz: sebhedt szívedhez illik, s a természet jeleneteinek szemlélése megnyugvás- és gyógyulásra vezet. Ime lásd: egyik forrásnak vize édes, másiké keserű, nem minden növénynek van virága, nem minden virágnak illata, s a vígjajba, mely eltölti az erdőt: egy-egy is-

meretlen siró nyögés vegyül. Ama szenes és éktelen váz, a villám rombolásának jeleivel, tennap még büszke s a felhőkbe nyúló tölgy vala. A tiszta, csergő hegyi patak rögtön alábukik a szikla párkányáról és hosszú zúgása közt apró cseppekké zúzódik össze. De kövesd a lezuhant csermely útját, a vizomlás zaja mindig csendesebb végre hallhatlanná lesz, a tört habok lecsillapulva ismét virágos partú mederben egyesülnek, s tisztán és csevegve lejtének tova; a vilámsujtott fa tövén ifjú sarjakat látsz; s ama ruganyos füvel borított szűk völgyelet, melyben mint egy rengeni tetsző sajkában pihenteted tagjaidat: régi vízszaggatás, de a hol a sebet behegeszté és sűrű pázsittal fedte el a jóltevő idő. Vizsgálódjál és eszmélj! Nem lehetünk mindnyájan szerencsések és mindig boldogok; a bánat és öröm szomszédok, testvérek. Vigasztalódjál! A nyugtala-

nító zaj elcsendesül, a seb beforr, az égés helyén dúsabb fü és lombok fakadnak, s a fájdalmat látott szívnek még kedvesebb lesz a jövő öröm. Kétségbe esnél-e, hogy egy kicsiny felhő eltakarta a napot?

Nem csak a legtisztább gyönyörök kertje, a nyugalom sátora, a vigasztalódás temploma, de becses tudomány iskolája is a nagy természet. — *Beszélg a földdel s megtanít.*

Ime, minden teremtetett valóság szépen és pontosan megfelel rendeltetésének! A rövid életű fü, mikorra elszárad: virított, illatozott, s érett magvait a földbe hinté a következő kikelet számára; s a magas cser, midőn levelei sárgán lehullanak: egy gyűrűvel nevelte izmosságát. Készül immár a költöző madár, hogy nyájasabb tartományt keressen; nyugton repülhet: felnevelte fiait. Miért áll a kopár bércz havas fe-

jével a vidék felett? Védi ezt; a nyár forró napjaiban hűvösséget terjeszt és jótékony esőzésre állítja meg az átfutamló felhőket. Oh ember, ki mindezeknél nagyobb vagy, tanulj! töltsd be híven rendeltetésedet!

Mily rend, czéloosság és tökély mindenütt! Nincs felesleges és nem hiányzik semmi. A teremtő bölcsesége világít a legkisebb csipkebokorban is. *Oldd le saruidat lábaidról, mert a föld, melyen állasz, szent föld!*

Ezer csudával ime rakva
 Az ég, a föld, mint kincses akna;
 S ha a lélek fenn, fenn ragad:
 Vagy a mélység fölé borúlok:
 Hogy látok, érzek és okúlok
 Ugy boldogít e gondolat!

Igen, boldog vagyok hogy tanulhatok,
 hogy felösmérhetem a kicsinyekben úgy
 mint a nagyokban a Teremtő s Gondvi-
 selő hatalmát és bölcsességét, mely míg

*kiterjeszté az égnek kerektségét az üre-
gen s, a földet mint a semmin úgy füg-
gesztette fel, és nevökön hívja, vezérli a
csillagokat: addig a legparányibb te-
remtésnél, a féregben és a mohában is
megláttatik. Ime némely magnak pán-
czéla van, hogy abban megtartassék, a
másik selyem, bársony szárnyat nyert,
hogy messze elröpülhessen. És mire e
temérdek szaporaság, holott egy két
szem is elég volna a faj további fenma-
radására s a többi úgy is elvész? Nem!
hasztalan egy sem vész el, hanem ele-
delül szolgál az arra váróknak; mert a
föbölcsesség egyik teremtését a másik
által táplálja. Kicsoda az énekes ma-
dár tanító-mestere, s a darvak útmu-
tatója a levegő égben? Ki adta a gerli-
czének az anyaiszeretetet? A természet
Ura! A hangyák és egerek erőtelen köz-
ség, mégis megszerzik nyárban ételöket
s kösziklán készítik az ő házokat; —*

*királyuk nincsen a sáskáknak s mégis
mennek szép renddel.*

Oh ember, jer a természetbe tanulni!
Ösmerd meg annak csudáiban a hatalmas Teremtőt, a bölcs Megtartót és Gondviselőt, kit megtalálsz a fényes napban és a porszemben, a magasságban és a mélységben, s szavát hallod a mennydörgés szava- és a lombok sutto-gásaiban, jelenlétét érzed a lég favalmában s melegében és saját szived dobogásában. Értsd meg a sugallatot, melyet a proféta hallott: *Kelj fel, menj ki a mezőre és ott szólok teveled, és a mezőn az Úr dicsősége áll vala!*

Én teljes áhitat- s magasabb gondolatokkal ohajtok mulatni a természetben; így nyugalmat, vigasztalódást, tudományt találok itt; és gyönyörködésem nem a szem hiú legeltetése lészen, hanem a lélek szent mulatozása, látás

és érzés, élvezet és imádság. S mint
életet a buvárnak

A fent beszívott tiszta lég ád,
Míg a mélységet járja lenn :
Vigaszt, hitet vívén el innen,
Éltet s erősít lépteimben
E boldog, e szent érzélem !

Nagy vagy te oh hatalmas Teremtő,
műveidben ! Nagyságodat hirdeti a ki-
terjesztett erősség ; bizonyága a föld,
lábaidnak zsámolya, melyet annyi csu-
dával raktál meg, annyi ékességgel ru-
háztál fel és annyi élő teremtes boldog
lakhelyévé rendeltél ! Bizonyosága képed
mása az ember, kit azon méltóságra
hívtál : hogy a nagy világ jelenségeit,
vizsgálja és értse, hogy gyönyörködjék
és alkotó újjaidra ismervén azokban,
dicsóítse hatalmadat, bölcseségedet.
Tartsd meg és éleszd tisztább hevületre
érzelmeimet, melyek szivemben a ter-

mészet szépségeinek láttára ébrednek, és engedj e nyilván lévő titkokban úgy bűvárkodni: hogy áhitatos elmélkedésem és gondolatom a kisebbről a nagyobbra, az alantiról a magasabbra emelkedvén a teremtetett valóságok lépcsőzetén: végre Nálad, mint örökkévalók és kútfőnél állapodjék meg, nálad, ki megközelíthetlen világosságban lakozol, és láthatlan vagy, de jelenléted melege és fuvallata mindent betölt. Segélj oh édes Atyám! hogy e nagy világban megösmérjem helyemet, felfogjam magasabb rendeltetésemet, és megközelíteni törekedjem igaz célomat; és hogy e mulandó életben magam és felebarátaim boldogítására és a te dicsőségedre éljek. Amen.

A bölcsőnél.

Csendesen ülök alvó kisdedem bölcseje mellett. Istenem, mily tiszta gyönyör forrását nyitád fel számomra, mily hasonlíthatlan édes érzéssel ösmérkedtettél meg, midőn anyává lenni engedél! Mióta szerelmünk élő zálogát ölembe vevém és érette dobogó keblem tejével táplálom: egészen mássá lettem; felfogásom, gondolataim az életről átváltak; nemesebb méltóságra, magasabb álláspontra érzem helyezve magamat, és szívemet tiszta boldogsággal tölti el, életemet fényes, bűvös léggel veszi körül az anyai érzelem.

Hosszasan elnézem kedves kicsinyemet. Könnyű harmatot von homlokára az édes álom, melynek látásaiban mint ha angyalok enyelegnének vele: mo-

solyra vonulnak ajkai; lehajlok lélekzeteig, halkán mondom nevét, beszélgetek vele, mintha ébren volna; kitárom karjaimat, mintha felém repesne; hallani vélem: midőn kedves gagyogással mondja: Anya! — Ébrenlétének szüntelen látott, szüntelen ohajtott jeleneit ismétli képzelmem; bölcseje csendjénél, lelkem saját boldogságával beszélget és mulat.

Mily csudálatos és titokszerű az anyai szív világa! Ama hatalom, mely elfoglalta s benne ellenállhatlan erővel uralkodik: a szeretet. Szeretni előre-nézés, érdek és számítás nélkül; szeretni magáért a szeretetért! Mint mikor bimbójából feselő virágot látva, alig gondolunk a méhében rejlő gyümölcsre, hanem a gazdag, rengő szírom, a szín pompája, a körül-terjengő illat töltenek el gyönyörrel: úgy a világra jött kedves kisdédnél, ki vérünkből való vér,

képünknek, lelkünknek mása, nem jövőjének nyomozásában, hogy egykor mi leend ő, hanem megjelenésének varázsa, a vele támadt édes, gyengéd viszony ereje által lesz oly kimagyarázhatlanul boldog a szülői kebel. A kezdődő élet első idejében nem ér rá a gyönyörben reszkető anyai szív arra gondolni, hogy a kisdéd egykor, Isten segedelmével, a család büszkesége s gyámola, a hon és egyház támasza lehet, hanem valamely édes, belső sürgetésben fordul az új tünelményhez s a szeretet egész heve- s teljességével fogja azt körül.

S mi hajtja a szívet ily édes odaadással a kisdéd felé? Oh minden, minden! A természetnek azon titkos, vonzalmas hatalma: melynél fogva érezzük, hogy ő a mienk, ereiben vérünk csergedez és benne magunk születünk újra; a felösmeret hasonlatban, melyet arczán a világra hozott, s a névben, melyet mi

adunk neki : valamely tisztelt élő kedves, vagy megsiratott előd emléke újul meg s képe támad fel előttünk. Szép ő, milyen a mosolygó angyal lehet, arczán a tavasz frisesége, szemeiben az ég derült mélysége tűnik elő, tiszta és ártatlan, a mint Isten kezeiből elbocsájtatott; az életnek egyetlen ártalmas lehellete sem homályosítja szendergő lelkének tükörét. Az ő, kin a Megváltó szemei is gyönyörrel nyugvának, midőn szólott : *engedjétek, hogy jöjjenek énhozzám a kisdetek, mert ilyeneké a mennyeknek országa!* Mint kedvelteti őt még gyámoltalansága is! Ez csudálatosan látszik hivatkozni a szülei hűség- és szeretetre, melynek tevékenységébe helyhezé a bölcse gondviselés a gyenge élet erős biztosítékát. S a szülei indulat oly boldog készséggel teljesíti tisztét! Örködik, gondoskodik; nem nehéz lemondani, tünni, s megszakasztani annyiszor

a szemnek édes álmát; a bajlódás: öröm, a kötelesség: élvezet. Oh, elvonnám éhező és szomjazó ajkamtól a legízletesebb falatot, az utolsó, életmentő csepp vizet, gondolkodás és áhítás nélkül, hogy neki nyújthassam! Én, gyenge nő, érzem, hogy bátor lennék bármi veszélyben, hogy őt védhessem; rendületlen önfeláldozással meg tudnék halni érte, helyette! Őt oltalmazni, boldogítani, érte élni: gondolatom, vágyam s boldogságom együtt.

A mi jó vár: neki szánom, mind neki;

Essenek csak rám az élet terhei. —

Anyamadár künn az ágon

Úl hosszú, hűs éjtszakákon,

S meleg fészket kicsinyének engedi! —

Istenem! mily boldogságot adtál, midőn anyává lenni engedél! Érzem azt, és érzem egyszersmind: hogy a természet törvényét keblemben, magasztos erkölcsi érzés világosítja meg, mely az

anyai indulat önkénytelen áramlása közt eszmélkedésre hív; a szülei boldogság mellé a szülei nagy hivatás gondolatát illeszti; hogy szeretetem veszélyére ne legyen magzatomnak s mértéktelen hősége: nevelés helyett el ne hervaszsa a virágot. — És mint a hajnal bíbora lassan az egész eget beborító fénynyé terjed szét: úgy érzelmem nem-csak napjainak kezdetét, de kisdédem egész életpályáját átölelni törekszik; ösztönszerű szeretetem: munkás, gondos szeretetté változik át; és míg mélységéből, igazságából nem veszít: irányt, világosságot és magasulást nyer. Érzem az anyai hivatás méltóságát és felelősségét is.

Mily lélekemelő az anyára nézve: hogy kisdédében, ki egyszersmind legdrágább kincse, a nagy és szent emberiség egy tagját szorítja karjai közé; hogy a Teremtő a saját képére alkotott

erkölcsi valóságot, ki halhatatlan lélekkel jött elő a levés titkaiból; ki a világosság, igaz és jó diadalának megvívására küldetett el: mindjárt a létel első pillanatában az ő közvetlen gondjaira bízta! Igen, reá bízta: a bölcsőt a legelső nevelés tiszteletreméltó helyévé tenni; figyelmezni a viradó eszméltre, igazgatni a támadó hajlamokat, s olyan tiszta légkörben tartani a kisdedet: hogy elejétől fogva jótékony képekkel s benyomásokkal találkozzék, melyek állandó jegyekben örökljenek meg benne s rajta. Az anya magasztos öröme: emléjének tejével, szívének tanácsával táplálni s nevelni gyermekét; fülébe susogni a legszentebb eszméket, tekintetét a tisztelet és kegyelet tárgyaira emelni fel; jární tanítani a föld és az élet utain; kezét először kulcsolni öszve imádságra s mondatni ki vele az örökévaló Atya nevét. És mily boldogító

leend egykor: a felnevelkedett jelest szülöttének mondhatni; megérni gazdag díszlését az erkölcs magvainak, melyeket az ő újjai nyomtak a gyenge szívbe; szemlélni a színvesztés nélkül tündöklő zománczot, melyet az ő ajka leheltett egykor a jellem paizsára!! De mily kemény büntetés: midőn a magzat szégyenítő s boldogtalan élete egyebek közt vádul fordulhat vissza a szülőre is a mulasztásért; a gondosság, lelkiösméret, és nevelés hiánya miatt! Érzem a szülei boldogság s méltóság mellett a felelősséget is!

Érzem és teljes erőmből igyekszem tisztennem megfelelni.

A harmat és meleg az égből jönnek ugyan, és Isten az, ki a gyenge plántát felneveli; de bizonyára sok függ attól is: mikép készíti el a kertész tavasszal a veteményes ágyat, minő magvat nyomnak abba újjai, s tisztogatá-e gon-

dosan azt a jó maggal együtt kelő gyomtól? Ez első kertészi gond s szülei tapintat jelei feltűnnek az egész életen, hiánya titkos csorba marad örökké, s nyilván meglátszik mindenkin: milyen édes anyja volt? Én Isten segédelmével munkás leszek kisdedem első képzésében. Azon természeti hő ragaszkodásban, melylyel nyakamon csüng, s hozzám mint anyjához mindek felett vonzódik: édes alkalmam nyilik szívébe hatni, s lerakni ott a szép és jó magvait; mint a virág önkénytelen megnyilván a hajnal langy lehelletére: az ég éltető cseppjét kelyhébe lopja. Így cselekszem; ez az én boldog előnyöm s osztályrészem. Törekszem: hogy ha az élet majdan kifejti erejét: a gyöngédség ne hiányozzék nála. Viseltség ellenszenvvel mindenhez mi nemtelen, alacsony és legyen fogékony a szép és igaz iránt.

Legyen az érzelem keblében tiszta, mely.
 Ölelkezzék nála komolysággal kedély
 Hő forrás ez, lehe lágymeleg szüntelen,
 Körülte a pázsit télben is eleven.

Melynek csudái közt feldobog a kebel,
 Érzés és gondolat Isten felé emel:
 Szeresse a szabad, dicső természetet,
 Az embert s erényt — bár csalódott, szenvedett.

Legyen allhathatos, hű, nemes. Lángoljon a kegyeletes és szent eszméért. Tudjon remélni, szeretni, magán uralkodni és másoknak megbocsátani. Kötelességérzet, becsület, valódiság legyenek pályáján az útmutatók. Az erény tegye erkölcsi ábrázatának szépségét. De oh, alig bírja gondolatom felölelni azon sajátságokat, melyekkel felékesíteni szeretném őt; s míg csendesen ülök bölcseje felett: szemem könnyel telik meg; lelkem Istenhez fordul és buzgó fohászra nyílnak ajakim.

Jó Isten, szerető Atyja és bölcs Gondviselője a nagy mindenségnek! Te nem csak lételre hívtad teremtéseidet csudálatosan, hanem kegyesen gondoskodik is azoknak jólétéről, örömeik- s boldogságukról. Különösen a te képedre alkotott valóság az ember, kit halhatatlan czélokra teremtél, érzi nagy jóvoltodat, s dicsőítheti lélekben kegyelmességedet. Áldalak édes jó Atyám minden bizonyoságaért szeretettednek, mely egész életemben rám áradott; áldalak különösen azon nemes méltóságért, melyre hívál, azon édes boldogságért, melyben részesítesz anyaságom által. Te látod szívemet: a hála tüze lángol abban, midőn karjaimba szorítom a kisdedet, kit nekem adtál! Kegyelmes oltalmadba ajánlom őt ezutánra is: tartsd meg az ő egészségét, épségét és életét. Dicsőítsd meg hatalmas őrizettedet és oltalmadat az én gyenge dajkálkodásom- és gond-

jaimban. Védjed gyámoltalan gyermek-ségében, világosítsd fejlődő értelmét, állj mellette az ifjúság sikamlós utain, hogy el ne tántorodjék; légy ereje s tanácsadója az érett kor küzdései között. Adj neki tűrő, utaidban megnyugvó, és benned vetett hitében meg nem tántorodó szívet! Óh édes Atyám! tarts meg engem az ő számára, és engedd ártatlan, boldogító jutalom gyanánt ugy látnom őt egykor, mint most reménységem mutatja, szívem ohajtja s inádságom kéri! Engedd látnom: munkás életben, nemes érzelmekkel s erényekkel ékesen; földi hazájának javán és lelki országodnak is dicsőségén munkálkodva, hogy mint most, akkor is és egész életemben téged áldjon az én szívem és ajakam, jó Atyám és Istenem! Amen.

A magányban.

Köszöntelek édes magány, zajtalan
 köröd- s tanútlan csendességeddel! Lel-
 kem, testem úgy áhított, és én siettem
 karjaidba, hogy mint az elalélt vándor
 a lombos fa hűsét: élvezzem örömeidet,
 s általadjam egészen magamat azon
 tiszta boldogságnak, melyet hív bará-
 taidnak kebeled nyújt! E némaság nem
 kietlen, e nyugalomtól távol van a nyo-
 masztó életnélküliség; csak lágyabb
 rendülettel fut, felcsapkodó hullámok
 helyett az élet folyama, finomabb érint-
 kezésbe jő a lélek a külvilággal, mely-
 nek hangos fel-felkiáltásaitól távol: bi-
 zalmasan suttogó ajkak beszédét hall-
 juk, mintha szelid szellemek országában
 volnánk.

Törekvéseink fárasztó sürgetéssel üzenek bennünket a földi pályán, vágyakban talál a reggeli ébredés, gondok közt jő el hozzánk a késő álom; a mindennapi élet jelenetei rendetlen csoportokban tolakodnak szívünk- s érzelmeinkre; felforgatva, öszvevarva a benyomásokat. E zúgásban és káprázatok közt eltikkadván: csendet ohajtunk, lelkünk szükségét érzi a magánynak, s vágyakozik e boldog és önkénytes számkivetésbe, hol üdület és a szabad, könnyű lélekzés örömei várják. Ama lankadtság, vagy háboríttatás befolyása alatt sohajtott a szent költő is ekképen:

Vajha valaki nékem szárnyat adna mint a galambnak : elrepülnék és nyugodnám ! Messze elrepülnék és a pusztában lakoznám, sietnék kiszabadulni e sebes szélvészből, e forgó szélből ! Távol én is az élet forgó szelétől, elvonva gondolatimat a hátrahagyott tárgyokról, mint

a ki fejének csendes lehanyatlása közt
 érzi a szenderülés varázsát: érzem, hogy
 lelkennek ünnepi, pihenő órája jelen
 van; s hogy ringasson szenderítsen, bol-
 dogítson:

Magam gyönyörrel általengedem
 A szent magánynak, mely karjába zár;
 Mikép, nem is lendítve szárnyait
 Magát a légre bízva a madár.

Oh, e csendes, bizalmas egyedüliség,
 hol senki sincs, és senki sem hiányzik!

Jer ide álmaiddal, reményed- s em-
 lékezéseiddel! Mint a harmat nyugodt,
 tiszta éjelen borítja el a fák mozdú-
 latlan levelét: a boldog ábránd és re-
 mény teljesen csak itt fürösztli a szívet
 tiszta édességében. A képzelet tartózkodás
 nélkül öleli át szeretett világát;
 szabad, könnyű menetében nem rezzen-
 tik fel a köznapi élet útjának zökkené-
 sei; nincs fenyegető újj és gunyos arcz;

nincs borongó felhő, mely fekete árnyával végig futna a hímes és verőfényes tájakon. A remény, rögtönzött színművét kedves változások közt játszodja el, a teljesülés végső boldog jelenetéig. — Az emlékezet gyöngéd kezével félrevonja a fátyolt, mely az eltöltött napok s közöttünk függ, a látkör kitágul s édes meglepetéssel ösmerünk ama képekre, melyek egykor oly közelről érdekeltek, melyek előttünk az élet forrongásai között soha többé meg nem jelentek volna. Így a mult, melyet az elhaló percekkel gyorsan örökségeül ír a feledés, ismét a mienk s jól esik újra szívünk az elomlott virágok finom, másvilági illatát. Elötünnek ugyan a régi veszteségek, az elaludt fájdalmak is, de szelídebben s mérges fulánkjakat veszítve; felnyílnak a gyepesült sírok s meglátogatnak a kedves árnyak, de feltünésök inkább áldás, és a régi mar-

czongló fájdalom helyett csak édes, nemes megindulást költ bennünk, melytől megfeszíttatni, vagy kevesebbet érzeni irántok: úgy fájna szívünknek.

Jer a magányba szerencséd és örömeddel! A gyöngy-halász a zúgó elem mélységein sebtében és válogatás nélkül szedi öszve a kagylókat, de majd a parton, nyugott megfontolással vizsgálat alá veszi, hogy az értékest, mely igaz gyöngyöt rejt, megtartsa, a többit pedig a tengerbe vesse vissza. Ama sürgés-forgásban, mely az élettél jár: becsülő tekintet nélkül ragadunk meg minden tárgyat, mely örömet vagy hasznót ígér s gyakran értéktelen vagyonnal tartjuk gazdagoknak magunkat. Jer ide szerencsés, és mint a gyöngyhalász, vedd okosan mérlegre szerencsédet, becsüld meg s válaszd külön a valóban értékes és boldogító javakat azoktól, melyek csalo csillogással kápráztatják szemeidet s

nem méltók a féltés- vagy megőrizésre! Jer ide igaz boldogságod és méltó örömmel is! A világ zaja csak háborítaná, a magány csendje édesíti, nemesíti s teljesebbekké teszi azokat. A szív elég önmagának, s féltett kincse-, áradozó érzelmeivel a tanutlan egyedüliséget szereti és keresi, mint a madár, midőn halkan csicssergi:

A bokorban, melynek ága
Öszvehajlik fészkenem!
Olyan édes a sovárgott boldogságot
Titkon, csendben érzenem!

Virágba borítja az élőfát az ágaiban
rejlő titkos életerő, mihelyt a kedvező
kikelet eljött: a magány langyos lég-
körében a szív buzgó öröme homlo-
kunkra ékes koszorút övez, melynek
illata míg boldogítva foly körül: áldo-
zat-füstként emelkedik egyszersmind az
ég felé. Oh igen, a megelégedés és öröm

égi adójához sehol se fordul szívesebb készséggel a lélek, mint a magányban, melynek ünnepélyes csendje, önkényt hozza elő az áhitatos hangulatot. Együtt van a legszentebb kötelesség az élvezettel, a mosolygó ajkon imádó fohász lebeg, a szívben egymásba folynak a boldogság és háládatosság, mint a hajnali égen a rózsaszín és a fény.

Vonulj el a világtól csalódásod- és fájdalomaidal! Beteg vagy, s a betegnek csend és nyugalom kell, hogy meggyógyuljon. Ha öntudatod tisztaságával kénytelen vagy kínosan érezni: a sors és emberek igaztalanságát, s közel vagy hogy szenvedélyes vagy meghasonlott légy: fordulj meg gyakran a magányban, hadd álljon helyre érzelmedben az egyensúly; hadd nyerje meg kedélyed a szerencsétlenség fenségét; arczod és egész lényed ama bűvös jelleget, melytől megfenyíttetve: az emberek tartóz-

kodnak gunyolni és szánni, hanem önkénytelenül tisztelni fognak. — És ha kétségen kívül van: hogy saját képzeletünk s felfogásunk kisebbiti vagy nagyobbítja gyakran szenvedéseink árnyát: nincs jobb orvos a magánynál, mely eszmélkedésre, gondolkodásra hív, helyes ítéletre vezet, s ebben gyógyírt, békét nyújt a sebhedt és háborgó szívnék. Keserű csalódás tölti el kebledet: de ímé átlátod, hogy reményed árnyékot ölelt; s a jel, melynek irányát követve futál: nem biztos fény, hanem mulékony csillagtisztulás vala. Vérzik szived, de komolyan gondolkodva, el kell ösmérned, hogy saját kezeddel sebezted meg azt. A magány hozzád férni engedi a békitő gondolatokat, melyeket a heves izgatottságban visszautasítottál. Hiszen keserű a köny, nehéz a kereszt, de nem kölcsönös-e a fény és árny, a virulat és hervadás a világon?! A halhatatlan lé-

tezésnek nem tökéletlenebb előformájában vagyunk-e e földön, mikép a születendő pillangó? Ha a bölcs teremtmény úgy rendelte: hogy öröm és bánat váltakozzanak életünkben: hálával kell fogadnunk amazt, s megadással üritenünk ennek poharát, s mindenkor, még ha dorgál is: gyermeki bizalommal kell az örök Atyára tekintenünk. Hiszen harcz nélkül nincs diadal és koszorú; — nagyságunk, erényünk, méltóságunk küzdés által vagyon. A magány imígy tanít, s az események magasabb felfogására vezet.

Jer hát ide fájdalmaddal! Míg a tanútlan magányban szabad folyást engedsz omló könnyeidnek, mint a gyermek édes anyja kebelén, s míg sorsodat a gondviselés kegyes kezeiben tudva, a setét felhők elvonulását bizalommal kéred és várod: türelem s béke száll szívedbe, és meggyógyulsz! A magánosság:

Ha szemednek könyje csordúl :
 Letöröli bús arczodrul,
 S ingván mint a gyenge fűszál :
 Támogat : hogy remélj, bízzál !
 S lassan megjő lelked nyugta,
 Az élettél úgy kibékül. —
 Hisz egy hajszálad se hull el
 Égi atyád tudta nélkül !

És valaminthoz ellenkeznék az emberi
 rendeltetéssel, végkép elszakadni a vi-
 lágtól, melyben kinek-kinek saját kül-
 detése van; s mint az élve eltemetkező
 remete, rideg és meddő ábrándozásban
 vesztegetni el az élet szép napjait: ugy-
 szükséges gyakran felkeresni a ma-
 gányt, hogy élvezzük a változás kelle-
 mét, hogy az ellenkező hangulatok által
 üdülést, vidúlást vegyen, s meglankadt
 fogékonyságát visszanyerhesse természe-
 tünk; így miután a zaj a csendet áhít-
 tatja meg s keresteti fel velünk: a csend
 viszont gyöngéden útal vissza az életbe

s keblünkben a munkásság nemes hevét és ingerét ébreszti fel. Nincs helyzet, mely alkalmasabb volna az embernek a szükséges magába-szállásra s önkikérdezésre mint a magány, mely az élet fennakadásaiban, s nehéz kérdései közt legigazabb tanácsadó is. Elhagyjuk azt, de benyomásait magunkkal viszsziük vissza, s azok gyakran tudtunkon kívül jótékonyan folynak be gondolkodásunkra s cselekvésünkre.

A magány kiragad a mindennapiságból, kezedbe adja a mélység kulcsait, hogy búvárkodjál, szárnyakat füz, hogy repülj merészen és fenn. Itt nyertek ihletet a lángelmék, innen magasultak fel örök fényű és életű alkotásaik; itt nyíltak ki az örök szép hervadatlan virágai, s fogantak a nagy gondolatok, melyek mint tündöklő szivárvány, vagy villámos felleg nyilatkoztak az emberiség felett. Itt tárult fel a tudomány

titka s jelent meg az eszmény a választottak előtt. A magányban nevelték magokat a nagy eszmény vértanúi, a látnokok, a próféták; oda vonult maga az Istenember is; az Olajfák-hegyének csendében, elrejtözve végzé ama felséges imát, mely az atya akaratján való megnyugvással teljes.

Oh az egyedüliség oly alkalmas a felfelkelésre, az áhitatra! A magány csendje: a templom csendje, hol nemes és magas érzelmekkel, buzgósággal, hittel telik el a meghatott szív. Mint a láng melyet el nem hajlít s nem ver földre a szél, egyenes sugárban lövell felfelé: a gondolat oly szabadon s bátran emelkedik itt a magasságba. Az úszó köd elvonúl előlem; tekintetem, lelkem a végetlenbe merül. Mily erő, bölcsesség és jószág! Mig vizsgálom a mindenség csudáit, a gondviselés örök tanácsú útait: ámulat fog el, szemem könyben, lelkem

gyönyörben úszik s imádságra kulcsolódnak kezeim. Mi vagyok én itt, e nagysággal szemben, e roppantságnak közepette? Nem féreg a porban, de ragaszkodó gyermek a szerető atya lábainál! Közelségét érzem szüntelen, s érzem az örök szeretet folytonos áramlását magamban, körültem.

Reményem ringatója, örömem élesztője, fájdalom gyógyítója, tanácsadóm, békítőm, meghittem, kegyes érzelmeim csendes temploma: légy üdvözölve tőlem szent magány!

A nőiség.

A változatosságban kimeríthetlen, bámulatos természetnek minden szülötte, a lét magasabb s alacsonyabb fokán álló, öntudattal bíró s a nélkül

szükölködő teremtmény saját tulajdonokkal van felruházva, melyek által egymástól élesen különválnak, s egyéniségét se le nem vetheti se meg nem cserélheti. Minden saját helyén, törvényeinek határai közt és szerepében marad. A büszke sas a felhők közé emelkedik s hunyorítás nélkül néz a napvakító fényébe, míg a csalogány hűs bokrok árnyába rejtőzve zengi édes dalát. A kevélyen felnyúló jegenye meddő, míg a füge és szőlő igénytelen cserjéje drága gyümölcsöket hoz. Nem teszi le fejéről hó-koronáját a magas bérce; s minden tavasszal vidám ábrázatot vált a völgy és mező, hol az illatos gyógyfű tenyészik és a Salamon királynál pompásabban öltözködő liliom lakik. Eme sokféleség a legtetszőbb öszhanggá lesz a természetben; eme különböző tünetek adják a világ csudálatos szépségét, az élet kedvességét.

Így van az erkölcsi világban is. Egy és ugyanazon felséges célra vagyunk mindnyájan teremtvé, mégis mindenki más-más nemű ajándékkal, sajátsággal és erővel van felruházva; külön ösvényre utasítva s küldetéssel megbízva a bölc Gondviseléstől; — és bár a tökéletesség — s erényre-törekvés, minden kor-, nem- és születés-különbség nélkül kötelesség: mégis az erkölcsi szépség- és becsnek más színezettel s vonásokkal kell nyilatkoznia a férfinál, mással a nőnél, kinek igaz, teljes és dicssugáros képe e fogalom keretében jelenik meg: Nőiség.

A férfiú köre tágabb, kedvteléseit szabadabbak; a vállalkozás és merés hozzá illik; az akaratnak erősebb nyilatkozata s némi keménység is inkább rendén van nála. De a nő világa, a mi világunk, s abban megjelenésünk egészen más!

A férfi, villámként jár zajjal fényesen,
 A nő járjon mint a fuvalom csendesen;
 Míg amannak nyomát mutatják a romok:
 Üdülés jelölje a hol a nő forog.

Hová arczod fordul, hol éber gonddal állsz:
 Oh nő, legyen tanúd csínban, rendben a ház!
 Legyen, mint holdfénynél, mely az égen halad:
 Minden szebb, eszményibb, körüled s általad!

Ékeskedjünk valódi nőiséggel! De
 miben áll az? Valamint több tiszta és
 bájos hang szüli a szívet elragadó har-
 móniát, és sok illatos virágsziromjának
 finom olaja együtt adja a drága kene-
 tet, melylyel felszentelik a királyok fe-
 jét: úgy egyesül a gyengéd[nemetillető
 minden szép tulajdon, erény s igaz szép-
 ség a Nőiségben. — Ennek alkotó
 részei: gond és háziasság, tisztaság és
 szemérem, hűség, szelídség, mély kedély,
 jóltevőség, és vallásos lelkiület, ezeknek
 ama számtalan finom változata- s kisu-
 gárzásával, melyeket a női lélek mint

egy bűmester, a kellő pillanatban elővarázsol és felmutat.

A természettől vett gyöngéd alkat, kevés testi erő, sima arcz, lágy hang és könnyen érzékenyülő szív egyenesen utalják a nőt: hogy zajtalanabb kör- s enyhébb légbe, finomabb munkára, és szelídebb érzelmekre van teremtve. Jaj annak, ki természetes körén tulcsapong, férfias fellépések által lényéről a női bélyeget és zománczot letörli, magával s a közérzülettel ellenkezésbe jön!

S mily szép jelenség a gondos, családias nő! Neki a ház nem fogház, gondjai nem bilincsek, melyeket csak szomorú kénytelenségből hord. Nem vonakodik ugyan, sőt kellemes reá nézve a művelt körökbe, a világba lépni, résztvenni a társaság mozgalmaiban, örömeiben; keresni a pezsgő életet és haladást; de mint a messzi repeső madár el nem felejtí a fészket rejtő bokrot: mindig jól

esik neki haza, a kedves otthonra gondolni, odasietni, mert:

Minden oly szép s igaz belől e kis körön,
Gondolja képeit együtt bár vagy külön.

Itt, a kicsiny körben nagy ő. Örökös gondossága mindenre kiterjed, intézkedései választékosságot és ízlést mutatnak. Érti a titkot: bármily kis dologból vagy eseményből érdekességet kelteni, zamatosságot adni az egyszerű örömeknek, s egy villanyos rázkodtatással élénkíteni fel az egyhangúságra hajló életet. Általa szívesség- és vendégszeretetet lehel a ház, hol az idegen is rögtön valamely kellemes lég által érzi magát körülvétni. Örömet s mulatságot talál a házi apró foglalkodásokban: *Keres gyapjat és lent, az ő kezeit veti a fonó-kerékre, szőnyeget csinál magának és építi a házat.* Ő egykor dicsősége és koronája lesz a férfiúnak, vagy

ha már élet-társúl áll oldalánál : *Még a hitetlen férfit is megszenteltetik ő benne.*

Drága gyöngyszemei a nőiség koronájának : A tisztaság, a lélek ama feddhetlensége, mely nem csak cselekedetben és szóban, de a legtitkosabb gondolat s érzés álomszerű árnyalatában is irtózik mindentől, mi nemtelen, tisztátalan sőt csak illetlen is; és a szemérem, az igaz női becs néma tolmácsa, a szív drága erényének látható virága, a beléleletet világító s melegítő nap hajnal-fénye. A szemérem nem a járatlanság zavara, a félénkség szemlesütése, hanem az igaz nőiség olyan önkénytelen nyilatkozata, mely elragad; azt pótolni, kölcsönözni, mesterségesen láttatni lehetetlen; bár nem a szépséggel jár, *inkább ékesít mint a karbunkulusok*; ékesíti pedig a fejedelem-nőt és pásztornőt, a magas és kevesebb műveltségűt egyaránt, illik a biborhoz és vászonköntös-

höz. Ott látni a serdülő hajadonnál, kinek orczája, (mint a Mózesé, midőn Istennel vala) fénylik; s visszarettenti a tisztátalan tekintetűt. Az tartóztatja a legelzártabb egyedüliségben is a nőt minden illetlen mozdulattól; ő maga tudná, látná azt, s ez elég, hogy úgy viselje magát mintha az egész világ tanúja volna; s még álmának látomásaiba se enged tisztátalan képet tolulni. Az anyával gyenge leplet boríttat saját keble- s az édes tejjel táplálkozó kisedre. Nincs korhoz kötve s el nem vénül, sőt az agguló nőnél tiszteletet parancsoló méltóságban s kegyben jelenik meg. S valjon a magasztos képnek nem lényeges vonásai-e a szelídség, hűség és állandóság is, melyek nélkül nem lehet igaz nőiség!? Igen! A szelídség, távol az erő hiányától s az akarat tehetetlenségétől, oly nemes tulajdon, mely nem engedi, hogy

a nő a férfiú fegyverét viselje; mely mindig az igaz utat mutatja, türeést ajánl megtorlás, békét háborúság helyett, s a meggyőződés védelmében is méltó határai közt tartván a szenvedélyt: a felindulás támadó szelét nem engedívi harrrá változni, sőt engesztelő s lefegyverző hatalmat gyakorol másokra is. Hüség minden jó és szép iránt, hűség szeretteihez, magához, nőisége- és az erényhez, és semmi hányatás közt a véglehelletig nem változó állhatatosság abban: ez méltó a valódi nőhöz, valamint a mély érzelműség és kedély is. Tudjon a nő lelkesülni a magasztos, fenséges iránt, s adjon csengő viszhangot keblében a szép. Mily boldog elragadtatás várja a költészet s művészet remekei — a lánglelkek szüleményeinek szemléleténél, ha elég józan megelégni a gyönyörrel, s az alkotás nehéz titkaiba hatolni nem kíván! Sőt az élet napjainak

mennyi hirtelen tűnő apró örömét ragadhatja meg a fogékony érzelem, mint a lépvessző az aranyos szárnyú, ékes szavú, de gyors röptű madarat! Így van ez, míg az üres lélek csak az unalom, hivalkodás és tetszelgés kopár határain vergődik, s a *versengés, susárlás, rágal-mazás és fondorlás* szomorú élményeit ösmeri. — A kedély mint a forrás még a hőség idején is hűs léggel veszi magát körül s zölden, üdén tartja a partját fedő pázsitot. A nőiség ama fűszeres lehellete kedvet, mosolyt s életet áraszt szerteszét; mint a verőfény világít és melenget, de nem vakítnak, nem égetnek sugárai. A kedély, mely a könnyelműségtől, mint a komorságtól egykép távol van: becses adomány, és azon nő ki ezzel nem bír: szánandó; s a bölcsesség mestere is azt mondja: hogy a *mord kedvű asszony alatt megindul a föld.* Bizonyára, bármily ritka s fényes je-

lenség legyen valamely nő, a szelidség, érzelem s kedély hiányát többi tulajdonai ki nem pótolhatják.

Holofernes vérző fejével,
 Vagy a bölcsek közt ülve fent:
 Ragyoghat a nő hír-nevével
 Lehet bámult és ünnepelt:
 De más, igaz becsét mi adja:
 Mély érzelem, szív és kedély, —
 Kicsiny, gyöngéd a menny harmatja,
 S csöppjében áldást szül az éj.

Áldás a nemes, mély érzelmű nő; valódi áldása önmagának, övéinek, különösen a szerencsétleneknek, mert alig láttatik ő tisztének bármelyikében oly magasztosnak mint a felebaráti szeretetben; észreveszi a rejtett könnyűt, megérti a hallgató ajk panaszát és siet a segedelemmel; lelkének egész melegével hajol a nyomorúlt felé, ki jótékonyan érzi meg azt a meleget, a segítség igazságát és őszinteségét. Ki

tudna úgy ápolni, sebet kötözni gyöngéd kezével? Oly ovatosan s tapintattal ki volna képes a bánat felhöibe burkolódzott lélekhez férni mint ő, ki a szorongató körülmények közt mint a vigasztalás égi angyala jelenik meg, gyakorolni a könyörületet, a jótételt? Ezek mellett végre:

Az igaz vallásosságban egész és teljes lesz a nőiség. Azon mély visszatevés és idegenség, mely a természet csodaszülötteinek látásánál támad: méltán nem kisebb a vallástalan nővel szemközt, ki saját erkölcsi énjének torzképe, gúnyja, tagadása és ostora; míg ellenállhatlanul vonz azon női kép, melyen a többi nemes vonások közt a vallásosság is fénylik. — Mint a szivárvány ragyogó ívezetben magasúl a földről az égbe: a jeles nő lelke hit- és vallásos érzelemben emelkedik Istenhez, s ragaszkodik a legmagasb igazságokhoz,

míg földi tisztét is hiven végzi; munkál és szeret, sorsának terhét szelíd megadással s a Gondviselésben vetett rendületlen bizalommal hordja; sem mélység, sem magasság, sem öröm, sem fájdalom nem veszik el tőle nyugalma, hitét, erényét s égi Atyját, ki egykor a halhatlanság kapuját nyitandja meg előtte.

Ilyen a valódi nő, ez a tiszta és igaz nőiség!

Tudom, hogy minden ajándék felülről van, s hogy szivembe Isten oltá a női erények csiráját, de valamint a magnak gondos ápolás kell, hogy kifejlődhessék a benne rejlő virág és fa: én is hű gonddal kívánom ápolni, nevelni keblem nemes hajlamait, a nőiségemet alkotó erényeket; oltalmazom, félttem kincsemet, drága ékességemet; vigyázok és imádkozom; hallom az intést: *a te ruháid mindenkor legyenek fehérék, mert boldog a ki vigyáz és félti az ő ruháit.*

A vendégszerető Lidia, a szorgalmas Mártha, a tiszta és szemérmes Rebeka, a jóltevő Joseba és a kegyes Anna képeiben gyönyörködve, példájokon lelkesülve törekszem az igaz nőiségre; mely *kedves ékessége lészen az én fejemnek és aranyláncz az én nyakamban*; az, az én erőm, bölcseségem, mindenem; *valahová menendek, vezérel engem, mikor aluszom megőriz; mikor felserkenek beszélget én velem.*

Adj kegyelmet égi Atyám, hogy mindez úgy legyen!

Országos Széchényi Könyvtár

A k ö n y.

A hatalmas és jó Isten kezétől anynyira megkülönböztetett, nemességgel s méltósággal formált emberi alakunk legszebb részén, az ábrázaton s itt is a gondolkodó főnek fénylő lámpásán,

a lélek tükörén : szemeinken jelenik meg ama gyöngéd vendég, a köny. Sajátos cseppek! Kútfejök néha hosszú időn át bedugulva s szárazon marad, míg viszont olyan sokáig s bőségben ontja áztató harmatát. Csudálatos jelzője ez a lélek mozdúlatainak; s a kebel rejtett világának annyi s oly ellenkező érzelmeiről híven beszél.

Ha elfelejtve a körülöttünk zajgó világot s buzgó áhítatba mélyedve keresi lelkünk a menny örömeit s ohajtja Istent: szemeinket hirtelen forró könnyek borítják el, melyek mintegy megszentelik kegyes érzelmeinket; folyásuk földfeletti boldogságtól édes; bennök a szívre enyhület, megnyugvás, erő száll, és óhajtott választ látszanak hozni a könyörgést meghallgató mennyei Atya királyi székétől.

S hallja : kit baj s vétek alányom :

Bízzál fiam, bízzál leányom !!

Midőn ama mindig várva várt vendég a boldogság beköszönt hozzánk; nemes feltételeinkben célt értünk, kedveseink orcáját fényleni látjuk, s a Gondviselés áldó kezét érezzük fejünkön; midőn a nyájas sors édes, váratlan meglepetést és öröm-ünnepet készít számunkra: megjelennek a könyvek; úgy mosolyognak, úgy beszélnek; s mint a gyémánt a beszívott napsugaraktól: ragyognak a keblünket eltöltő boldogságtól.

És ki tudna megállni a nagy vesztések perczeiben, szeretett kedveseink ravatalánál? Ki bírná átvirasztani a bánatok éjeit, hordozni éveken át a csapások nehéz keresztjét könyvek nélkül?! Ha a kétségbeesés zavaros vize már-már a halandó fejéig ér, s elborítani készül; ha a gondolat megáll s az öntudat merevségében képtelen a mentő eszközökről csak eszmélni is: megerednek a

szem könyüi, s a sírásban, mint valamely hirtelen megnyílt zsilípen, elveszti magasságát, erejét, és lefoly az irtóztató áradat. Annál, kit az önvád sulya nyom; kit az ur böles czéljai szerint jónak látott nehéz próbák alá vetni; a makacs, megátalkodott lelkeknél, könyek jelölik a forduló pontot, az önismeret s megadás pillanatát, midőn hangzik a szó:

Uram! könnyel öntözöm nyoszolyám...
 De böles tetszésedden megnyugovám;
 S hiszem: — bár útaid nem láthatom —
 Hogy javamra van köny és fájdalom!
 Jóltevé! hát: felhőt vonván egemre,
 És bút küldvén a bú helyérül:
 Lelkem könyüimnek vizében
 Mint a gyöles megtisztúl s fehérül.

Láttam a híven szerető szíveket; a szülőt gyermekével, a hitvestársakat, testvéreket s barátokat, láttam az elválás- és visszonttalálkozáskor. A karok már elbocsáták egymást s a szem nem

láthatta a szeretettet, de a hó könyek még mindig hulltak az elmaradottért s a távozó után. És a viszontlátás édes pillanatában, midőn az öröm úgy elszorítja a szívet s megnémítja az ajkat: nyilatkoztak az egymás keblére borulóknak összefolyó könnyei s mindent, mindent megsúgtak, kifejeztek.

Öntudatlan gyorsasággal haladunk előre az élet ösvényén, a napok s évek elrepülnek, a tündéries tájkép jobb és balkezünk felől lassan elmarad és szürkés ködbe burkolódzik; a szálás erdő lombos fáit eltörpíti a távolság s az ott csattogó madárdalt csak töredék-hangokban hozza utánunk a fáradt szél; reményeink s álmaink elhullatják szárnyaik aranyporát; ekkor ha a fel-fellobbanó emlékezet bevilágítja az elhagyott vidéket: egy könyet áldozunk azért: mi szép volt, azért mi elmúlt; e könyáldozatban borongunk, fájlalunk, élvezünk

s e rövid kéjes megrázkódásban a szív megifjulást érez, sajátos örömet és békét talál.

Mily ragyogó ékesszólással beszél az igaz háládatosságból fakadt köny, mely harmatot csal a jótevőnek szemére is, hogy mentő s megmentett együtt sirjanak, s mindkettőnek édes legyen a könyhullatás! A szelid szemek harmata mint lefegyverzi a méltatlankodó hatalmast! A teremtés koronájának az embernek lehet-e szebb, drágább ékessége, mint az a csepp köny: melyben a megbocsátás és engesztelődés égi szivárványa ragyog? A zaklatott ártatlanság, melynek Istenen s lelkiösméreteken kívül nincs más élőbizonyága, hívhat-e mentségére hatalmasabb, meggyőzőbb védőt és tanút, mint nyugodt szemének tiszta könnyeit? Isten feleletre vonja a bírót, ki e bizonyágtételben megtévedett, benne nem hitt, vagy nem volt szíve megér-

teni azt. Vannak könyvek, melyek nem a föld, hanem az ég felé hullanak.

A könyv kísért mindenütt bennünket, megjelenik, hol szív s érzelem van; mindig ugyanazon meleg s fénylő kicsiny csepp, de ezer-féle nyelve s jelentése van. Tisztít, felemel, véd, enyhít, bátorít, keserít, boldogít s hullása mindig az embert jelenti.

Oh a könyv, a könyv . . . örömed
Óráiban mosolyg veled !
Ha szíved fáj, égetve kínja :
A kint híven magába szívja.
Oh szánlak érzéketlenek,
Kik soha nem könyeztetek !
A mi enyhít, dijaz s vigasztal ;
Erény, hűség s fájdalmak ára,
Egész mennyország itt e földön :
Gyakorta egy könnycseppbe zárva !

Hull a bölcsőre, a menyasszonyi nyszolyára, a koporsóra. Hull ágyunk párnájára éjjel, titokban; hull nyilván az

oltár zsámolyára. El nem veheti senki tőlünk mint a gondolatot; velünk vi-raszt, velünk bujdosik.

Ki előtt volna ösmeretlen azon álla-pot: melyben kedélyünk borong mint a felleg, s olyan hajlandó az ellágyu-lásra? midőn jól esik könyezni, s csen-desen patakzó cseppekben menekül meg keblünk ama nyomástól, melynek nevet adni nem birunk s okát nem tud-juk. Sírni a lélek szüksége; áldás a könyhullatás.

Sírjatok a sírókkal! Mily magasztos és emberhez méltó: midőn a szív má-sok szenvedését is átérzi, magáévá te-szi; azt megosztani, enyhíteni kívánja s erről mint kezes megjelenik a szemben a részvevő köny! Ez a könycsepp a fel-segélés előre kiadott zálog-levele, a fe-lebaráti szeretetnek s a testvériség örök frigyének arany-pecsétje. Oh mert a bölcs atya nem engedi soha saját örö-

münk- s keserveinkkel úgy megtelni szívünket, hogy ebben hely ne maradjon azon érzés számára, melyet mások fájdalmai követelnek; könnyeinknek nem szabad csak magunkért, szükség felebarátunkért is hullniok. Sirni, így könnyezni csak az okos lény képes; ez emberi méltóságunk egyik jele. A mi édes Űdvezitőnk is gyakran könnyezett.

Oh a köny a boldogság szentelt vize; a szenvedés tüzének oltója; a beteg szív balzsama; az ártatlanság ajánló-levele; a bűnbánat követe. Van-e jutalom, mely kedveseink érettünk hulló könnyeinél nagyobb s becsesebb volna?! A virág, melyet a boldogság ültetett, hervadó; a domb, melyet a bánat keze hantolt fel s a hűség harmata öntöz: zöldel és díszlik. Midőn éjjeli álomlátásunk szomorú tájakon hordoz bennünket, fájdalmas képeket tár elénk, midőn látjuk a kedveseket, kik nincsenek többé: mintha

ébren volnánk, szemünk fájdalmas könnyekkel telik meg. A gyors ébredés öntudatra hoz, s íme : pusztá káprázat, álom volt mindez, csak a köny, a forró köny igaz, és valóság. Ha már elnehezedett a nyelv s nem lehet tolmácsa a pihegő kebel végső érzelmeinek : a köny, melyben búcsú s áldás van, ezt mondja: Isten veletek! és a halott pilláin ragyogó csepp az örök élet látományairól beszél. A köny velünk van ébren s álmunkban; életünkben s halálunkban; kísér a végnyugalom helyéig. Midőn bevégeztük a pályát, midőn meg van ásva a sir

S felettünk öszvefut sötét homokja :
Semmi nem jó a világból velünk ;
Annál a köny nél nincsen egyebünk :
Mit a hűség hullat reánk zokogva.

Oh mennyei Atyám, Istenem ! ki szabad tetszésedből adod nekünk halandók-

nak a boldogságot és szenvedést, az öröm és bánat könyeit. Hálás szívvel ösmérem meg kegyes gondoskodásodat, mely reám eddig is kiterjedett és áldalak az édes érzelmekért, melyekkel szívemet betöltéd, a virágokért, melyeket életem ösvényén nyílni engedél; valamint nem panaszkodom a felleges napok miatt, melyek felettem elvonultak, mert azokban is bölcseséged nyilatkozott. Kegyelmes gondviselésedbe ajánlom ezutánra is magamat; ha boldogsággal ajándékozod meg szívemet és mosolyt adsz ajakimra: engedd, hogy atyai kedvezésedhez méltóan viseljem magamat, hogy örömem fényével a bánkódók éjjelét derítsem, boldogságom adományával a szükölködőket segítsem s a sírók könyeit töröljem le. Ne engedd, hogy a reám mosolygó világhoz szerfelett ragaszkodjam; javait s örömeit érdemök felett becsüljem. Ha pe-

dig böles tetszésed szerint a fájdalom könyeit csordítod ki szemeimből: adj erőt a szenvedések hordozására, hogy azok által is nemesüljenek, magasuljanak érzelmeim, hogy jobbá s Hozzád ragaszkodóbbá tétetvén: hittel s bízott reménységgel várjam a derült napokat s kegyelmes orczádnak vidulását. Boldogságban, szenvedésben legyek én a tied oh mennyei édes Atyám, Istenem! s mind a mosolygás mind a könny hullatás között te légy az én igaz örömem, reménységem és gyámolom. Amen.

A kertben.

Az évnek vidám és meleg, szülő és érlelő szakaszai folynak; midőn a tavasz a nyárral, ez az ősszel észrevétlenül ölelkezik öszve.

Midőn virág nyíl; pázsit, erdő
 — Még a beteg fa is — kihajt,
 S a lombok közt madár-csoport üt
 Élénk, kedves, boldog zsvajt.
 A termő ág fejlőd gyümölcsessel,
 A tér kalászszaal dús, fedett;
 Teljes fény- és erőben látni
 A munkás, a nagy életet.

Nem csuda, ha szabad óráimat oly
 örömetst töltöm kívül, a kertben, mely
 az emberek lakához közel, a mozgalmas
 élet szomszédságában, mint kiszakasz-
 tott része a szabad természetnek, mint
 valamely ide-varázsolt sziget az erdő- s
 mezőségből: édesgető pompájában áll.
 Gyakran, minden ok nélkül, ha csak egy
 rövid perczre is, jól-esik kifutnom s
 megfordulnom a kertben; az mintegy
 könnyü, édes lélekzet-vétel nekem, az
 élet foglalkodásai között. A diszlő vi-
 rágágyak, a föld mosolygó szülötteinek
 tarka csoportjai; tovább a veteményes

táblák, a viruló bokrok és csalitok, majd a gazdag gyümölcs-fák vonják magukra figyelmemet. Mindenütt munka és rend, öröm és hasznosság, mint valamely jól berendezett életben. A széleket, terepély cserfák és tölgyek szegik be, emlékeztetve az árnyas erdőségre. A kertben: lakhelyünkön vagyok, mégis a szabad, szép természetben vagyok! Érzésem felmelegül:

Oh természet! édes, gyöngéd anyám,
Szeretlek én hiven, ártatlanul!
Gyönyör s megnyugvás lelke száll reám:
Virág s lomb kebleden ha nyíl, ha hull.
Tanulni menvén hozzád: megjövök
Édes kincsesel, mikép a fürge méh;
Könnyebbülést nyerek karod között
Ha szívem bú, szemem könny terhelé

Hallgatom a bokron a madarat,
Midőn dalolva búsul vagy szeret;
Köszöntöm a nyíló virágokat,
Mélázva nézem a futó eret.

Szemem mereng a távol bérczeken ;
 Rám illat árad, hő napfény lövel ;
 S olyan boldognak érezem magam,
 A felséges természethez közel.

Vizsgálódom, gyönyörködöm ; a kert-
 ben vagyok.

Már messziről megragadja figyelme-
 met s maga felé von alakja- s színé-
 nek pompájával a fejedelmi rózsá.
 Mellette, körülötte szemkápráztató cso-
 portokban a fehér liljom áll ; s míg
 versenyezni látszanak az elsőség felett :
 bájaik különfélesége által, (amaz bí-
 bora-, ez hópalástjában) csak emelik
 egymás szépségét. Harmateseppek ra-
 gyognak mindkettőn. Hol van a toll s
 ecset, híven másolni őket ?! A drága szö-
 vet, melyen száz kéz dolgozott, melyhez
 elvették a bogár selymét, a biboresiga
 vérét, az északi sark zergéjének hely-
 szerű gyapját és a kagyló gyöngyét : a
 drága szövet megszégyenül mellettök.

A keleti királyfiak menyasszonyai nem öltözködnek így, mint a dicső természet e bűvös leányai. — De a bokrok s ágak alatt, lehulló, halvány szirmok borítják a földet... Ah, a szépség mulandó!

Tovább haladva: édes, jó illat csap meg. Ösmerem a szerény virágocskát, melytől ered, s bár nem látom: tudom, hogy itt rejtőzik a füben, a bokrok tövében. Hány igénytelen, szép lélek rejtőzködik így, szerényen a tömegben, és csak nemes tulajdonai, jótékony hatása hirdetik hogy él.

Ím a szegfűvek bájos csoportja! Némely virágnak a túlteljesség miatt kelyhe szétrepedvén: deli alakja elveszett és szirmai ziláltan, rendetlenül függnék alá. Az annyira ohajtott kincsek: szépség, gazdagság, szerencse, ha mértéken túl halmozvák reánk: elrontják boldogságunkat, megölik szí-

vünket, életünket. Nem bírjuk, mi erőnkön felül van.

A hajnalkák, lonczok s folyondárok, szilárd falakra, élőfák derekára kúsznak fel, hol biztosságot találnak s bájaikat kifejtik. Az erősnek mily szép hivatása: a gyengét támogatni!

A viaszvirág régen készül a nyílásra, de ime, mily pompásak és hosszú életűek sokáig várt virágai! Könnyen nyert öröm könnyen elmúlik, mint a hirtelen nyíló s hulló pipacs.

Oh, a virágok élte szép!

Övék a bájoló szín,
Mit a nap fénye rejt;
De kedvez a ború is,
Mert enyhe csöppet ejt;
Mind a két hajnal, éj s nap
Kecset hoz, tiszta kéjt ad.
Méz tölti a kehelyt.

Irígyen nem tekintik
Egymásnak kellemét;

Egykép köz mindenikkel
 Virulat, élet, éd.
 A holnap búra nem hív ;
 Nincs itt fájó, törött szív,
 Mely hasztalan remélt.

Hosszan nem kötve őket
 S folyton a földi rög :
 Díszök hervad, de végkép
 Nem vész el életök,
 Mely boldog változásban
 Bucsú- s találkozásban :
 Édes, vidám s örök !

Bármerre fordítom szememet a kertben: mindenfelé más-más virágcsoport, új meg új alakok s képek állnak előttem. Mily különféleség s mégis mily öszhang! A nap minden szakának megvan saját virága. Hajnalka a korány harmatos hűsében, a délike a nap legforróbb hevén, az estike alkonyatkor nyitják meg legörömetesebb illatos kelyheiket. Tavasz, nyár és ős más-más vi-

rágot hoznak, más-más képet s jeleneteket állítanak elő. Egyik diszvirág s magasan áll a többiek felett, másik csak az utak szegélyezésére szolgál. Ez a színgazdag pompás dahlia: szagatlan; az a virágtalan kis lapu egész kertet betölti hatalmas illatával. Szépsége, alkata, illata, gyógyereje s más tulajdona szerint, mindeniknek megvan saját helye s rendeltetése. Mily szép és épületes hely a kert! Felette lágy szellő lebeg; Isten kék ege mosolyg, és napja ragyog fényével, mely felé fordítja arcát a virág, melytől nyeri színét, báját, életét. Lelkünk is a világosságot keresi.

Gyönyörködöm a kertben és elmélkedem; mintegy szóba állok a kedves virágokkal. Megemlékezem az intésre is:

Leányom! virághoz hasonlít az erény,
Szép: tavasszal, nyár, ősz és télnek idején;
Ifjúnak, öregnek dísz ad és örömet,
A sírig elkísér, a sirba is követ.

De ime, a kertnek, más látogatói is vannak; itt látom a pillangót és a méhet; amaz a gondtalan s kéjelgő, emez a munkás és hasznos élet képviselője. Hol virág van: nem marad el a lepke! Mily kedves jelenség a szemnek, eme kis csapodár! El-és feltűnik a zöld lombok s lugasok sikátorán; színes, zománczos szárnyai csillognak a napfényen; — bokorról bokorra száll; lebegve, nesztelen, nyomtalan, mint egy ragyogó, kedves gondolat és szüzies álom; s míg az édes nedvet ittasan szívja: e bűvös kis vampír lágyan legyezi szárnyaival a virágok kebelét. Mosolygva nézem; de élvezet, melyek hiúk s rövidek, nem irigylem; példáját követni nem kívánom.

Míg a pillangó élvező tétovában lebeg a virágok fölött: a jó méh gyorsan s egyenesen siet céljára; keresi és összeszedi az illatos, tiszta nedvet, hogy

édes mézzel gazdagítsa a köpüt. Kedvesen hat reám e kis munkások zsongása; öröm nézni ez őrtálló, rendező, jövő s menő munkás népet. Ime munka és rend; bőség és boldogság!

Mennyi élvezet s tanulság várja a szemlélőt, a gazdag természetben, a kert virágainál, az igénytelen állatok körében is! Maga, a bölcsesség nagy mestere Salamon, csudálta a liliumokat s megénekelte szépségöket. Emlegeti s példaul teszi az ember elé a legkisebb földi teremtések is, midőn így szól: *A hangyák erőtelen nép, mindazáltal megkeresik nyárban az ő ételőket; királyuk nincs a sáskáknak, mégis mennek minnyájan szép renddel; a pók az ő lábaival munkálódik, és vagyon a királyok palotáiban.*

Valóban, a hangyát szorgalmában melylyel élelmét összevegyüjti; ügyességében, a mint lakhelyét, e kis földvá-

rat, mint valami erősséget elrendezi; szeretetében, midőn lakát és övéit oltalmazza; és a viadalokban kimutatott bátorságában: sok ember példányképül vehetné! Valjon a fejedelem s parancsoló nélkül is szép rendben járó sás-kák nem szégyenítik-e meg az okos valóságot, kire intés és dorgálás, szigorú törvények és birák, poroszlók és fegyházak által kell erőltetni a rendet és kötelesség-teljesítést? Ime, a pókot némi visszatetszéssel szoktuk látni, sőt említeni is; pedig e kis műtakács csudálatos készítményű hálója, (az alak pontossága, a szövet ereje s finomsága által) méltán álmélkodásra ragadhat bennünket. Ő csak lábaival munkálódik, mégis *van a királyi paloták* és szent csarnokokban is. Némelyek úgy vélik: hogy csak a születés, vagyon és magas polcz tesz az embert; pedig az ipar is hatalom; az ihletett művész fejedelmi

tiszteletben részesül a mivelt nemzeteknél; a paloták ajtai megnyílnak előtte s képét a halhatlanság templomába helyheti.

De mily messzire eltértek gondolataim a kert virágaitól! Mindegy! Vizsgáljam bár az eget vagy a földet, a tölgyet vagy a fűszálat: kicsinyekben mint nagyokban egykép az Ur hatalmát és bölcsességét találom; Őt érzem életemben, gondolataim- és szívem dobbanásában.

Oh nagy Felség! hová tekintsek :
 Hol nem látom hatalmadat!?
 A porszemben, a fényes napban
 Te megdicsőítéd magad!
 Az égen, földön mindenütt :
 Nagyságod fényes napja süt.
 Engedd, mig-csak tart életem,
 Nevedet dicsőítenem!

A nyelv.

Mily büszkének és boldognak érzem magamat! A bölcs és jó teremtmő iránt mily hálás érzés támad szívemben, midőn az emberi méltóság ama felséges tüneményéről: a nyelv beszélő tehetségéről gondolkodom s elmélkedem! Mint ember sokképen magasra vagyok emelve, felmagasztalva minden egyéb teremtések felett, de semmiben sem úgy: mint a halhatlan lélek, okos értelem s élő nyelv által.

Mérhetlen, gazdag és csudálatos világot bírok keblemben; lelkem járhat a gondolat tágas és fényes birodalmában;

Szállhat könnyen, magasra, messzi . . .

Előtte a nyílt végtelen,

Hol a határt nincs a mi jegyzi,

S nem gát a tér, idő s elem.

Itt, e csudálatos világban, bármennyit járok s vizsgálódom: más-más tájék merül fel, új meg új fény lobban magasra előttem; édes, magasztos érzelmek foganszanak, szép és nagy gondolatok születnek lelkemben. Mennyi kincs a gyűjtésre, mennyi titok a bűvárkodásra, és mily különféleség! Mélység és magasság ölelkeznek elmémnek, gondolatomnak gazdag világában. Én e világnak ura, kincseinek s csudáinak halhatlan bizományosa vagyok, mint érző s gondolkodó valóság; eszméim s érzelmeim hozzám méltók.

És mindazon varázsképek, csoportosulásnak, melyek belső világomban alakúlnak: nyilvánulni, valóságot s életet nyerni csak az élő nyelv által lehet; másképp temetve, veszve volnának, s létökben is oly közel a nem létezéshez, mint az ezer változatú s bűbajos hangok, melyek a néma s megszólamlani

nem bíró hangszerben rejlenek. Az embert utolsó és szánsalomra méltó teremtésnek lehetne tartani; boldogságunk, méltóságunk s erkölcsiségünk, egész létezésünk semmi volna, némaság és kietlenség uralkodnék mindenütt amaz isteni ajándék a nyelv nélkül.

De nincsen-e a teremtettségben más szózat és hang az emberén kívül? Van! Nyilatkoznak a magok módja szerint az érző sőt érzéketlen valóságok is, de azoknak szava nem hasonlítható az emberi ajk szavához. Szünet nélkül hallatszik a mindenség szózata; *beszélnek az egek, a föld a tengerek, a napok és éjtszakák; nincsen beszédek nekik sem igéjük. még-is meghallatik az ő szavok; minden földre kihat az ő zengésök. A fényes csillagok, minden mélységek és hegyek dicséretet mondanak; a halmok és a mezők minden fáí örvendeznek. Bizonyára nincsen némaság sem égen sem*

földön. Midőn tavaszkor a pezsgő élet-
erőtől pázsitba borúl a rög, virágba az
ág s a feltámadás ünnepének oltára épül
halmon és ligetben: madarak vidám
énekétől csendül meg az erdő, melynek
zöld barlangos sűrűjén csengve-bongva
születnek újra a bájos hangok. A pa-
csirta az ég felé tör

S fenn a tiszta, fénylő légben énekel,
A szárny s dal hatalma együtt víve fel;
Ő a legfőbb, a legbuzgóbb énekes
Zengzetére a szív gyönyörtől repes.

Az erős oroszlány s félénk gödölye
hallatják szavokat. Megreszketteti az
 eget és földet a hatalmas mennydörgés,
roppanásait, mély, nyögő hangon adják
vissza a hegyek, mint meg annyi re-
megő s földre lapuló óriások. A nagy
folyam harsogva rohan a téreken, a kis
patak lágy csevegéssel bujkál a liget
bokrai alatt. Mily zúgás és üvöltés közt
foly a tenger és vihar csatája, míg a

szellő suttogva lebben s enyelegve hajtogatja a bokrokat s a zizegő kalásztengert. Csendes, lágymeleg nyári esthajnalon, az ős szelíd haldoklásra hajló tájain, sivatag puszta közepén, a néma éj és zordon télben: hangot, beszédet hallunk. A teremtettség nincs némaságra kárhoztatva, s mégis az ember ajkának beszéde, mely gondolat s érzelemből fakad: mindenekfelett való. Sőt valamint a szép és csudákkal teljes világ voltaképen csak előttem, okos lény előtt az; — előttem, ki abban a teremtető hatalmát csudálom és dicsőítem: úgy az ott hallatszó szózat csak az én értelmemben nyer értelmet és jelentést. Semmi nem foghat fel engem a teremtettségben, míg én mindent felfogok, s

A szót, mit a mindenség hallat,
Szólván mint a vész vagy fuvallat:
Megértem, — és a hang szivemből,
Élő beszédben visszazendül.

A gyermek ártatlan csevegésétől a hatalmas szónoklatig: annyi változatosság- és hatással nyilatkozik a nyelv. A szerető szívek vallomásában mily édesség, a gyöngéd anya áldásában mily meghatottság és melegség szól! A beszéd ereje, mint a szélvész a tunya hullámokat: felkölti, mozgásba hozza a lelkeket; s viszont megállítja, elnémítja s lefegyverzi a rohanó tömeget. Lehetetlen megindulás nélkül tanúja lenni azon jelenetnek, midőn az engesztelés és bocsánatadás remegő szavai közt közelítnék ismét egymáshoz az eltávozott szívek. És ki hallhatná megdöbbenés nélkül, midőn a szent ügy rendületlen bajnoka, a lánczokba vert vértanú: bátran harsogja az elnyomó füleibe az igazság örök sulyú szavait?! A buzgó gyülekezet együtt zengett énekében, közösen rebegett imádságában oly lélekemelően nyilatkozik az embernek

ezen égi becsü tulajdona, az értelmes nyelv! Megrendítő a szó, ha ünnepélyes esküre emelkedik; magasztos: ha az ártatlant védi, a szenvedőt vigasztalja; rettenetes, ha vádol és büntet. Sebez és gyógyít, öl és elevenít, lángba borítja, s megsápasztja az arcot, a szemben könyeket fakaszt; meggyorsítja, elállítja a szív dobogását. Ragad mint a rohanó ár, tündöklök mint a szivárvány, vakít mint a villám. Az okos valósnak drága kincse, hatalma, méltósága és dicsősége!

Eme dicsőséges tulajdon, mely által az ember belső világa képeinek, érzelmei- s gondolatainak, alakot, életet ad: mint más becses ajándék, azért adatott Istentől: hogy általa magunkat és felebarátinkat boldogítsuk; a létezést széppé, czéllossá tegyük, s a tökélyben elébb-elébb haladjunk. Mily vétkes gyarlóság tehát visszaélni azzal: hallgatván ott

hol szólani az emberiség és igazság parancsolják, vagy beszélni olyat, mi az emberhez méltatlan, mi káros és veszélyes!

Kétszeresen kell ezt nekem, mint nőnek éreznem, ki a gyöngédség képviselője vagyok, s legbecsesebb kincsem, legragyogóbb ékszerem a nőiség, melyen pótolhatlan csorbát ejtene minden illetlen beszéd. Ha ruházatom tisztaságára is oly nagy gondot fordítok: mennyivel szorgosabban kell ügyelnem: hogy maganviselete feddhetlen s minden szavam hozzám s nememhez méltó legyen; máskép azon virághoz hasonlítnék, melynek ékes és mosolygó színű kelyhe bódító, mérges port s nedvet rejteget.

A jó hírnév éltünk legféltőbb kincseinek egyike, s mint nekem kedves: kedves másnak is. Nemtelenséget, bünt követ el az: ki könnyelműségből vagy

rosz akaratból ama féltett kincsében törekszik megkárosítani valakit, nem pirúlván megszólni az ártatlant, a távollevőt, ki magát nem védheti. Saját gyengeségem őszinte meggondolásából is kiméletesnek kell lennem mások, a tévedők iránt is. *Ne ítéljetez, hogy ne ítéltessetek!*

És valjon nincsen-e annyi méltó tárgy, mely körül, gondjaink s foglalkodásink után üdülést keresve, a társalgást szépen mulatva fonhatjuk!? A természet képei, az élet kellemesebb jelenetei, olvasmányaink utóhangja emlékünkben, kedvesen s épületesen tölthetik be társalgási óráinkat. Belső világának ürességét, kedélyének kopárságát, hiányos neveltetését, sőt szívének rozszaságát árúlja el az: ki hírhordásban, ember-szólásban találja örömét. A gonosz beszéd: gonosz cselekedet. A rágalom belső romlottság jele; mint a gomba, kiütö-

dése által, a rothatag földet s talajt jelöli. A botrányokban - gyönyörködést tiltja a műveltség, szemérem és szeretet a nemesebb léleknek, mely őrizkedik minden szennyestől, mint a vízi rózsza, mely a mocsár közepén is hófehéren virít, s fejét szüntelen kitartja a zavaros vízből.

Az emberszólás a belső érdemetlenség kellemetlen érzéséből származik. Ki magát nem bírja : felebarátait nem akarja becsülni. Származik epés irigységből; mások szerencséjét, jelességeit nem tehetvén magáévá : megfosztani akarja azoktól méltó és igaz birtokosát.

Én teljes szívemből kérem az Istent a költő királylyal: hogy *őrizze meg az én szájamat s oltalmazza meg az én ajakimat*; ne engedjen olyan szót ejteni, sőt hallani se, mely miatt pirúlnom kellene; s ne hagyjon soha az emberszólók társaságába, a rágalom iskolájába

tévednem. Hanem inkább szenteljen meg engem, igazgassa beszédemet úgy: hogy *az mindenkor kedvességgel megfűszerezett legyen* s ajakimról csak tisztaság, szemérmesség és jóság hangozzék. Ugy éljek az emberi méltóság e dicső jelével a szólással: hogy vigasztaljam a kesergőt, áldjam még az átkozódót is, és soha ne hallgasson el ajakimon az Örökkévalónak hangos és buzgó dicsőítése! Ugy legyen!

Kevélység.

Az ember csudálatra méltó valóság. Természetében oly sok talányszerűség s ellenmondás van: hogy zavarba hozza a legbölesebb nyomozót és lélek-buvárt is. Szelleme Istennel, teste a sárral köti öszve; erényeiben felséges, vétkeiben irtózatos; ha szeret: angyal; ha gyü-

löl: ördög; arcza a megdicsőültek s el-
 kárhozottak vonásait egykép felölti, s
 keble lehet menny, lehet pokol; a ma-
 gasság, melyre emelkedhetik, a mélység
 melybe sülyedhet: mérhetlen; ajka áld
 és átkoz; keze kenyeret és mérget oszt.
 A déli fény és vakító sötétség szomszéd-
 ok lényében. Feláldozza magát mint
 vértanú az emberekért, és széttépi mint
 fenevad az embereket. Egyszer Meg-
 váltó, máskor áruló. A természetet meg-
 hódítja s erőit szolgálóivá teszi; kezében
 hordja a tudás mélységeinek kulcsát;
 haladása az ismeretek országában nagy,
 míg erre nézve: Ősmérd meg ten-
 magadat! évezredek óta (midőn a
 bölcs e szavakat mondá), alig hala-
 dott elő.

Az önismeret hiánya teszi: hogy any-
 nyira közönséges ama gyarlóság, mely-
 nek neve: kevélység, melyre sem
 okunk, sem jogunk. Van fény- és árny-

oldalunk, ezeknek kell bennünk okosan ellensúlyozniok egymást. Ne legyen senki kevesebb, s ne akarjon több lenni, mint ember.

Ne légy kevély, légy szerény!

Nincs rajtunk, bennünk s körülünk semmi ok és alap, mely igazolhatná a fenlátást.

Vizsgálódjunk.

A v a g y o n. Nem szenved kétséget, hogy a pénz: hatalom, mely mozgatja, kormányozza különösen e mai anyagi világot s egész zsarnoksággal uralkodik felette. Az is bizonyos: hogy ha az okosság és nemes szív rendelkezése alatt van a kincs: sok szép, nagy és milliókat érdeklő tett eszközlője lehet; birtokosát, nemcsak a felebaráti szeretet édes és sokszerű tisztének gyakorlására, az özvegyek, árvák, nyomorgók könyeinek letörlésére képesítheti: hanem arra is, hogy a nemzeti előhaladás, közművelő-

dés, anyagi és szellemi felgazdagulás érdekében oly intézkedéseket tegyen, melyeknek nyomát a századok se lesznek képesek betapodni s eltüntetni. Az anyaggal a szellemnek fényes csarnokokat, a vallásnak oltárokat építhet.

De fájdalom, legtöbbször nincs együtt az akarat és tehetség! mire megnő a kincs: elfogy a szív; és ekkor a pénz vagy cél nélkül eldugva hever a fukar szekrényében, vagy haszontalan söt nemtelen végekre lesz fordítva. Az arany becses kincs és hitvány forgács, áldás és átok egykép lehet, a szerént a mint vagy az ember uralkodik rajta, vagy az, az emberen.

Sok tehát, de mégsem minden a vagyon. Az elvesztett egészséget és becsületet vissza nem adhatja, a lelkiösméret furdálását le nem csendesítheti; s gyakran egy falat kenyeret vagy italvizet milliókon nem vehet a megszorult

Krézus. A világ minden kincse elégte-
len: egyetlen-egy szavát visszavonatni
a jellemes férfúval.

Kincsesel birni szép, de kevélykedni
benne: gyarlóság. Igen gyakran a vé-
letlen, a vak szerencse adja, minden
bel-érdem s kül-fáradság nélkül. For-
rása többnyire tisztátalan s véres; és az
ősök gazdag hagyományán: kifosztott
családok átka s könyüi nehezülnek. Ha
az arany kiáltani tudna!!

Végre: veszendő a vagyon. Moly és
rozsdá megemésztik, a tolvajok ellop-
ják, a fiak elpazarolják. Ezer ellensége
van. Ki dúsgazdagon feküdt le: mint
meztelen koldus kelhet föl. A bölcs azt
mondja: *a gazdagságnak szárnya van
mint a saskeselyűnek s hamar elrepül;*
és ha birtokában *megkörnyékezi mint
egy aranyláncz az embert a kevélység:*
az bizonyára oktalanság.

Nem lehet senki kevély, ha befolyás-

és hatalommal bir is. Kicsoda érdemli magásra emelkedését? nyilván megtetszik abból: hogy nem fuvalkodik fel, hanem szerény marad a magas polczon is. A valódi nagysághoz nem férhet e mindennapi, silány gyengeség: a kevélység. A legbecsesebb gyémántnak semmi színe sincs; a legóriásibb fák virágtalanok; a méltósághoz nem kell cziczoma; a viruló arczra kendőzés. Azután, a magasság szomszédja: mélység, — valamely véletlen rázkodás vagy szédület: s a fentülő aláesik, mint a hatalmas Hámán. — Ne legyen senki elbizakodott befolyása- és hatalmában; a sors szeszélyes, légy bár hibátlan, lebuktat csak azért is: hogy esésed megkapó tüneményében gyönyörködjék. Az irás szavai: *A hatalmasok palotáiban tövis, erősségeikben csalán és bogácskóró nő, s örökség szerint birja azokat a pellikán-madár, a holló és bagoly, mely ott*

fészket rak és költ. Hatalmas volt Benhadád és Dávid, amaz magát, ez beteg fiát meg nem gyógyíthatja, meg nem mentheti. A sorssal szemben nincs hatalom.

Ne légy kevély eszed- és ösmere-
teidre. Az, a természet ajándoka, ezek
pedig holtod napjáig gyarapíthatók. A
valódi bölcsesség, annak józan átlátása:
hogy keveset tud az ember; s ez, a vi-
lág annyi nagy tudósának őszinte val-
lomása. A tudomány olyan mint a ten-
ger, mentül belebb hatol rajta a hajós:
annál tágabb lesz körülte a láthatár,
alatta a mélység. Tagadhatlan: hogy az
e téren szerzett kincs, legigazabb kincse,
legméltóbb dicsekvése és büszkesége az
emberiségnek, s hogy a tudományokban
történt haladás bámulatos; de az is
igaz: hogy több még a megoldatlan,
mint a megoldott feladat; s ha gazdag
is a közkinccstár: az egyén, rövid élete-

s gyarló szerkezetével, saját gyűjtélékére nem lehet kevély. A számtudós, ki a nap és csillagok utját méri: sokszor a legegyszerűbb tételben megzavarodik; a természet-vizsgáló, valamely ösmeretlen növény bogyójától, vagy kicsi bogár csípésétől, életét veszti.

Helytelen tehát, ha az *értelem felfuvalkodat, mert ha valaki láttatik magának valamit tudni: még semmit sem tud. A szemeknek fel-látása, és az elmének kevélyisége: bűn. Az igazán és teljesen művelt: nem lehet kevély.*

Azonban legszomorúbb s nevetségesebb: midőn valaki öseire, születésére kevély. A kincs-gyűjtésben, magas polczra-jutásban, az ismeretek s ügyesség megszerzésében még van, lehet része s érdeme az egyénnek; de a születést vitatni, — kivált ha az utód csak torz-képe az öseknek — annyi: mint szánó és gúnyos mosolyt kelteni.

Felelőssé lehet-e valakit tenni az apák büneért? Épen ugy nem : mint átruházni érdemeiket. Az ősök dicsősége tűz, fényt és meleget csak ugy hint az unokára : ha rakja, ha égő anyaggal híven táplálja azt ; máskép hamvat és szenet talál a hideg tűzhelyen. *Ne legyetek foglalatosak a nemzetségek számlálásában, mely kérkedést támaszt. Ingyen se gondoljátok, hogy ezt kelljen mondanotok : A mi Atyánk Ábrahám ! ha Ábrahám fiai vagytok : az ő cselekedeteit cselekedjétek ! Ág, ne kevélykedjél ! tudjad : hogy nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged !* Ezek az írás szavai.

Nem adhat okot fennlátásra a külső erő s ügyesség sem. Nincs ember : ki az oroszlánnál bátrabb s erősebb, a szarvasnál gyorsabb, a méhnél s póknál ügyesebb, a fülmilénél édesebb szavú volna ; s a legcsekélyebb ok gyakran megszégyeníti az ügyességet s erőt.

Abszolont dús-gazdag haja ejté halálos veszélybe; Goliát legyőzője Dávid, nem karja és fegyvere, hanem azon kis pók által menekül meg, mely az őt rejtő barlang száját beszövé. Ne legyen senki, semmiben felfuvalkodott! *Ne dicsekedjék a gazdag gazdagságában, a bölcs bölcseségében, az erős erejében!* Senki-nek sincs oka a felfuvalkodásra. A vett ajándékok s képesség daczára, az ígények mellett is, sokszor nem látunk ohajtott sükert. A szerencse s véletlen dolgainkba avatkoznak. A bölcs mondja: *e világon nem a gyorsaké a futás, nem az erőseké a viadal, nem a bölcseké a kenyér, nem az okosoké a gazdagság és nem a szépeké a kedvesség.*

Ah, tehát a szépségre nézve sincs kivétel, s ennek hatalma is ingatag!? Az, mint egyéb a világon; ez is, minden varázsával *veszendő korona*; mentül bájolóbb s gyöngédebb a virág: an-

nál inkább ki van téve a hervadásnak.
A szépség : láng, mely míg hevít és
gyújt: magát emészti föl.

Ki dúsan nyerte e baljós ajándokot
Kit a sors csábító tündérnek alkotott,
Ha nincsen szívében értékesebb vagyon :
Elvész mint sulytalan hajó hab- s zátonyon.

Nyári nap élete, fénylő, meleg, zajos,
A lég, melyet beszív: kábitó, illatos ;
Szívéhez, büszke bár, a hízélgés elér :
S ez álnok tükörből önhitt lesz és ledér.

Költő rabúl esik, és báját zengi dal ;
A művész álmodik bűvös vonásával ;
Ver érte annyi szív, beteg lesz annyi vágý,
S ő hidegen annyit őrzöngni veszni hágy.

De múlik a tavasz és hullong a szírom,
Az égi tünemény lesz végre földi rom :
Mellözött, feledett ; — senkit nem érdekel...
Meghalni kész, de oh kemény sors, élni kell !

Ime, a világon mindenünk kölcsön-
vett érték, a mellett : hogy bírása bi-

zonytalan. *Micsodád vagyon, a mit nem vettél volna? és ha vetted: mit kevélykedel?* A szépség és kellem, melyet a kor lassan, véletlen eset, betegség néha rögtön semmivé tesz: a természet ajándoka. *Kik abban felfuvalkodnak, fel-emelt nyakkal és szemekkel járnak, és nagy zengést-bongást okoznak:* nem cselekesznek józanon.

Oh testvéreim! ne legyünk hiúk arcunkra, termetünkre, a külbájakra; mert csak a benső szépség a valódi kincs. Legyünk olyanok mint a fénybogár: mely nem tudja, hogy fény veszi körül. Kecseinket mesterséges eszközökkel ne akarjuk nevelni, vagy ha e vágyat el nem nyomhatjuk egészen: van bizonyos, a női szépséget kétszerező szer, s ez: a szerénység. A rózsa báját, a környező igénytelen lombok csak emelik.

Nem hódításokat tenni a világban,

hanem a rokon szívek vonzalmát megnyerni s biztosítani életünk valódi célja. Törekedjünk inkább nyugodtak mint ragyogók, inkább boldogok mint ünnepeltek lenni; ne bámuljanak hanem becsüljenek; a nagy élet vásári tapsainál s tömjén-füstjénél legyen kedvesebb előttünk a ház, ennek csendje, s oltárának jó illata.

Bár szebb a kert büszke rózsája, liljoma :
Az én virágom a szerény kis ibolya!

É j j e l.

Setét van már, elmúlt a nappal,
Nyugalom van a fáradtakkal.

Én ágyas-házam elhagyom ;
Bámulva a nagy éj csudáit :
Lelkem mereng, sejt, kérdez, áhit,
És túl-repül az árnyakon.

Éj van. Az est hajnal világa már elébb, mint lassan kiégő mécs, mind inkább halványulva, mind szűkebb körre szorúlva, végre kialudt. A zajt csend, a hőséget hűs váltotta fel; hazaterelte nyáját a pásztor s a madár elült. Légben és földön, az érző teremtéseken bizonyos jel s készülődés tünt fel, mely a nyugalom idejének közeledését jelenté. A fény szürkületté, ez sötétséggé változott, s leszállt a komoly nagy éj.

De valjon azért szállott-e le: hogy fekete szárnyával homályba borítsa a nappal derűtségét, a mindenség ábrázatának vidám szépségét? Azért-e: hogy a munkás életet zsibbasztó tetszhalállal békózza le? A biztosság helyett veszélyt, a nyugodtság helyett félelmet és szorongást terjesztszen? Hogy a valóság és világosság alakjai helyett kétes, gyanús árnyakat bocsásson szélylyel e világon? Azért szállott-e le az éj: hogy

setétségében vakoskodjunk és tévelygünk? Nem, nem! Isten műve különbözik az emberekétől, annak nincs színe mellett visszája; az bármikép tekintve: nagy, bölcs és felséges. Az éjnek is, — mint a nappalnak — megvan saját pompája és költészete, gazdagsága és dicsősége. A természet most-is templom, melyben nem a nap világánál, hanem a meggyúlt égi szövétnekek fényénél munkáljuk épülésünket; keressük, találjuk és imádjuk a Teremtőt.

De alább szállva az eszmék magasságából, a bennünket környező életbe s viszonyokba: a setétség és csend szövetezése jótékonyan mozdítja elő az álmát, létezésünk egyik mulhatlan feltételét. Kincs, boldogság az édes álom! A nappal kifáraszt, lehangol, az éj felfrissít, megvidámít. Mint a finom, fekete bársonynak, van a csendes, setét éjszakának is bizonyos puhasága s meleg-

sége, mely édes aléltságot hoz az idegekre, míg a szenderből mély álomba merülő természet visszanyeri az elvesztett életerőt. Nincs az éjben halál, csak szunnyadás; az érezhető szívverés bizonyítja: hogy nem állott meg, csak pihen az élet.

A szerencsétlennek boldog csalódást hoz az éj; a világtalan lát, a fogoly szabad, a bujdosó övéi közt van, ha az álom gyengéd ujjaival befogja a fáradt szemet. Nappal szenvedünk, éjjel feledünk; a nyájas látomásokban visszatér az idő, midőn még boldogok valánk; megjelennek kik nincsenek többé; élünk, mosolygunk, szeretünk s nem tudjuk, hogy csak álmodunk. Éjjel is kitör néha s még erősebben a könny és fájdalom, de saját terhe alatt megroskadván: a kifáradt érzés nyugalomra hanyatlík. Mint a hosszú aszályban, midőn fellegtelen az izzó égbolt, az éj permetez ke-

vés harmatot: az erős szenvedésekben is az ád némi enyhületet a szívnek.

És nem is minden teremtésnek álom, tetszhalál ideje az éj; vannak lények, melyek úgy boldogok: hogy ébren töl-
tik a éjt. A nappal hévségén elaludt vi-
rágok, az éj hűsében egyenesednek, ele-
venülnek fel, drága illatot árasztva ma-
gok körül; s az este észlelt egyszerű
bimbó, reggel mint nyílt virág áll előt-
tünk. — Mint a kised aluvás közben
nő s fejlődik: ez is éjnek idején teljesedett
meg s feselt ki ékes virággá, sőt reg-
gelre a fogadás áldását s levés titkát
is keblében hordja. — A fénybogár,
mely repülése közben világos, fényes
szálakkal szövi át meg át az éj sötétét:
most ébred, most él és örül. Édes, méla
hangok zendülnek s halnak el a lombok
között; — a mélységben mozgalom tá-
mad; egyhangú zsibongás terjed szét a
tó körül; de mindez a nyugovókat nem

háborítja, sőt lassú ringatás és halk dajkaének gyanánt, még mélyebbé, még édesebbé teszi az álmot. — S ama láthatlan szellem-világ, ama tágas körű, csudás és titokszerű élet, mely körül-tünk s felettünk a finomabb elemekben van; az a világ, mely érzékeink alá nem esik, de melynek létezését egy-egy véletlen megrendülésben s delejes átborzadásban érzi felsőbb rokonságánál fogva lelkünk: nem aluszik. Örök mozgalom s élet van itt; a látható s láthatlan, a fent s alant létező, az éj és nappal egykép bámulatra ragadnak. Felkél a nap, sugárain,

E millió arany csatornán
Fényt, életet, bőséget ontván.

A rét mosolyg, s a zsenge zöldbe
Virító himzet van beszöve;
Hűs kútfejek buzognak, — a fák
Virággal és gyümölcsessel rakvák.

S míg a tenger szük medenczében :
 Forr, hánykolódik szörnyüképen,
 Hogy reng, zúg a mélységes padlan :
 Áll a magas bérce mozdulatlan.

Az éj leszállván : felragyognak
 Seregei a csillagoknak ;
 Mérhetlen a szám ; s nagy a távol :
 Honnan titkos lényök világol.

Igy a mi csak van a világon :
 Nagy, szép, erős : nézvén, csudálom ;
 Ég s föld, nappal s éj kincsét, titkát,
 S gyönyört ad minden, mit szemem lát !

Gyönyör nekem most is fenn virasz-
 tani ! A szendergő világ oly megragadó !
 De a mi éjjel, ellenállhatlanúl sönkény-
 telen magára vonja a szemet és lel-
 ket : az

Odafenn a csillagos menny. —
 Oh, azok a csillagok ! . . .
 Lelkem, e szép csendes éjben
 Rajtok úgy elandalog !

Nem kell a csillagász-toronyba lépünk; a kiterjesztett erősséget, az égi testek távolságát, nagyságát, pályájuk körfutását, a törvények mélységét, nem szükség a tudomány szemeivel, a számok és műszerek segítségével vizsgálni, számítani és mérni. Nem! Az elmélkedő rögtön megérzi: hogy roppant, titokteljes világgal áll szemközt; s a néma bámulat és megdöbbenés, az édes elragadtatás, mint a Jákób lajtorjája, az égbe emeli s vezeti az ájtatos lelket.

És mire is mennék itt a véges emberi tudással? Kicsoda értené át s mérhetné meg e talány mélységét: határ, háttartalanság; végeesség, végnélküliség? E kérdésre: van-e a felettem terjedő roppant birodalomnak, az ürnek határa? mit feleljek? Akár azt nincs, akár azt van: gondolatom megtéved, szédeleg és elhal. Nincs határa... ezt képtelen vagyok kép-

zelni; Van határa... de akkor ezen-
túl mi van? Semmi! Mi volt: mig
mindez nem létezett? és mi lesz: ha
mindez elenyészik? Semmi! De mi az a
semmi? képzelhető, lehető-e az? A
lét és nem lét hogyan függ össze s
mikép váltja fel egymást? Hol és hogy
kezdődik? hol és hogy végződik? Ah,
nem értem, nem érthetem! — Szegény
emberi ész! tedd le fegyveredet; mint
a nagy tenger hatalmába került s vé-
getlenségén hanykódó csolnakos leteszi
a gyenge evezőt s megadja magát.

Oh, én szemem és szívem által gyö-
nyörködöm az éjben. Szemlélődöm, ér-
zek s boldog vagyok. Valamely nagy,
végetlen hatalom közelségének hatása
alá esem; az erős Isten jóságának, ereje-
s bölcseségének érzése ez. Lelkem, mint
a látnoké, valamely sejtő, vágyó s ma-
gasztos hangulatba esik. Önkénytelenül
sohajtok s e sohajításban nincs fájdalom.

Keresem s úgy tetszik, meg is találok
jövő hazámat a csillagok között. *Az én
atyám házában sok hajlékok vannak.*

Ah, majd ha én azokba szállok !...

S meglátom a távol világok,

Lények, valók mindannyiát !

Most, nagy az út, a szám temérdek.

Örök titok, melyet nem értek,

Itt mélység, mélységet kiált.

De köd- s mélységen égi fény kel,

Betöltve lelkem hit- s reménynyel,

Hogy ha e testet levetem :

Homály, titok fel lesz derítve ;

Most tükörben, — s majd színről színre

Leend látásom odafenn !

Hatalmas Teremtő, Istenem s Atyám !
*Ki előtt az éjszaka is, mint a nap fény-
lik és a setétség is világosság ! Tudom :
hogy a mélységes homály sem fedez el
engem atyai színed előtt, hanem a nagy
világ annyi teremtmései közt is látod,*

hallod és tudod, ez éji némaságban vi-
rasztó leányod áhítatos érzelmeit. Adjad
atyám! hogy felséges műveidben meg-
ösmérjelek, és éjjel nappal áldjalak, di-
csőitselek. Amen.

Kedvesség és tetszvágy.

Bevett szokás és általánossá vált han-
gulat a világon: a kedvesség-hajhászást
és tetszvágyat kizárólag nemünk gyen-
geségének tartani; ritka nő, ki — ha a
csacska nyelvek egyéb bántásától ment
marad is, — a tetszelgő czímet ki-
kerülhesse.

Hogy ama gyengeség, a kedvesség-
keresés, mint annyi sok más, valósággal
létezik: tagadni nem lehet; de kétség-
telen: hogy az mindkét nemmel egy-
aránt közös, csak hogy különböző alak-
ban és feltételek alatt nyilatkozik.

Azonban, sok függ a helyes és igaz értelmezéstől. Másoknak tetszeni, ez magában sem nem illetlen sem nem vétkes, és a karni: az emberi helyeseltető törekvések közé tartozik; azért nem csudálható: ha a mások előtti kedvesség, sokaknál egy amaz igen ohajtott dolgok közül, melyeknek bírásaért semmi fáradságot és áldozatot nem sajnálnak. Nagy belső megelégedést szül azon tudat: hogy becsültek s keresettek vagyunk, hogy hasonlítunk az erdő ama fáihoz: melyek magasabbak, vagy virágosabbak lévén a többinél: a figyelmet mások felett magokra vonják. Ezt sem csudálni, sem gáncsolni nem lehet; és csak a bárgyú s érzéketlen közönyös arra: hogy becsülik-e vagy megvetik? deréknek vagy silánynak; jellemes- vagy jellemtelennek; okos- vagy tudatlannak tartják-e? A kedvesség-keresés rokon a becsület szeretetével s azon érzéssel:

mely minden igaz és látszólagos szenttől és folttól irtózik. Így, az emberek jó véleménye-, és szeretetének ohajtása természetes, de szükséges ohajtás is bennünk; általa nemes kitüntetés- és feddhetlenségre, valamint jeles tettek végrehajtására is ösztönöztetünk. A becsültetést az *írás* is szépnek, jónak mondja, midőn így szól: *kivánatosb a jó hirnév a nagy gazdagságnál; ezüstnél s aranynál a kedvesség jobb.*

Mégis, ha e tárgy felett mélyebben gondolkodom: világos lesz előttem: hogy ama kedvességnek árnyoldala van; s hogy: ha a világ tetszése és saját önbecsülésem öszveütkezésbe jönének: minden habozás nélkül kellene, (s tudnám is), amaszt, ezért feláldozni. Gondolatomnak világosságot kölcsönöznek az *írás* szavai: *Jaj néktek: mikor minden ember jót mond felőletek! s meggyőződöm: hogy mig bizonyos ha-*

tárig illő s kívánatos a kedvességre törekvés: ennek minden áron és úton való vadászása, — kivált nemünknel — tetszvágy, kaczérság, s természet elleni eszközök nélkül nem lehető.

Nem történhetik csak képmutatással és hízelgéssel.

Egymásnak mindenben tetszeni: kölcsönös hibáink és közös tökéletlenségünk miatt is lehetetlen. Mindenki — maga a kedvességet vadászó is — már külsőkép, szokás, izlés és hajlamnál fogva, különböző levén: képtelenség, hogy valaki mindenkihez illjék, alkalmazkodni tudjon, mint a változó gyík, mely magára mindig olyan színt ölt: minő a tárgy, melylyel érintkezik; ez tehát kétszínűség nélkül nem lehet. Mit mondjak az ellenszenvről: melynélfogva természetünk, egészen indokolatlanul elfordúl valakitől? — Ha továbbá az embereket erkölcsi mivoltuk

szerént vesszük vizsgálat alá: azok jók és roszak, jelesek és hitványok vegyesen; lehetetlen a jók és érdemesek iránt vonzalmat, a roszak s nemtelenek iránt hidegséget nem éreznünk; ez bennünk a természet szava; — de a ki általános kedvességre törekedvén, személyválogatás nélkül hizeleg mindenkinek, ha legyezi vagy látni se akarja a gyarlóságot s hibát; bárkihez közelítve: *vajnál lágyabbak szavai*: magát tagadja meg s képmutató.

Szép és szükséges is: hogy mindenki bírjon egyéniséggel, belső önállással s függetlenséggel; de a tetszeni vágyó nem birhat; ő minden szónak viszhangja, minden akaratnak szolgája, minden testnek árnyéka s másokban mintegy megsemmisül. Ez az emberi méltóság megtagadása.

A minden áron tetszeni-vágyás, könnyen szenvedélylyé fajúlhat, ennek egész

bódueltságával s veszedelmével. Ismeretes a szenvedély hatalma, s hogy mit tesz: annak örvényébe sodortatni; az ilyen előtt csak egy cél van: az éhes bálványnak áldozni, ha másképp nem lehet: nemtelen eszközökkel is, mitől a kötelesség szava, a kegyelet, becsület s lelkiösmeret se képes visszatartóztatni a szenvedély rabját.

De ha ennyi nem történik is: az egymással kaczerkodás jellemünk kifejlését, erkölcsi nevelkedésünket, s egész lényünk természetes kiidomulását gátolja; mert az adott és vett kedveskedés: bizonyos édeskés és hazug hangot szül, mely kizárja az őszinteséget, megfoszt az igazság hallása — s az önismeretre juthatástól.

Nem ohajtható józanon: hogy mindenkinek, — kell vagy nem, van vagy nincs ideje — joga legyen másnak szemébe mondani az igazat, vagy a mit

igaznak vél; ez sok visszaélés- és kíméletlenségre, sok zavarra adna okot; azonban bizonyos: hogy valódi szerencsétlenség, az őszinteség szavát, az igazságot sohse hallani, mint ezt a magas légkörök szülötteinek s lakóinak példája bizonyítja. Azt mondja a bölcse: *ideje vagyon az ölelgetésnek és az ölelgetéstől való eltávozásnak, ideje a hallgatás és szólásnak.*

Erkölcsei nevelkedésünket s lényünk teljes kifejlését eszközlik: a természet, vallás, tudomány és az élet. Azon közelségnél fogva, melyben az ember saját én-jéhez áll: csupán maga által nem tökéletesedhetnék; szükség van az élet iskolájára s az emberekre. Hasznos olykor hallani s hallatni az igazságot, ha keserű is; zsúrlódnunk kell, hogy simaságot, fényt nyerjünk s szükséges az elénk tartott tükörben erkölcsi ábrázatunk vonásait, akarva vagy nem, meg-

látni, hogy önismeretre jussunk s tökélyesüljünk. Ez pedig nem eshetik a kedvesség- vadászat s kölcsönös hizelgés által.

A nevelés volt említve; ez, különösen a nőnevelés nagy figyelmet és tapintatot kíván. Kérdésbe lehetne tenni: hogy valjon azon légkörnek, melyben mi nők neveltetünk, s élünk: nincsen-e több mesterkélt lanyhasága, mint menynyi kell, hogy gyöngédek s ne gyöngék legyünk? Meg van-e az irántunk gyakorolt udvariasságban a szükséges őszinteség? s a kimélet nem zárja-e el tőlünk kiméletlenül az igazságot? Már a bölcsönél a dajka és cselédek, később az intézet és mesterek, azután az udvarlók és a világ, a dicséret tömjén-füstjével vesznek körül anynyira, hogy nem csuda: ha elkábúlunk. Sok anya, tartózkodás nélkül beszél leánya előtt, ennek gazdagságáról, szép-

sége-, műveltsége- s tökélyéről; magas tulajdonai — s jövő nagyszerű kilátásáról; s míg a serdülő hajadon,— anyja intésére — művészetbeni jártasságát mutatja be: a szülék lelke gyönyörben úszik; a vendégek hangosan tapsolnak, és — csendesen mosolyognak. Gyakran több gond van fordítva a leány arczára, köntösére, keze fehérségére, mint benső világára. Továbbá: alapos a gyanú: hogy a szegény nőtől saját kárára: elvonatik az alkalom: az őszinteség és igazság szavát hallhatni; elzáratik tőle, az illatszerek miatt, az élet néha kissé éles, de fris és edző levegője. Üvegházban neveltetünk; *gyengék s kényen tartottak* leszünk, mint *Babilon leányai*.

És a férfiak? Mulatnak, időt töltenek velünk. Hátunk megett vastag kiméletlenség, szemünkben émelyítő bók, udvariasság, és hizelgés. Ál-kövek, minden becs nélkül, mi nincs is nagyon szé-

pitve. — Szegény nő, ő nincs komolyan véve!

Csuda-e aztán: ha zavarba jön magával s az élettel? ha tévedésbe esik? ha gyarlóság s gyengeségek mutatkoznak nála? ha öntelt, szeszélyes, ábrándok magasságán szédelgő, hiú és tetszelgő lesz? vagy véletlenül s erőszakosan kiábrándulván: élet- és világgyűlöletbe esik? Bizony az a csuda: hogy csak ennyi előitéletes, nevetséges, tévedt és szerencsétlen nő van!

Azonban, hála a gondviselésnek! rejlik a női kebelben bizonyos, titkos erő, mely bár szunnyad néha, de meg nem szűnik, el nem vész; van valami természeti finom ösztön, mely mint a delejtű északot, öntudatlanul is mutatja a jót, a kellőt, az igazat; — s ha visszás hatások miatt elhajlása történt a női kebelben ez iránytűnek: nyugtalan hullámmzással törekszik igaz irányára, míg magunk-

hoz térünk. — Megment jó angyalunk!
Az emberi kezek kontárkodása sem képes megrontani rajtunk Isten ujjának művészetét. Láthatárunk, mely setét köddel, vagy rózsaszín párázattal volt telve: feltisztúl és szabad látást enged. A rajongás helyét lelkesülés foglalja el; légvárak helyett a földön építünk lakot.

Szeret a fiatal madár járni fennen,
Magas fák tetején, távol fellegekben,
De elfáradva, majd
Alászáll s ott fészkel: hol a csendes bokor
Dús lombja s ága hajt.

Minek arra törekedni: hogy minden embernek tessünk? Mi becse van a tömeg tapsainak: mikor a kevés, igaz és becsületes keblek rokon-szenve elég, s a tulajdonképi világ csak ezekből áll?! Ne esengjünk a világ vásári zaja után, mikor kedveseink szerető kebelén lehetünk csak boldogok!

Oh Isten, szerető édes atyám; legfőbb, és mindennek felette van a te jótetszésed; az előtted való kedvesség; segíts kegyelmesen: hogy azt az erény és feddhetlen élet utján keressem, és elnyervén: meg is tarthassam mindvégiglen. Amen.

Őszszel.

Az ősz, komoly megható tüneményeivel jelen van! Lassan s észrevétlenül indult hanyatlásnak a természet. Mig a napnak, lángoló hevét mindinkább vesztő sugára mosolyg a későn nyíló bimbók halvány szirmaira: a közeledő enyészet titkos ecsete szürke színnel vonja be az erdő sötétzöld lombjait, melyek közt a vídor zaj s dalok csattogása helyett, megdöbbentő némaság vesz lakást. Az enyhe légben is már, nem a nevelő erő-

nek buzogása, hanem a lankadó élet gyengülő lélekzete jelenkezik. Még egy végső kísérletet tön a küzdő természet a fák másod-virágaiban, a lombtalan és halvány őszi kikiresekben; azután meghidegült a szellő, dérré fagyott a harmat- s komoly, megható jelenségeivel eljött az ős.

Hamuszín köd ereszkedik a határra,
Fénynyel szegi bé az őszi nap sugára ;
S néma, hervadt halmok felett elhúzódván :
Aranyozott szemfedél a húnzó élet koporsóján.

Bárhová fordúlok : minden jel és kép változásról beszél. A borongós hajnal nem vonja be bíborfénynyel ablakomat; nem költöget fel reggeli álmamból édes csevegésével a házi fecske; a kis szökevény, a muló nyárral kiesebb tájra költözött. Közel és távol csak a mulandóság képei állnak előttem. Keremben beteg, haldokló virágok fordít-

ják felém bádgyadt fejceskéiket; a lugas fái sárga-piros lombjaikat ejtik reám, mintha tudnák: hogy én is érzem koronájok hullását. A megritkult berek akaratlanul tárja fel csendes bajboncsainak rejtekét, láttatván a meztelen ágakat, a száraz avart, az elhagyott madárfészket. Oda van a rétség mosolygó hímzete, s a tér, hol kalásztenger hullámzott: színetlen és tarolt. Mindenütt csendes haldoklás! Ennek méla érzését közli a szívvel minden jel, a gyenge napfény, a síró szellő. A légben is fehérő fátyolfoszlányok usznak, mintha valamely láthatlan temetési kíséret vonulna el ott fenn, s lengetné fátyolát.

Mégis a mulandóság eme jelenségei között, távol van szívemtől minden nehéz, gyötrő érzés. Mig különben az enyészet kezének munkája minden alakban szomorító, a halál lehellete, mely az élet lángját kioltja, bántó és hideg:

fájdalmam a természet elhalása felett,
szelíd és valamely titkos édes varázssal bir.

Őszi napnak ragyogásán,
Sárga lombnak lehullásán,
Hervadásból s fényből támad
Lelkemen e kedves bánat.

Mint midőn a hosszú, munkás nap eltöltével, önként enged a fáradt test az édes bágyadásnak, mely behálózza csendesen a szemet s melyben a jóltevő álmok jelenkeznek: oly szelíd odaadással hanyatlik a természet a közelítő nyugalom karjaiba; erőszak nélkül válik el a megsápadt lomb az ágtól, fájdalomtalanul hajlik sírja felé a szép napokat át-
díszlett virágbokor; a lét és nemlét közötti szomorú küzdelem ismeretlen itt; s mint az éneklő hattyút legédesebb dala közben lepi meg a halál: a föld haldokló szülöttihez gyöngéden enye-

legve közelít a vég. Oh, hehet-e meghalni szebben?!

A vég közelget, a percz
Édes, szép — bár komoly;
Illat repülj az égbe!
Levél omolj, omolj!
S a nagy természet arczán:
Haldoklás és mosoly!

És az érzés, mely rajtam uralkodik az ősznek idején, megfelel a képeknek melyek azt felkölték; ábrándos, bánatos, de nem szorongató; a szemembe toluló könny nem keserű; gondolatom vonzódva foglalkozik azon tüneményekkel, melyek borongást hoznak reá. Meghatva, de nyugodtan szemlélem: mint hullnak alá a szirmok, mint sepri lábaim előtt a szél a zörgő harasztot, mint változik gyorsan el a föld ékes ábrázata. Jól rendelé ezt így a bölcs gondviselés; a virulás nem lehet folytonos, hanem változásban és szünetelés által kell meg-

tartania örök szépségét és becsét! Kit ragadna el a ragyogó reggel setét éj nélkül? Kit vidámítna meg a kikelet, ha tél nem volna; az öröm, ha bánatot is nem látnánk? Oh, ugyanazon bölcs égi kéz adja s veszi el a természet koronáját! — Ez az álom nem halál, a nyugalom nem enyészet; az élet csak elrejtőzik, de nem szűnik meg; a tavasz ismét eljő, eljő bizonynyal, *midőn az Ur kibocsátván lelkét, ismét megújulnak a föld minden határai*; a lombatlan ág zöld köntösbe öltözik, az alvó csirák életre kelnek, a patak felszabadúl bilincseiből, új erőben s magasztosságban nyilatkozik az élet. Boldog viszontlátás, édes feltámadás reménye, benned alszik el ily fájdalmatlanul a természet, általad szemlélem ily nyugodtan az őszi elhalást!

Ez a halvány búcsuzó kép mért is fájna?

Elmerengve nézek a szép őszi tájra,

Hol mosolygó, csendes, fényes mulást látok ;
Ez a halál költészete
S az új élet felől zálog.

Hadd bocsássa nyugalomra fejét a természet, hadd zárja be termő kebelét az anyaföld! Az erőnek, mely sokáig buzgott, munkált, alkotott : pihenésre van szüksége, hogy a következő kikeletben ismét nyilatkozhassék, megmutassa erejét s előhozza csudáit. Ime minden befejezve, elvégezve van; az év megfutá munkás pályáját; a természet rövid életü szülöttei rendeltetésöknek megfeleltek. A szántóföldek sárguló tarlója, a buza-
kalász aranyló magvában: kenyérrel; a számtalan virág, s növény: édes mézzel, illatos olajjal; a venyige: szívvidító borral ajándékozták meg az embert. — A legkisebb fűszál is, mielőtt kóróvá lett: megfelelt létezése céljának; elhinté magvacskáit a fenmaradásra, az új élet számára. Látom a növények s virágok

szárnyas magvait mint úsznak a csendes levegőben, hogy távol vidéken alkossanak viruló telepeket. Oh, minden hozzájárul az egésznek szépségéhez, csudájához, gazdagságához, és odaillő rész azon fenséges képben: melyet a természet, hatalmas teremtőjének akaratjából visel. Hervadnak a virágok, omolnak a fák sárgult lombjai, de az ág, mely levelét hullatja: megérlelé és nyújtja ízes gyümölcsét. Mintha egy titkos sugallást hallanék: Halandó! legyen hasznos, legyen az erény gyümölcseivel gazdag életed mind végig, hogy múlásával önvád nélkül tekinthess vissza folyamára, hogy mint a természet: fájdalomtalanul, vidáman érezhesd a halálos álom közeledését!

Ilyen természetesen, szépen és tanúsággal végződik a munkás év pályája; s nem is lehet máskép, hiszen az időnek valamennyi szaka, a tavasz, nyár, ősz és

tél az örök hatalom által hozott törvényeknek enged, s az élet ébredésében, folyamata- s elhanyaglásában egykép bámulat- s imádásra méltó mind a bölcsesség mind a jóság. A kikelet enyhe léggel fogadja, mérsékelt meleggel táplálja a felébresztett magvakat és csirákat, mint az édes anya, ki könnyű, édes tejet nyujt gyenge kisdédének; azután a hév nyár a kifejlés- és ébredésre, az ős a szükséges hanyatlás- és nyugalomra oly észrevétlenül, oly szépen viszi át a természetet : hogy nem történik semmi rázkódás, semmi rend-bomlás. Mily bölcsesség és mily jóság! Mikorra a tavaszi ébredés ismét téli álommá lesz : annyi teremtés végzi be szépen életét. Virúlt és zöldelt, illatozott és gyümölcsözött, fénylett és zajgott, szálldosott, énekelt, szeretett és boldog volt. Lételők, díszlésök és örömük hangos dicsőítése amaz égi jósnak! És most

annyi jelben és sajátos szózatban, a lég és napfény hülése, az élénk szín és élet-erő fogyása által intve, emlékeztetve van minden teremtés, az érzés-, ösztön- és értelemmel bíró, egyaránt; a növény és fa: hogy az évi pálya bevégezve van s a télnek ideje közelít. E jelt, e szózatot minden teremtés megérti; még az elhullott magvacska is, hallván:

Hunyd bé szemed, aludjál csendesen...

A földnek keble nyugtató, meleg;

Kis magzat, a tavasz ha megjelen:

Virúlni, élni majd felköltelek!

Én ne érteném hát mindazt a mi körültem történik?! Oh, én az okos és halhatlan valóság gondolataival s érzelmeivel állok a halvány őszi tüneményei között, melyeknél ha borongás száll is reám: sulytalan és átlátszó az mint a fátyol; rajta keresztül tisztán szemlélem az igazságot, az álomban az ébredést, az elhanyaglásban az ujúlást.

Érzelmem virágait nem hervaszthatja
 el az ősz, keblem lángját nem olthatja
 ki, ajkamat mint a madárét nem zár-
 hatja le a tél. Míg köd borong az őszi
 tájakon: lelkemet világosság környezi.
 A fák díszes koronája, mely a hévség-
 ben kellemes sátozt vont felettem: meg-
 szakadott, elpusztult, de a lombvesztett
 ágak között a szelíden mosolygó menny
 tűnik elő. Minden jelenségben a bölcs
 gondviselés intéző kezét látván: távol
 van tőlem a kétkedés, háborgás, és lel-
 kem csudálja, ajkam imádja intézkedé-
 seiben a Végetlent. Ne szűnjék meg ez
 érzés nálam, e nyugalom lelkemben, e di-
 csőítés ajkamon, míg az én életem ősze is
 eljő s rám fuvall a végnyugalom szele.

Midőn itt semmi nem maraszt;
 Aláhullok mint a haraszt,
 Nyugodtan, fájdalomtalanúl ...
 S szememre lágy álom borúl.

A jótételről.

Mennyi fájdalmas és szívrázó jelenet tárul elém a világon, s mily böven ontják zavaros hullámaikat a különféle szenvedések kútfejei! A szegény beteg hosszú éjszakákon nehéz sohajtások közt várja a gyógyulást. Az elmaradott özvegyek és árvák megfélemlert szívvel, erőtelen karokkal vívják reménytelen harczukat ama paizsos férfiúval, ki nek neve Ín s é g. A véletlen szerencsétlenség által földhöz vert s koldúsbotra jutott családfő övéitől körülvéttetve némán s megfásultan néz a hideg és kietlen világba. A ravatalnál, a börtönben s bujdosásban záporként omlik a köny; s az élet előszámlálhatlan csapásai alatt roskadozó ajkáról hallatszik a felkiáltás: *nyögök valamint a galamb, az én sze-*

meim felemelkednek a magasságba: Uram! erőszakot szenvedek, adj nyugalmat nekem!

Ezen fájdalmas jelenetek láttára, szá-
nalommal s részvéttel telik meg, de
nem háborodik fel szívem. A véletlen s
gyászos eseményeknél távol van tőlem
kietlen kérdéseket támasztani a Gond-
viselés bölcsesége s igazsága felől, mert
tudom, hogy mindezek a felsőbb hata-
lom intézkedéséből lesznek így; tudom,
hogy midőn a gazdag és szegény, a bol-
dog és szenvedő öszvetalálkoznak a vi-
lágon: *mindeniket az Ur bocsátja el.*
Nincs halandó, ki e félelmes rázkódások
ellen biztosítva volna, a hatalmasnak
nincs ereje kitiltani palotájából a bajt,
ágyától távoltartani a nyavalyát, sze-
métől a könnyűt, szívétől a bánatot, él-
tétől a változást. Sorsunk közös; ennek
megösmerése közel hoz egymáshoz, test-
vérekké tesz bennünket; az ember nem

tagadhatja meg az embert; kiki saját-magát látja felebarátjában, sorsát sorsában, ügyét ügyében. És midőn úgy van elrendelve, hogy gazdag és szegény, hatalmas és ügyefogyott, boldog és szenvedő elkerülhetlenül érintkezzenek egymással: mily szép hivatás vár amazokra, s mikép megenyhül a nyomasztó sors! Valamint ha sugár lövell a borongó ködre, előáll a tündöklő szivárvány: eme viszonyból fényes erkölcsi tünemény származik. Oh igen! a szenvedés és fájdalmak által alkalmunk nyílik a lélek magasztos gyümölcsét láttatni, s gazdagulni egy dicső erénnyel, mely a könyörület, a jó tétel.

Tégy jól! Ez az Isten parancsolatja; változóságunk érzésének szüksége, a nemes szív édes sürgetése és öröme. S míg a lágymelegség utálatos a Teremtő előtt is, a másokon méltatlankodás megboszúlja magát.

A kézívnek, midőn sebző nyilat vete :
 Saját idegje is hosszan zúg, reng bele ;
 A megbántott keblét, s azét is, a ki bánt :
 Keserű fájdalom szorítja egyaránt.

Addig az irgalmasságnak, a jóltevésnek saját magában van drága jutalma.

Szánakozom és segítek a nyomorúton ! Lehetetlen nem éreznem : hogy a világi sors bizonytalanságánál fogva, én is sínlödhetném ama szomorú állapotban ; mert bár ovakodom és imádkozom, nem lehetnék-e mégis, mint annyi előre látó, munkás és ártatlan ember, szerencsétlen ! ? Bizony a nevetés és sírás, a jóllét és csapás, a fény és árnyék olyan közel szomszédok az életben ! Azon érzéstől vezéreltetve : hogy a Gondviselés nekem juttatá a kedvező sorsot : sírás helyett a könnyeket letörölni, kérés helyett adni : könyörülök jó szívvel, kevelység nélkül az ügyefogyotton ; tudom, hogy *nem azt, ki szomorkodva* vagy

kényszerüsből tesz valamit, hanem a *jó kedvű adakozót szereti az Úr*, s az ilyen jóltétel az Isten iránt bizonyított igaz háládatosság.

Nem követem azokat, kik mielőtt kezöket nyujtanák az adakozásra: kikérdezik, megvallatják a boldogtalant nyomorúságának oka felől; mert az ilyen cselekedet nem mutat a szív készsége a felebaráti szeretet mélységére; az ilyen adakozásnak erkölcsi becse elvész. Hiszen a faggatás által többet vennék a sors-üldözöttön mintsem adok neki! Meglehet, hogy szomorú emlékezéseket költenék lelkében, sebeit szaggatnám fel, érzését háborítnám meg; s én lennék oka: ha hazugsággal felelne, érezvén ő jól: hogy nem részvét szól belőlem. A szívnek mint a virágnak megnyílására kedvező alkalom kell, és a szerencsétlennél is van szemérem. Valjon a kérdezősködés, nem restes, kö-

nyörületlen szívre mutat-e, mely okot keres: hogy a kötelesség-mulasztásért magát igazolhassa? Tudom, hogy csak az igaz szegény méltó a jótéteményre, de ki, és ki nem az?: csak a veséket látó Isten előtt világos; azért inkább száz érdemetlennel közlök jótéteményt, mintsem egyet elbocsássak, a ki arra méltó. Inkább legyen tévedés a szem látásában, mint csorba a szeretet gyakorlásában! Jól teszek tehát s nem kérdezősködöm, hiszen elég bizonyosság a rongy, elég ajánló-levél a nyomorúság.

Lehet: hogy valaki maga az oka nyomorának, sülyedettségének; ez esetben se gyengül a kötelesség: hogy vele jól tegyek. Talán nehéz próbáknak volt kitéve s úgy esett el; akkor is ezen gondolattal kell reá néznem: *Uram ne vigy a kísértetbe!* Ha nem menthetem tévedéseért: szánnom kell szenvedésében;

könyörölnöm kell rajta, mert ő már meg van büntetve. Elveszté helyét, becsületét az emberek között; éhezve, fázva, rongyban, eléktelenült orczával s háborgó lélekkel jár a világon ide s tova. Ez valóban nagy meglakolás! Ő ellensége magának, elég kegyetlen volnék-e én is az lenni? Ő az ur vesszeje alatt áll, lehetnék-e vakmerő az Isten ítéletébe avatkozni? Nem, nem! Inkább szánakozom rajta, jólteszek vele, hogy még jobban el ne aljasodjék s gonoszabbá ne legyen; mert a rossz bánás mint az állatot, elvadítja az embert, s az okos lelkű valósággal sülydedtségében is emberiesen kell bánni. Ő szegény, az emberiség betege, kitagadottja; gyógyításra s visszahelyezésre van szüksége. Érzem, hogy nyavalyás voltában még inkább kell az embert szeretnem.

De lehető, hogy a boldogtalan nem

oka szenvedéseinek. Oh ekkor mily erősen vagyok kötelezve a könyörület- és jótételre! Ha külső szerencsétlenség, betegség vagy természeti ártalmak miatt szenved: kárpótlást kell neki adnom mostoha sorsáért a felebaráti szeretet által, hogy el ne csüggedjen s hitét a Gondviselésben el ne veszítse. Ha a társaság, az emberek rontották meg: szánságom által felejtetem vele a méltatlanságot, igazságosnak találván: hogy az emberi kéztől ütött sebet, emberi kéz gyógyítsa be.

Jól teszek a nyomorúttal! Ők a sors követei, a bizonytalanság szószólói; láttatnak mindenütt; megjelennek a boldogok és kevélyek előtt, mint élő intés és fenyegetés. Gyakran a bujdosók képében angyalok szállnak be hozzánk. Az Úr magas és titkos céljaiból küldi el a nyomorúttakat, és azt parancsolja: hogy tegyünk jól azokkal, úgy

vevén a velök közlött jótéteményt: mintha magával az Urral cselekedtük volna. *A ki bezárandja szívét szűkölködő atyafia előtt: mimódon marad meg Isten szerelme abban?*

A terepély fa védi a szélvészről a gyenge bokrot; a lanyha eső hulltán meglágyúl a száraz göröngy; a rideg szirtfal viszhangot ad a kiáltásra. Érzéketlenebb, süketebb volna-e mindezeknél az emberi szív? Félreösmerné, nem keresné-e a forrást, melyből annyi édes öröm buzog számára, mely a jótétel? Oh nem! Az én szívem érzi a páratlan boldogságot, melylyel a jóltevéskor megtelik, s üdítőleg rejtezik el abban, mint az éltető harmat a virágnak kelyhében; viszhangzik lelkemben a mi mondva van: *ki a szegényekkel kegyelmességet cselekszik: oh mely boldog az!*

Jól tészek s érezem: mi jó, mi isteni

A megsebhedt szívek baját enyhíteni;

Mig résztvevőn forgok nyomor s inség körül :
 A másnak szánt öröm saját keblembé gyűl ;
 Mert jótett által a föld a menynyel rokon
 S van Istennek képe a romlandó poron.

Nincs nagyobb koldús a fukar gazdagnál, nyomorúltabb a könnyörületlen szívűnél ; nálok a földi jó elásott kincs, holt érték ; nem ösmerik azt a páratlan érzést : melyet nemes szívű embernél a vagyon szerez. Valamint a tiszta lég beszívása s kilehellése által érezzük könnyűnek keblünket s élvezzük a létet : a világi javak nyérése s közlése : erkölcsi életünknek szabad, könnyű s boldogító lélekzetvétele.

Én gyenge nő, nem vagyok hivatva a férfiú világrendítő szerepére, kezének erős munkájára, fejem talán elszédülne a veszélyek, hír és dicsőség magas bércein ; azonban van nekem is saját köröm, világom, melyben zajtalan, de magasztos és boldogító tettek által nagy-

gyá lehetek. Ez a könyörület, jótétel világa. Itt van az én népem: a kisdedek öregek, betegek, szerencsétlenek, sebhedt szívűek és szegények; mily szép hívatus: *ezeknek gondját felvenni!* Tudom azt és örömmel, készséggel teljesítem felebaráti, női köteletségemet. A porban fetrengő nyomorhoz lehajolva: fölemelkedést, női gyöngédségemben hatalmat érzek; szívem érzékeny, hogy megessék a szenvedésen; hangom lágy, hogy a vigasztalásra, újjaim gyöngédek, hogy ápolásra és sebek bekötözésére alkalmasak legyenek.

Áldalak mindezekért téged kegyelmes Atyám! áldalak azon nyugodtság- és boldogságért, mely a könyörület s jóltevés után keblemet eltölti; és kérek teljes szívemből: szolgálts ezután is időt, alkalmat és eszközöket amaz

általad parancsolt kötelesség hű teljesítésére. Tartsd meg lelkemben a szána-
kozás nemes indulatát; a készséget,
buzgóságot emeld, nemesítsd szüntelen
bennem, hogy siessek felebarátaim se-
gedelmére és a jótételt oly indulattal
gyakoroljam, melyben szent Felséged
gyönyörködik. Oh örök forrása minden
áldásnak, engedj e töredékeny testben
is már hozzád hasonló lennem! S míg
Te mélységes és kimeríthetlen tengere
vagy a szeretetnek, hadd legyek én ki-
csiny csepp, melyben isteni képed ra-
gyog. Amen.

A temetőn.

Mily sajátságos, mily különös képpel
s jellemmel bíró hely ez a temető-
kert! Mintha valamilyen titkos hatalom
láthatlan kört húzott volna vesszejével,

hogy a vonalon belől e bűvös udvar háborítlan, sértetlen maradjon minden külső benyomás- és támadástól. Az élökhöz közel, városaik, falvaik szomszédságában, nem ismeri ez a hely azon változatos jeleneteket, melyek egy lépéssel kiebb már minden nap megújulnak. Az ember, céljai szerint felhasogatja a föld színét, kebelébe ás, hátára nehéz alkotmányokat rak; alakít, változtat, épít és rombol rajta; villongásba esik felebarátjával egy tenyérnyi birtokért s vérével festi meg a vitatott telket, mely annyi érkező és távozó tulajdonost látott már az idő hosszú folyama alatt. Itt nincs zaj és versengés; nem tekint ide senki foglaló vágyakkal; és ki már lakója lön e helynek: csendben, békében birja illető örökségét.

Mily megható hely a temető, a holtak néma városa! Járván gyepes halmai és emelkedő szobrai közt: keble-

met sajátóságos érzelem fogja el, menten minden csüggedés- és félelemtől; a szomorú képek, melyeken elmerengek; nem tetszenek vissza lelkemnek. Bizony csak a beteges képzelődés népesíti be ijesztő árnyakkal a temetőt; a kishitőség festi fájdalmasnak a végelszenderülést, és csillagtalannak a hosszú éjet! — Körültekintek és semmi tüneményt nem látok, melyet setéten-elválasztó s visszariasztó bélyeg gyanánt hordana magán e hely. A természet mosolygó szépségei itt is láttatnak; derengő sugár fényesíti meg s melengeti át fölötte a levegőt; harmat gyöngyei borítják a gazdag gyept, az illatozó virágot, mely a holtakhoz közel igéző pompában és életteljeségben nyitja meg kelyheit; kihajt a földbe tűzött vesszőszál; pillangók kergetőznek; s a szobrok csúcsán zengi édes dalát a madár, melynek a sírok hajlásai közt van fészke, hol költi és

neveli kicsinyeit. Miért volna borzasztó e hely, mely szintúgy az Isten földje? A gyermek vidámon játszik a sírok között; és a setét éjben megkésett vándor ki nem tudja hol van: a halomra mint puha vánkosra hajtván fejét: nyugodtan aluszsza át az éjet.

Nem szomoríthat meg senkit a gondolat: hogy egykor a temető lakosává kell lennie. Minden kezdet végére siet, a támadás és enyészet, a bölcső és koporsó nem képzelhetők egymás nélkül.

Elhervad a virág, kidől a büszke cser;
A tető: mélység lesz nagy tenger fenekén;
A törvényről, mely szül, változtat, elseper:
Most még fénylő bolygók, szólnak majd feketén.
Nép támad nép után s elvész óhatlanúl, —
S minden mit alkotott setétbe, romba húll.

A természet szakadatlan ifjúságot és erőteljes életet akar magának biztosítani, mit az által ér el: hogy az egyéniségeket változtatja, fel és eltünteti; s

mihelyt azok nem felelnek meg céljainak: visszahívja kebelébe s másokat állít elő. Ha az egyének el nem enyész-
 nének: a világ vénülne meg, melynek ifjúsága, élete, amazoknak szüntelen való változásában áll. Minden élő valóságnak, az embernek is le kell fizetni a természet adóját. Születtünk, meghalunk. Háborgás nélkül értem meg ez elfordíthatlan végzetet, nyugodtan elmélkedem róla s így a szent íróval: *Mindennap meghalok*. Az elkövetkező nagy álom gondolata legkevésbbé se lankaszt meg kötelességeim iránt, s örömem virágainak egyetlen szirmát se fonnyasztja el. Élek, serénykedem, gyönyörködöm, mosolygok, boldog vagyok és hálás Isten iránt minden áldása- és nyájas perczéért életemnek. A patak tisztán és csevegve lejt alá, pedig majd a folyam és azután a nagy tenger nyelendi el örökre.

Mily megható hely ez a temető! Jól esik halmai közt mulatnom, hová egykor jövendek; itt már annyian várnak, és annyian fognak ide követni. — A szeretett és megsiratott kedvesek nyugvó poraihoz közel: megjelenő szelíd árnyaik lengését érzem, s mig szemem könnyel, keblem kegyeletes fájdalommal telik meg: ők

Körül-fognak vigasztaló beszéddel:

Az ut végén a cél együtt talál;

Szent a kötél, a sír nem tépi széllyel,

A szeretet erősb mint a halál!

A téli nap elhajlik szertelen,

De megszünik-e tündöklése? Nem!

Ez ünnepies csendben, a gyászfűzek rezgő lombjainak árnya alatt, oly jól esik meggyujtanom az emlékezet világát, könnyel áldoznom a szeretet- és hűségnek! Mintha látnám a boldogokat, mintha kebleiken pihennék; s a tisztult szellemek társasága fölemel, és

megszentel; kedvessé lesz előttem a föld, mely a rokon hamvak között adand majdan nekem is nyugalmat.

Eme végnyugalomnak a mint ideje közeleg, úgy szüksége és ohajtása is megjön lassan az emberre nézve. Szép az élet és örömei boldogítók; lélek-emelő becsületben és haszonnal futni a pályát; de az örök törvényszerint *ki-mért ideje van az embernek s eljő a nap, midőn többé nem munkálkodhatik*, midőn a lábak gyorsaságukat, az izmok erejüket, a szív élénkségét és hevét, minden órával inkább veszítvén: végre a szomorú tehetetlen kor áll be. Tekintsd meg az agg embert: sok fájdalom és csalódás után, az élet fáradalmaitól, viselt terheitől meg van törve, nem érez többé semmi édességet és ingert; kezei lehanyatlottak a munkáról, kihűlt keblét elhagyta a remény, a lelkesülés; idegennek érzi magát a világon, mely-

nek ujúló képei visszásoknak, bántóknak tünnek fel, s minden *hiábavalóság és gyötrelem* előtte. Ő az életnek megért gabonája, mely a sarlóra vár. Megfáradt munkás, kit a hosszú nap terhei után megillet a nyugalom. Nincs semmi teendője a világon és csupán egy hely van számára, ez a sír, melyet földre szegült tekintetével maga is keresni lát-szik, és szívesen gondol a csendes álomra sohajtván: *Az én szívemben kívánlak téged éjtszaka!*

És megjön a várt vendég a halál,
Sírám s panasz mély hallgatásra vál,
Légy üdvöz, a ki menedéke löl!
Hová is futnánk az élet elől:
Ha annak végén te nem állnál!?

Megszűnik bú s kín, mely földig vere,
Mi volt lelken testen sulyos tereh. —
S csak a mulandót törli el kezed
Míg megmarad a fensőbb, nemesebb
Söt rajtad túl lesz örök élete!

Ohajtott s megérdemelt nyugalom hazája a temető; s míg senkinek nem borzalmas: a fáradt vándornak, pihentető álmával, kívánatos.

A régiek kellemes ruházatba öltöztették a halált; képét enyhítő mosolylyal vevék körül. Az elköltözöttek szellemét forrássá, szellővé, virággá és lepévé változtatta képzeletök. Azt mondák: a halál a természet legjobb intézkedése, s legbecsesebb ha addig jö el, míg híva nem volt; ki kevesebb ideig élt: kevesebb földi szenny ragadt reá, s annál könnyebben, annál fényesebben emelkedhetik fel az égiekhez. Sast kötöttek a máglyához, s midőn a kötőlék elégett: a sas a felhők közé repült; ezzel, a lánczaitól megszabadúlt égi szellemet akarták ábrázolni. Argia papnő, midőn gyermekei számára a halandót érhető legnagyobb jót kérte: halva találta reggel őket. Így szóltak s tettek a régiek. S

miért félnék én: ki hallom: mikép kívánczik a nagy Apostol *kiköltözni a testből és az Urhoz menni lakni*; én, ki a kijelentés világánál, hitem szemeivel nézem a temetőt? Ki látom a sírok sötétségéből fénylő orczával felkelni a Megváltót, és hallom ajakiról a lélekemelő s bátorító szózatot: *Halál, veszedelmed leszek én! Koporsó, romlásod leszek én!* Elöttem úgy tűnnek fel a sírok, mint újabb élet melegágyai; a gyepes hantok fáai: mint meg annyi zászlók, melyek az ég felé lengenek, és árnyaikban nyugodtan, mosolyogva ülök. Boldog vagyok: Isten szép világának lakója lehetni, beteg szívvel nem kérem végemet, de nem is irtózom majdan megtérni a föld kebelébe, ágyamat vetni a sírba, melyet minden tavasz uj meg uj virággal borít be, példázván a hosszú álom mulását s a pornak meg-elevenülését. Hiszem: hogy hol az én

emlékezetem megáll: az Úr nem feledkezik el rólam; hogy hozzá tér meg lelkem, mely szájának halhatlan lehellete. Mindennek meg van ellentétele: homálynak fény, végesnek végtelen; a tökéletlen földi élet mintegy újjal mutat s útal a tökéletesebbre; és ki szívembe a magasabb vágyódást, a tudás szomját, a felmaradás erős, szüntelen lángoló ohajtását rejté: valósítja is azokat.

Oh, a letört virág illatja
 Elszáll, de meg nem semmisül!
 Szeretet s hűség megmaradnak
 Bár a szív megtörik, kihül.
 Miket be nem váltott az élet:
 Örök vágy, ígéret, remények!
 A síron tul, fényes valóság
 És teljesülés int felétek!

*Igen; most tükör által látok, de ott
 majd szemtől szembe. Meglátom, fel-
 lálom elvesztett kedveseimet, kiket a*

sírba a viszontlátás reményével tettem; az a remény tart s nem engedi a veszteség miatt megszakadni szívemet; *annak fényes orcáját, kiben hittem, meglátom színről színre.* Félelem nélkül lépek majd az ajtóhoz, és a setét sikátorba, mely ama dicsőséges világba vezet. Hiszen át kell menni ez úton, *hogy a halandó halhatlanságot öltözzék magára; hogy eljusson oda, hol nincs könnyhullatás, kétség, és fájdalom, hol a koronáért híven harczolónak napja nem megyen többé alá, és holdja nem fogyatkozik el, mert az Ur leszen az ő örökkévaló világossága.*

Légy az én világosságom is, földi vándorlásim utain oh örökéletű Isten, ki nem ösméred a változást! A mulandóság törvényei alá vetett világban az ember élete is olyan mint az álom reggel, és elvégeztetett dolog, hogy minden élő meghaljon. Szüntelen hallom

az enyészet szavát és szemlélem halvány képét, de halandóságom mély érzésével is nyugodtan járok a sírokon és félelem nélkül tekintem a temetőt, mely egykor hantjai alá takar, mert lelkemen, mely szájadnak lehellete, nincs hatalma a mulandóságnak, és ha földi sátora egybeomlik is: megmarad s szabadon emelkedik Hozzád végetlen Valóság! Emlékeztess oh égi Atyám az élet változásai között s a napok múló tüneményei által arra: hogy az én ösvényem Hozzád, a halhatatlanságba nyúlik, hogy én dicsőségednek örököse vagyok. Amen.

Női arczképek a szent könyvből.

I.

Ha a könyvek könyvét, a Bibliát, eme minden keresztyén ház igaz kincsét, minden művelt nő könyves asztalának méltó ékességét kezembe veszem s olvasgatom: dús és változatos tartalma csudálkozásra ragad. Egy ősnép küzdelmes történetét, hősök csatáit, ihletett látnokok jóslata- s ábrándjait, koronát viselő dalnokok s bölcsek lantverését, s a keleti költészet ragyogó pompájú képeit találok ott. Örvendhetek az emberiség haladásának lassú de biztos menetén, a mint az éjből szürkület s hajnal, végre világos nappal lett, midőn megtestesült az Ige, s általa *új ég s új föld* állott elő. Épülhetek az égből ho-

zott tudomány- s az örök, felséges igazságokban, melyeket az evangéliom hittemnek mutat. Az élet vize csergedezik itt.

És míg ezek elém tárulnak: mind az ó, mind az új szövetségben, nememnek, — a nőnemnek — számos, és olyan alakjaival találkozom: melyek figyelmet magokra vonják, s érdekelnek, bár különböző hatással; mert míg egyik vonz, rokon-szenvet és csudálatot idéz elő: a másik visszatetszést, sőt iszonyodást költ bennem. De mivel a jó és rossz, a nagy és kicsiny, a fényes és homályos tanulmányozásából egykép lehet okólni: rendre lemásolom a hajdankor ama hölgyeinek arczképeit.

Első az anya, a jó anya.

Jokhabéd a Mózes anyja volt. Farao, Egyiptom királya szolgaságban tartá és igen sanyargatá Izráel fiait. A fejedelem, mint minden zsarnok ural-

kodó: félénk és gyanakvó vala, s tapasztalván, hogy mentül inkább gyötri s nyomja a népet, ez annál nagyobb gyarapodásnak örvend: parancsot adott: hogy minden finemen levő zsidó-gyermek, születése után a vízbe vettessék. Jokhabéd egészséges, szép magzatát három hónapig rejtegeté; mit tovább nem folytathatván: végre az anyai szeretet találékonnyá s merészsé tette. Könnyű ládácskát font ugyanis gyékényből; enyvvel és viaszszal beereszté, s kisedét nagy szív-fájdalommal, de erős reménnyel belehelyezvén: a vízre bocsájtá, mialatt nénjét, a gyermek szemmeltartása végett, a parton elrejtette. — A gondviselés úgy intézkedett: hogy Faraó leánya, ki fürdeni ment a folyamra, meglátván a sásban a gyékény-ládikácskát: szolgálóival kivéteté. A királyleány szíve megesett a szép és síró kiseden s a mintegy véletlenül ott termő

néne által, dajkát hivatott s fogadott, ki nem volt más, mint a Mózes saját édes anyja; miről azonban, gyanítása sem volt senkinek. Képzeltetni a Jokhabéd örömet és boldogságát: most már nyilván, mégis titokban, a királyhölgy védelme alatt ápolhatni s nevelhetni a szeretett s féltett magzatot! Kit a magas pártfogónő folyvást és nagy koráig oltalmában s kedvezéseiben részesített; ő nevezte *Mózesnek*, mely szó ezt jelenti: *a vizből vontam ki!* Mily nagy események embere merült volna a gondviselés örökös gondja nélkül a habba, de megmentetvén felnevelkedék Mózes és mint népének történetírója, vezére, törvényhozója, szabadítója és profétája él a történetben.

A n n a fogadást tesz: hogy születendő magzatát az Ur szolgálatára neveli és szentelendi. Mily felemelkedett lélek s nemes gondolkodás: nem csupán azt

tervezni s munkálni: hogy a magzatnak világ szerént legyen jól dolga, hogy gazdagságban, fényben, kitüntetésben éljen: hanem, hogy mivel, szép erkölccsel, nemes érzelmekkel s valódi lelki kincsekkel gazdag s ékeskedő legyen.

Két megtévedt, elbotlott nő lakott Jeruzsálemben, egy és ugyanazon szobában. Mindkettőnek egykorú s nemű kicsinye volt. Valamelyik éjjelen a kisdedek egyike a szoros fekvés miatt meghalt, s az anyák közül mindenik az élt mondván övének: (miután sok indulatos kifakadás és perpatvar után sem egyezhettek meg), ügyöket a fejedelmi szék elé vivék. — Salamon király a bölcs, kihallgatván őket, szólt: *hozzatok fegyvert s hozának fegyvert*. Ekkor parancsolá a szolgáltnak: *Vágjátok ketté a gyermeket s adjátok egyik részt egyiknek, másik részt másiknak!* Monda akkor egyik nő: *Jól van, vágjátok ketté!* se

enyém, se övé ne legyen ; míg a másik leborulván a király előtt, kérte: *hogyan legyen a másiké élve a gyermek, csak ne öljék meg!* Ez a valódi anya! végzé az ügyet a bölcs király, s az örömében reszkető és síró nőnek ölébe téteté magzatát.

Íme a szegény, boldogtalan, elesett nő szívében is mily erős és szent a természet ama szava!

Oh anyai érzés, anyai szeretet!

Mélységed, nagyságod megmérni nem lehet!

A jó anyák képei mellé szépen ille-
nek a hű, igaz hitvestársakéi.

Ilyen a tiszta és hű Zsuzsanna, Jo-
jakim neje Babylonból.

E nő, ifjúsága s rendkívüli szépsége mellett, a legtisztább erkölcs-, feddhet-
lenség- és házastársi hűséggel ékeske-
dett; még a szülei háztól, az anyai ok-
tatásból hozván szívében az erény örök

tiszteletét. Férje házához két tanácsbeli ember járt, kik titkos szerelemre gyúladván a nő iránt: midőn ez egy napon a kertbe ment fürödni, utána lopózkodtak s hozzá tolakodának a fürdő medenczénél. Azonban az ártatlan és tiszta Zsuzsánna, nem csak visszautasítá s eltaszítá őket, hanem hangosan kezdett kiáltani segítségért; mire midőn az udvarbeliek öszvefutának: a két arczátlan férfi — megelőzván szóval — gonoszt kiáltott az ártatlan nőre, őt, épen azon bünnel vádolván, melyet magok akartak elkövetni. A dolog nagy botrányt s felháborodást okozott és törvényszék elé került, hol a két bűnös, mint vádló, tanú és bíró ült vala. Az ártatlan, tiszta nő halálra ítéltetett. De érezvén büntetlenségét, hivatkozván egész élete-, lelki-ösmerete- s a minden-tudó Istenre: nem esett kétségbe; s a gondviselés csakugyan küldött is számára megmentőt

az ifjú Dánielben. Ő a népre hivatkozván: ettől bíróvá tétetett s az ügyet új vizsgálat alá vette; elválasztá s külön hallgatá ki a sokaság előtt a két vádlót, kik állíták: hogy látták a nőt egy ifjúval, de ki erősebb levén nálok, elfutott. Mely helyen láttad őket? kérdé egyik-től, s ez felele: a hársfa alatt; míg a másik a kérdésre ezt válaszolta: a tölgyfa alatt. Ekkép, Isten segedel-mével világosságra jöven a férfiak álnoksága, s a nő ártatlansága: amazok átadattak a büntető igazságnak, Zsuzsánnát pedig virágokkal megkoszorúzva, a nép üdvözlő zaja között vezették vissza férje házába és szerető karjai közé. *A hű asszony, férjének koronája és dicsősége*

Miért kell a Zsuzsánnák mellett gyakran Potifárnét találnunk? ki saját nemének méltóságát, önbecsületét, férjének házáat, a frigy szentségét sárba

tiporja s meggyalázza?! Jó b feleségét: ki szenvedő férjének nem hoz vigasztalást, csapások alatt roskadó lelkének gyámolítást, sőt még vad beszéddel ingerli a kétségbeesés örvénye felé?! Miért kell a fényhez közel: árnynyal, az Angyalok mellett gonosz szellemekkel találkozunk?! Talán, hogy az árnyat látva: még inkább vonzódjunk a fényhez! Ily árny emezeken kívül:

Delila is. Sámson, a filiszteusok leányai közül vevé első feleségét, kit midőn megkérni menne Atyjával: szemközt az úton fiatal oroszlán jött, melyet ő pusztá kézzel szélyel-tépett. Nehány nappal ezután, a lakadalomra utazva ugyanazon uton: az oroszlánban méh-rajt és mézet talált, s a mézet magával vivén: a lakodalmas nép elé megfejtés végett ezt a talányt adta fel: *az erő állatból éték jöve ki, és az erősből édeség.* Ha meg lesz fejtve a talány: Sám-

son tartozik a filiszteusoknak, ha nem: ezek tartoznak neki harmincz öltöző ruhát adni. A filiszteusok nem boldogulván: Sámson nejét vevék körül s általa a mese kulcsához jutván, megfeleltek: *Micsoda édesebb a méznél, és erősebb az oroszlánnál!!* Sámson megtudván a cselt: haragra gyúlt az álnok nép ellen; közülök sokat lever, levágott; vetéseiket, eleven rókák farkára kötött tüzes üszökkal gyujtotta fel; miből közöttök engesztelhetlen gyűlölet támadt, mely hogy kielégítve legyen: csak jó alkalomra várt mindkét fél. Azonban a filiszteusok tartván Sámsonnak már annyiszor fájdalmasan tapasztalt nagy erejétől: midőn első nejének halála után Delilával szövetkezett, ezt vesztgették meg, hogy tudná ki: miben áll a Sámson roppant ereje? Delila, álnok kétszinűség- s hizelgéssel hálózta körül a rettegett férfiút, ki három ízben

tréfát üzven vele: elhallgatta az igaz okot. De íme, a mai makacs és kötődő nők fogása mily régi: Delila végre nem evett, nem ivott s betegnek tevén magát: csakugyan birtokába jutott a titoknak: hogy *Sámson nagy ereje dús-gazdag hajában van.* Ezzel a verem megvult ásva Sámsonnak, kitől Delila — elaltatván térdein őt — az ollójával lenyírt hajban minden hatalmat és erőt elrabolt. Az erősek erősét — ki már gyermekké lön — ekkor a filiszteusok könnyen elnyomván: szemeitől megfoszták, gyalázatos munkával, malomba fogással sanyargatták, ünnepeiken gúnyos mulatság tárgyává tévék, mi addig tartott, míg erőszakos halállal ki nem mult.

Íme a hűtlen Delila által elárult Sámson története! De azért: hogy Potifárnék s Delilák, Mikálok és Jezabelek találkoznak: vannak Josebák, Saloméék

és Abiságok; s csak egy házban a czezárei Filep házában: a női erénynek, tisztaságnak, méltóságnak, négy ékes példányát találjuk.

Minden időben s helyen, — bár gyom is verődött fel — diszlett az erkölcs és erény virága; keresve, tisztelve volt a jó, szép s igaz. Csak szánó mosolyt érdemel e kor ama hangulata: mely szerint mindent gyanúsít, kicsinyel, és tagad. — Sok ember ábrándnak tartja a férfi jellemet, a női erényt, és sárba tapodni törekszik minden magasat, tisztát és szentet; részint nemtelenségből, részint: hogy okosnak, műveltnek láttassék. Ez betegség és nem műveltség. Ha így volna: biztosabban lehetne élni pusztán s rengetegben a vadakkal, mint az emberek között, mint oly társadalomban: hol nincs erkölcsi kapocs, nem szent a szó, eskü s a kötés. Ilyen világot hinni: emberi méltóságunk megcsúfolása s le-

vetkezése volna. És a ki ama szerencsétlen tant vallja: hogyan lesz biró, közvagyon kezelője, a becsület védője? A ki azt mondja: nincs női erény: nem érzi lángba borúltni képét, a magától vett arczcsapás miatt? Mert az ilyen micsoda érzések közt csókolja meg anyja kezét? s szorítja kebléhez hitvesét és magzatait?! A forrásnak mely mérges gőzt lehel: mélye mocskos; szennyes nyelv: olyan lélek. Oh, a tisztának minden tiszta!

Hiszek a becsület- jellem- s erényben! s kérem az Istent: hogy tartsa meg keblemben e hitet, mely által nyugodt s boldog vagyok; szépnek s kíváncsnak találom az életet, melynek útain ama három fényes csillagot, s irántok érzett mély rokonszenvet követve ohajtok jární mind végig.

Női arczképek a szent könyvből.

II.

Kétségtelen: hogy a nő igazi helye és világa a ház; munkássága- s hivatásának tere, erényei s megelégedésének, leghálásabb, legméltóbb otthona a család-élet. Itt, e kicsiny körben lehet ő nagy, s szöhet maga körül saját keblének kincseiből tündéri kört, mint a selyem-bogár. Ez, valamint ma így van: úgy volt századok, évezredek előtt, úgy a szent hajdanban, honnan ez arczképek véve vannak. Bölcs Salamon élénk ecsettel festi a nőt s a házhoz való viszonyát: *A bölcs asszony — ugymond — építi az ő házát. A serény asszony ára sokkal felülmúlja a karbunkulusokat. Bízik benne az ő férjének lelke. Keres gyap-*

jút és lent és megkészíti kezével. Látja : hogy munkálkodása hasznos : és meg nem aluszik éjjel is az ő világa. Szőnyegek csinál ; gyolcsot és öveket sző, melyeket ad a kereskedőknek. Szorgalmasan vigyáz háznépének dolgára. Erő és ékeség az ő ruhája s száját bölcsen nyitja meg. Fiai boldognak mondják s férje dicséri őt.

A mi igaz világunk a ház, a család.

Azonban, mégis nagy méltatlanság azt tartani: hogy a nő a házon kívül semmi; mert rendkívüli körülmények minket is rendkívüli dolgok végbevételére tehetnek s tesznek képesekké. Hüség, okosság s állhatatosság tekintetében, a merés és önfeláldozás ünnepélyes jeleneteiben, nemünk is fényes példákat mutat; míg a tévedés, botlás sőt a gyengeség is, a férfiakkal épen úgy közös mint velünk.

De folytassuk elmélkedésünket, s szemléljük tovább az ó kor hölgyeinek arczképét.

Abigail, — kinek nevében ez értelem rejlik: a szüle öröme — épen oly szép s okos mint hű hitvestárs vala, mi annál feltünőbb: mert a hitvány férj nem érdemelte az ifjú, bájos és eszes nőt.

Sámuel temetéséről, mely Ramában az egész Izráel könnyhullatása közt történt, — Dávid, népével egyben, Parán pusztájába ment, hol Nabál nevű, gazdag, de igen gonosz erkölcsű, darabos modorú és iszákos baromtenyésztő lakott. Ezen ember neje volt Abigail.

Dávid, Nabálhoz, ki Karmelben a szokott vigság és lakmározás közt épen juhait nyíratá: tiz ifjút küldé ily üdvözlét- és izenettel:

„Légy egészségben egész házad népével, és mindened legyen békességben!

Hallom: hogy juhaidat nyireted. A te pásztoraid velünk voltak és nem tetünk semmi boshút rajtok, és semmi szükségök nem volt, míg velünk voltak. Kérd meg őket s megmondják neked. Nyerjük azért kedvet nálad, kik jókor találtunk jönni s adj a te kezednek keresményéből fiadnak Dávidnak és szolgálóinak!”

Ily nyílt és nyájas volt a Dávid izenete, melyben magát keleti udvariassággal Nabál fiának nevezi, s mint kitetszik: az elébb pásztoraival éreztetett szivesség- s oltalomért: magát s népét most a gazdag baromtenyésztő vendégszeretetébe ajánlja. Azonban ezen illedelmes és békés izenetre az embertelen, durva Nabál így válaszolt:

„Kicsoda Isainak fia? Kicsoda Dávid? Sok szolga most gyorsan felveszi magát s elszökik az ő urától. Felvegyem-e kenyereket, vizemet és a nyirőnek meg-

vágott húst: hogy oly embereknek adjam, kiket nem tudom hovávalók!?”

Megvivén a küldöttek e durva s nem várt beszédet uroknak: az ifju s büszke Dávid haragra gyúlt s megparancsolá négyszáz vitéznek: hogy kösse fel fegyverét s maga is szablyáját vevén kiálta: „Bizony hiába oltalmaztam ez embert és a mie vagyon, a pusztában; ime a jóért gonoszt fizet nekem! De úgy adjon Isten előmenetelt Dávidnak: hogy reggelig semmit meg nem hagyok abból, a mie vagyon!”

Ezalatt egy szolga még jókor hirül adá a készülő veszedelmet Abigailnak, ki sietséggel kenyeret, bort, aszúszőlőt, figét és darát szedvén öszve: igavonó barmokra rakatta; ezenkívül nagy számú juhok is indittatván el: Dávid elé sietett. Közelítvén hozzá: leszállt a nyeregből, s arczra borulván Dávid előtt, hozzá így beszélt:

„Ne háborodjék fel az én Uramnak lelke Nabál ellen, kinek neve is — félkegyelmű — mutatja: hogy vele született a balgatagság! Tudom: hogy mintegy kőfala voltál neki a pusztában, mind éjjel, mind nappal, míg a pásztorok együtt őrzék a barmot, s nem volt semmi szüksége ez idő alatt, és mégis, midőn köszöntened őt: ő boszús beszéddel felelt. — Ne gondolj erre, hanem inkább, hogy én vétkeztem, de ne essék reám se, te szolgáló leányodra haragod; ne végy te magad kezével igazat s tartózkodjál a vérontástól! Neked az Ur maradandó házat épít, ellenségid lelkét mint egy parittyából hajítja el s Izráelen fejedelemmé teszi!”

Hallván Dávid e beszédet, Abigailnak így felelt: „Áldott az Izráelnek Ura, Istene, ki e mai napon Téged élémbe küldött! Tisztesség a te beszéded és áldott vagy te magad, megakadályozván

engem ma: hogy vérontásra ne men-
nék, és kezemmel ne állanám boszú-
mat!”

Elfogadván pedig Dávid a nő kezei-
ből az ajándékot, így bocsátá el: „Menj
el békével a te házadhoz! Meghallgat-
tam szódat s becsülöm személyedet!”

A jeles asszony mély benyomást tett
Dávid szívére.

Igy hárult el a veszély az okos és
finom tapintatu Abigail által. Ő meg-
térvén haza: a sátorbanakkor is ittasan
találta Nabált, ki azután tized-napra
meghala.

Hirül vevén pedig Dávid a Nabál ha-
lálát: elküldé szolgálait a szép Abigailhoz,
s öt nagy örömmel nőül kéré és vevé.

Ekkép, végre királyné lett a nő, ki
valóban annak született, s a szépség, er-
kölc, szemérem és eszesség - tündöklő
koronáját hordá már azelőtt is hom-
lokán.

Méltó megemlékezni Deboráról, a bátor látnoknőről.

Húsz éve múlt már, mióta Sisera, a kananeus hadak vezére sanyargatta Izrá-el népet, mely végkép elvesztvén erélyét és bátorságát: csak keserves panaszokat bocsátott az Urhoz, de szabadságának visszaszerzése- s az idegen hódítók elűzésére nem merte szablyáját kivonni.

Fájt a nemzet e nyomora s gyávasága a bátor látnoknőnek Deborának, ki Efraim hegyén, a Debora pálmafája alatt lakott, jósolt és ítelt vala. Hivatá azért Bárákot és ösztönzé: hogy menjen, gyűjtsön sereget, s támadja meg az ellent, melynek vesztét meg is jóslá, mondván: *„az Ur megigérte: hogy vasszekereivel kezédbe adja Siserát!”* — De nem volt már bátor szív Izráelben, Bárák is gyáván így felelt: *„Ha eljövendesz velem: elmegyek; ha nem jövendesz: nem megyek!”* — „Én elmegyek veled,

monda arra bátran Debora, de akkor nem lesz tiéd a győzelem dicsősége, *mert asszony kezébe adja az Ur Siserát.*“ — Ime midőn a férfiak a nőkhez lesznek hasonlók: a nők válnak merész férfiakká!

Debora táborba szállott; példája, okossága s lelkesültsége segíté Izráelt a fényes győzelemre, melyben az ellenségnek egész tábora elveszett, hatalmas megsemmisült s maga Sisera leugorván szekeréről, gyalog menekült, míg elérte csakugyan szomorú végét, mely történt szintugy egy nő

Jahel által. Jahel a Héber neje behívta sátorukba a futó Siserát, igérvén, hogy elrejtí; el is rejté, betakarván őt lasnakkal; de midőn elaludt: vevé a nő a sátor szögét, a pörölyt, és földhöz szegezé vakszemén át a Sisera fejét.

Eme képpel, bár hősiesebb vonásokban, rokon a Judithé.

Az Assiriusok fővezére Holofernes, tüzzel vassal pusztítá Izráel országát, s megszállotta a több városok közt Betuliát is. Midőn pedig a nép hősiesen viselé magát s a rohamokat visszaveré: kiéheztetés és a csatornák vizének elzárása által akarta feladásra bírni a várost és erősségét, hol csakugyan találkoztak már zúgolódók, kik készebbnek nyilatkoztak: kinyítni a kapukat, mint éhen, szomjan halni meg azokon belől. Végre öt napi várakozásra s türelemre határozták magokat a védők. Ezalatt Judith, betuliai szép, ifju özvegy, engedélyt kért az ellenség táborába mehetni, s ígérte: hogy Isten segedelmével felmenti a szorongatott várost lakóival, kiktől csak azt kívánta: hogy odajárta alatt imádkozzanak érte. Az özvegy, Holofernes táborába és sátorához érvén, ígérte a vezérnek: hogy néhány nap alatt, vérontás nélkül a város birásához

juttatja őt, ha tanácsát követi, s megengedi neki: hogy este reggel kimehessen a táborból imádkozás végett. Holofernes megörült az ajánlatnak, s nem csak kérését adá meg: de a nő szépsége lángra gyujtván szívét: ohajtá őt mentül többször látni, sőt esti lakomáira is meghíván, mondá ott Judithnak: *Ülj le, légy vidám! mert kedvet találtál én-elöttem!*

Egy ilyen lakoma alkalmával, midőn nem csak az örök s katonák ittasodtak meg: de maga a vezér is mély álomba merülve rogyott ágyára: Judith, Istenhez fohászkodván, bátor szívvel s kézzel levágta Holofernes fejét, a vezér saját fegyverét használván a merész munkánál. Hajnalban azután, mintha imádkozni menne, eltávozott és a városba sietett a levágott fővel, mely ott nagy csudálkozást, örömet és bátorságot költött, annyira: hogy kitörvén a védsereg:

a vezér veszte miatt zavarba s félelembé esett Assiriusokat elverte a falak alól és a várost felszabadítá.

Őrizzen az ég: hogy lelkesüljünk Jahel tettén, mely a nemünktől idegen vadságnak s kegyetlenségnek viseli bélyegét; Judith véres hősiességének dicsőségét is átengedjük az erősebb férfi-nemnek; de legyen mégis felhozva itt példájuk, annak bizonyítására: hogy messze-ragadhatja a gyöngéd, szelid női természetet is a rajongás, az erős szenvedély és lelkesültség, mely az övéihez viseltető szeretet, s az elnyomó iránti gyűlöletből támad; hogy rendkívüli pillanatok, — lázas hévbe hozván a szívet, képzeletet — rendkívüliekké tesznek bennünket. E nők öntudata, helybenhagyással jutalmazta véres tettöket: mi ovakodnak az ítélettől.

Raháb elrejtí Józsue kémeit Jerikóban, hová azok a föld és város kiösme-

rése végett mentek; saját életének veszélyeztetésével bujtatta el a két férfiút a padláson s még a király parancsolatjára se adván ki őket: éjjel alábocsájtá a köfalon s megmenté! Mily lelkesült-ség s buzgalom! mert meg vala e nő győződve: hogy *az Ur adta ama földet az Izráelnek, s minden helyet, melyet lábának talpa megnyom.*

A nők is tudnak merni.

Mig Vasti, a nemes és büszke királyné, a fényes polcziól lelépni, a szegénység kenyerét enni, az ismeretlenség homályába merülni készebb: sem-hogy ittas férje által, királyi diszben engedné magát mutatni a szilaj tömegnek: addig a szegény, örökbe fogadott árvaleány Eszter, méltóan foglalja el a sors által számára kijelölt bibor-széket.

Ne igyekezzetek nemüktől elvenni: mi azt joggal illeti. Az élet viszonyai, a

sors hányatásai közt, fent és alant, kívánunk mi is méltóan megállani helyünkön, s betölteni kötelességünket. Ösmerjétek el: hogy tűrni, áldozni, fellelkesülni s ha kell, meghalni: mi is képesek vagyunk!

Női arczképek a szent könyvből.

III.

Méltósággal emelkedik ki a régmúlt ködéből Séba királynőjének alakja. Nem a magát feltaláló Jokhabéd, a hősies Judith, a lelkesítő Débora, még nem is az eszélyes, finom tapintatú Abigail ő, hanem nagyobb mindeniknél, Salamonnak kor- és némileg vetélytársa hatalom- és pompában, erély-, műérzék- és ösmeretekben; a mélyebb bölcselem titkaiba avatott nő: Dél királynője.

Hallván Salamonnak hírét: feljőve Jeruzsálembe. Fényes és fejedelmi kísérettel érkezett a szent városba; hozván számos tevén becses fűszert, aranyat és drága követ. Jött pedig azon czélból leginkább: hogy megkisértené Salamont nehéz kérdésekkel, és szólna mindenekről: melyek szívében valának.

Fogadtatása fény- és tisztességben, hasonló volt érkezéséhez. A kornak két gazdag és hatalmas uralkodója, két költészet- s bölcseséggel teljes, ábrándos lélek érintkezett egymással; egyik nő, másik férfi. Az ellensarkak titkos rokonszenve! A különbség bűvös öszhangja!

Salamon, az élénken érdeklődő hölgynek megmutatta asztalát, szolgálóinak öltözetét s udvarlásuk módját, pohár-székeit s az áldozatot; megmutatott, mindent.

Megmutatta Izráel dicsőségét és szemefényét, saját szívének büszkeségét,

lelke s élete megvalósult szent álmát: a templomot, Salamon templomát; ezt a csudaművet, melynél az előkészület s az építés hét éve alatt harminc ezer ember, a Gibleusok és Hiram köművesei fáradtak, melyben csak a föttest hossza hatvan, szélessége húsz, magassága harmincz sing volt. Hol a Libanus czédrusa, Ofír aranya, a szagos fenyő, ébenfa s elefánt-csont nem csak felhalmozva, de művészi faragványokká s ékítvényekké vala alakítva. E roppant egyház *fűrészelt és egész kövekből*, óriási ablakokkal, bámulatos nagyszerűségben épült. A szentély a frigylárával és mesés felszerelésével, tornácok, pitvarok, *keringő grádicsok*, lilium-tetejű oszlopok, merészen futó boltívek s forgó ajtók válták fel csudálatot költve egymást. Az alkotás külső nagyszerűségének: megfelelt a belső, a felszerelés tökélye s varázslata. Belékit-

ményei közt: az öntött tenger, arany kerubimok, pálmafák, nyíló virágok, óriási medenczék, tömjénezők, gyertyatartók, drága kövekkel elborítva pompáztak.

E bámulatos épület egészében: megmutatta a király magas vendégének amaz emléket, melyben az uralkodó hatalma, a költő ábrándja, a nagy gondolkodó eszméje, a műbarát izlése, a hazafi-király állambölcse sége s a Jehovához ragaszkodó vallásos lélek ihletése egész teljességökben megtestesülve valának.

És mikor Séba királynője ezeket látta, — és a kor szokása szerint Salamon elé vetett titkos értelmű talányokat, vallásbölcészeti kérdéseket, a finomúl kötött csomókat a király által megfejtetni s oldatni tapasztalta volna: *a lélek is alig vala benne, a nagy álmélgködés miatt; mert gazdag lélek s mély elme volt*

mindkettő; Salamon a feladványok mélységét s finomságát, Seba királynője a megfejtés gyorsaságát és biztosságát bámulták kölcsönösen.

„Igaz volt a beszéd, — kiálta fel elragadtatással a nő — igaz volt a beszéd: melyet felőled és bölcseséged felől hallottam; sőt meghaladtad a hírt! Boldogok: kik udvarlanak Neked s hallgatják beszédedet! Legyen áldott a te Istened, ki Izráel királyi székébe ültetett: hogy ítéletet és igazságot szolgáltatónál!”

Azután ajándékaikat: az aranyat, becses követ, drága csontot, fát és fűszert kölcsönösen kicserélvén: Dél királynője, nagy emlékeztést hagyván s vivén: megtért saját földére.

Nem, mintha az elébbihez volna hasonlítható, de mégis magára vonja az elmélkedő figyelmét R á k h e l. Ő Jákóbnál vala férjnél, ki a Siriában lakó Lábánnak, — ipjának — szolgálatában,

sok évig a *juhok pásztora* volt. Kötésre léptek pedig: hogy mind a juh mind a kecske közül valamennyi *tarka* bárány a Jákóbé legyen. Ő tehát babonás fogással élve: meghántott és cifrázott vesszőt rakott párosodáskor az itató-válúba: hogy mentül több sokszinű bárány származzék; célját, — a hagyomány szerint — el is érte, s nyája nagyobb lett az ipjaénál; mely dolgon a sógorok — Lábán fiai — megütközvén: kellemetlenség és háborúság fejlett ki közöttök, míg végre Jákób, nyáját maga előtt tereltetve s nejeit és minden vagyonát tevékre rakva: titkon elindult öseinek eredeti hazája felé. Ekkor történt: hogy Rákhel, bálványimádó Atyjának öntött képeit és hamis Iste-neit, (hogy a bálványozástól visszatartsa), ellopta, s nyerge alá, — melyből nem szállott le — rejtven: oly ügyesen viselte magát, utánok eredő és kutató

Atyjának oly merész és elaltató választ adott : hogy a bálványokat nem látta többé Lában. Lehet-e, merjem-e megítélni Rákhelt? tette nemes czélból, s a jót cselekvés erős hitéből származott.

Midőn a kegyetlen Athalia, a királyi ház minden sarját kiöleté: Joseba, Jorám király leánya, Joast, az áldozatra szántak egyikét elragadta, s dajkájával együtt először hálósobájában rejté el, azután a templomban tartotta s nevelte hat évig. A határozott s nemes lelkű hölgy, — ki erős gyanu alatt volt — minden faggatásra és kérdésre tagadó választ adván: saját élte kockáztatásával hajtá végre dicséretes munkáját.

De a jelenet ismét változik. Előttünk az endorbeli varázsló nő képe áll, s korunk egyik divatos balgaságát mutatja eszünkbe. Saul, szorongatva levén az ellenségtől: álruhában az említett agg nőhöz ment, hogy ez idézné fel a

megholt Sámuelet; a halott szellemétől akarván tanácsot kérni: *mitévő legyen?* *Semmi sincs új a nap alatt.* Ime, évezredes nyoma s kezdete a korunkban több, kevesebb hittel s nyegleséggel üzött szellem-iratásnak, és idézésnek, mely játéknak sok, komolyságnak kevés; gyermeknek veszélyes, felnőttnek nevetséges; és gyakorlása elnyütt idegrendszerre, babonás hajlamra s henye életre vihető vissza.

A gondviselés gyakran csekély eszközökkel él céljainak kivitelére; az erőset, az erőtlent kezével veri meg; s félénk által szégyeníti meg azt, ki magát bátornak hívé. Példa: Péter s az egyszerű leányzó. — Jézus elárultatásának éjjelén, Péter, — ki sziklának mondatik, — erősen állítá és ismétlé: *hogya meg kellene is hálnia az Urral: el nem hagyná, meg nem tagadná őt.*

Éjfél tájban elfogtván Jézus: Péter

csak távolról követé s tartotta szemmel a jelenetet, míg a főpap palotájának pitvarában, az ott álló, jelentéktelen, együgyű szolgaleány eme mondására: *Te is ő vele valál!* kitérőleg felelvén: kakas-szóig háromszor tagadta meg mesterét.

Valamint a szikra jótékony tüzet és veszélyes gyúladást egykép támaszthat: úgy a nő is nagy bajt szerez, ha erőtlen vagy vigyázatlan kéz bán vele; ha valamely szomorú erőszak kiforgatja természetes, eredeti én-jéből. A jó és rossz angyalok közös eredetűek. — Heródes Tetrarka, közel rokonának Filepnek feleségét Heródiást vevé nőül. Elépést ellenzé s midőn mégis megtörtént, erősen roszalá keresztelő János és dorgálá a negyedes fejedelmet; a miért aztán a nő, Heródiás engesztelhetlen boszút táplált nemtelen szívében a szent férfiú iránt, ki csakugyan a tömlöczbe is került.

Történt, hogy Herodes születésének ünnepén, Herodiás leánya tánczolván a vendégek előtt: tánczát mostoha atyja, a fejedelem *igen megkedvelé s nagy esküvéssel fogadást tőn : hogy valamit kérne a leány, megadná neki.*

Hányszor történik a mai világban is: hogy a leány, a külső ügyességnek s kaczérságnak ügyesen betanult s előadott leczkéi által nyer kedvességet és tesz szerencsét; míg a másik, szelleme, erkölce s lelki kincseinek daczára, szembe se tűnik senkinek.

A leány, anyja tanácsára, a keresztelő János fejét kérte, *mely neki meg is adatott.*

Mily szerencsétlen szülött: kinek ilyen anya közelében s mételyes hatása alatt kell élnie! Egyiket sajnáljuk, másikat kárhoztatjuk s mindkettőtől elfordulunk.

Ha eme szemle folytán, az elmélkedő

méltán érzett tiszteletet, csudálatot s benső örömet, vagy megdöbbenést, visszatetszést, sőt megvetést a felmutatott női arczképek előtt: lehetlen a részvét és sajnálkozás érzetét megtagadni attól, ki most következik: a szerencsétlen Támártól.

Támár, Absolon húga volt; királyi vér; ifjú, szép és szelíd.

Saaron rózsája, gyöngyvirága,
Nemes, szeplőtlen hajadon.

Amnon, saját bátyja, a szép leányba annyira bele-szeretett: hogy szinte megbetegült; s midőn erősen küzdene magával: elő-állt a gonosz tanácsadó, barátjának, a ravasz és nemtelen Jonabádnak képében, ki ilyen tanácsot adott neki: „Feküdjél ágyadba s betegnek tévén magadat: hívasd a királyt és kérd: hogy küldje hozzád Támárt, ki ápoljon

és valami gyenge étet készítsen számodra!”

S a dolog úgy is történt.

De az ápolásra gyanútlanúl megjelent Támár észrevevén Amnon czélját, szelíden kérte őt: *Ne légyen ez édes bátyám! nem így szokott lenni az Izráel népe közt! Mikép viselhetném el a nagy gyalázatot!*

Amnon, szégyenkedve vissza-vonult ekkor; de nem nyugodott, s végre csel és erőszak csakugyan megejték az ártatlant, *ki szép tarka szoknyáját, melyet mint fejedelmi sarj viselt, megszagatá; fejére hamut hinte, s kezét fejére kapcsolván: menten megyen és jajgat vala!*

Szegény Támár! képe a bukásban is olyan gyöngéd, fájdalmas és rokon-szenves!

Érzem: hogy itt le kellene a fátyolt bocsátani a szomorú képre, de a törté-

neti igazság s az elégtétel még néhány szót kívánnak.

A szerencsétlen, tört virágot, Absolon saját házában tartotta s vigasztalta, míg két évi elfojtott boszú után a csábítót, midőn megrészegült, Baal-Hasorban megölette, s maga elfutott Gessur földére, ennek királyához. Így a bűjáság könnyet, fájdalmat és halált hozott.

Mély gyászba van borulva Dávid háza:

Amnon megölve, Támár meggyalázva,

S messze, bujdosva fut a harmadik ...

Ez eseményben intés adatik:

— Nyomja szívébe a ki hallja. —

Egyik bűn a másiknak anyja;

A vétek kárhozatba von:

Éljetek tisztán, józanon!

Legyen bezárva szemlénk és elmélkedésünk a kegyes Sárának komoly és tisztos képével. — Ábrahám és Sára régen hitvestársak voltak, de frigyök nem áldaték meg magzattal, kiben szívők

örömét s már elérkezett agg koruk gyámolát találhatták s szerethették volna.

Egy napon, midőn Mamrénak mezején, sátora ajtajában ülne Ábrahám: három férfiút látott közelíteni; eléjük sieté azonnal, s meghajtván magát: szívesen hívta őket magához vendégül. *Hadd hozzanak vizet: mossátok meg a ti lábaitokat és nyugodjatok e fa alatt!* azután étket hozván a sátorból: szívesen vendéglé az idegeneket.

E jövevények Angyalok, az Ur küldöttei valának. Kérdék pedig: *Hol vagyon Sára?* mire felele Ábrahám: *Itt e sátorban!* Akkor ismét szólt egyik: *Megtérek hozzátok esztendő múlva, és ahkor Sárának fia leszen!*

Sára, ki az angyal háta megett, a sátor ajtajában hallgatva állott: e beszédre elmosolyodék. *Miért mosolyodtál el Sára?* kérdé az Angyal, hátra sem fordúlva. *Nem mosolyodtam!* felele

Sára, mivel édes zavarában szégyenkezik *és fél vala*.

Senki se lehet oly szellem- és kedély-nélküli, annyira kevés költőiséggel biró: hogy fel ne fogja ez önkénytelen mosoly gyermekettségét; nem lehet oly merész és gyöngédtelen: száraz, köznapi értelemben, nem-igaz beszéd gyanánt venni, vagy bántó magyarázattal kísérni e tagadást, melyben a meglepetés és öröm, a nagy kor miatti kétely s mégis némi remény, s a nőiség szelíd zavara oly rögtöni és sajátságos vegyületben mutatkoznak. Ki ne látná rendkívüli jelenségnek: a tisztességes Sára fiatal szeméremmel elpiruló orcáját?!

A kép páratlan és felséges!

Az Angyal jóslata betölt.

Minnyájan ösmerünk tisztességes, hajlott korú nőket, kiknek arczán s egész lényökben, valami vonzó, rokonszenves, hódolatot és kegyeletet költő varázs

van; a nélkül, hogy azt igényelnék, sőt tudnának is róla. Az ily arczokat, melyeken már itt, ama tökéletesebb élet tulvilági zománcza tündöklök: soha se lehet elfeledni!

Meghalványúl a bűvös fényvel ragyogó szem, lehervadnak az arcz rózsái, a fekete fürtök hószerűbe öltöznek; varázsával elmúlik az ifjúság mint az álom; de a lélek ifjúsága, a tiszta erkölcs fénye s bája megmarad, s az erény virága nem hervad, nem hull el soha!

Női arczképek a szent könyvből.

IV.

Ha a régi kor ködösebb légköréből is sikerült feltűnő, meglepő képeket mutatni fel: mennyivel inkább lehet ez: az új szövetség verőfényes tájairól,

hol ifju színt s életet nyert minden; újjá lön a világ ábrázatja. Ekkor már nem *rettenetes* *Ur* mennydörgött a sinai hegyen, hanem *szerető Atya* kezdett lakozni az égben és szívekben. Nem rideg Ezékielek rémítették, hanem szelíd Jánosok bátoríták a tévedőket s bűnös világot; nem égő áldozatban, hanem tiszta szívben tisztelték a legfőbb valóságot; nem vérrel s boszúval, de szeretettel s javító czéllal irták a törvényt s az egyetlen, választott nép helyett, az igazságot cselekvő, minden nemzetségből kedves lett Isten előtt.

Ha már a szürkület is engedi látni: a nappal teljes világításban tüntetheti fel a tárgyakat; — hogy ne találánánk hát magasztos női alakokat az evangéliomi korban, mely az emberiség erkölcsi életének fényes nappala? Hiszen épen e kor szabadítá fel a gyöngédebb nemet s adta meg illető helyét, emberi

méltóságát. Azelőtt árú volt, most jutalom lett a nő. Az evangéliom üde, meleg légében a női erények is szelídebb jellemet s igazabb kifejezést nyertek. Tisztelem s gyakorolva lett a könnyörület, türelem, alázatosság, betegápolás és a valódi kegyesség.

Ime Tabitha. E nő, saját, költői szépségü nevében — mely a tisztaság, szelídség és gyorsaság által kitünő gazellát jelenti — erkölcsi életére nézve is, híven van jellemezve s találóan példázva. Ő Joppében gyakorlta a könnyörület szép és boldogító tisztét, melyben gyors és fáradhatlan volt; *gazdag lévén jócselekedetekkel s alamizsnálkodással, melyeket osztogatott vala*, szent Lukács szavai szerint. Minden időben vannak szép lelkek; több jóltevő találtaték ekkor is, de a mi a lelkes Tabithát más, egyszerű alamizsnálkodón felülemeli: az a jótékonyság nemesebb s nagyobbyszerű

felfogása és gyakorlása. Ő, szülő városában maga körül gyűjté a kegyes, tevékeny nőket, az *özvegyeket és szenteket*, s velök a felebaráti szeretet által szövetségzén: egyesületet alkotott, hol gondoskodtak a szegényekről, ápolták a nyomorúttakat, táplálták az éhezőket; sőt saját kezökkel is szövén, varrván: köntöst készítettek a ruhátlanok számára. Az evangéliom átmelegítő, együvé forrasztó s testvériességet szülő szelleme munkált e páratlan nő lelkében! Nem elégelte azt: hogy a nyomor pillanatra enyhüljön, hanem oda munkált nemes lelke: hogy e szövetség az inség állandó menhelye legyen. Az eszme a dicső Tabitháé, ki a joppei szerény szövetségben, bölcséjét hozzá létre azon nagyszerű felebaráti s jótékonysági intézeteknek, melyek a világ minden művelt népei közt virágoznak; azon keresztyéni egyesületeknek: hol a kisdéd, az árva, a szegény,

a lelki, testi beteg enyhületet, ápolást talál, s melyek által annyi könnyet letöröl, annyi kint csillapít s annyi áldást áraszt különösen a gyöngéd s jóltevő női kéz.

Maradjon áldásban s hű emlékezetben neve, a nagy alapítónőnek! kit, midőn meghala, társnői s a szegények esengése- s könyeire, Péter apostol még egyszer feltámasztott. A példa, példázatnak is gyönyörű. Ki szép, nagy eszmét teremte, örökké él abban, s a jóltevő a szívek hálájában s a hű emlékezetben: a halálból is feltámad.

Lidia, a thiatira-beli bársonyárús, istenfélő, kegyes nő, *kinek az Ur megnyitá szívét, hogy hallgatná, mit Pál mond vala*, megkeresztelkedék, hív hallgatója s követője lőn az apostolnak, kit társaival együtt gyakran saját házába híván: a vendégszeretet és szivesség minden gyöngéd jeleivel elhalmozá; úgy

gondolván ezt illőnek és helyesnek, *ha őt arra ítélték méltónak, hogy az Ur hívei közül való legyen. A keresztyénségben családias szeretet s testvériség lakik.*

Egyszerű keretében vonzó kép a kapernaumi nőé, ki már tizenkét év óta betegeskedvén, a sokaságban a Megváltó mellé törekedett s ruhájának prémjét némán s azon hitben illeté: hogy meggyógyúl. Az Istenember hátrafordult, megnézte a nőt s szívébe látva, mondá: *Bízzál leányom! a te hited megtartott téged!* A beteg meggyógyúlt.

Mily szép a nőben az erős hit!

Ez teszi feltünővé, — szeretettel párosúlva — e képcsarnokban, a bethaniai két nőtestvér alakját is.

Bethania, — az egyszerűség háza, — Üdvezitőnk kedves tartózkodási és mulató-helye; hova Jeruzsálemből a Kidron völgyén át vitt az út. Közel,

alig kétezer lépésre a várostól, ennek zaja és izgalma nélkül, vidékével s vendégszerető lakóival, alkalmas volt mind a szórakozásra s üdülésre, mind az elmélkedésre s tanításra. E tájon nyúlt el a nevezetes Olajfák hegyének ága. Jézus gyakran, — még éjjel is — megjelent ez otthonos helyen, a hozzá erősen ragaszkodó, hívő nép közt: a természet szépségeiben gyönyörködni, a szombatot megülni, pihenni, magába merülni s az övéivel társalogni. Életének emlékezetes perczei: mint komoly készülése a halálra; az önmagávali rövid harcz; a *pohár lehető elmúlását* s az Atyja akaratában való megnyugovást együvé foglaló sohaj; elárultatása s megfogatása mind itt történtek. Innen volt mennybemenetele is. Sehol se dobogtak a szívek őérette melegebben s méltóbb helyen nem történhetett az elbeszélendő esemény, mint itt.

Jézust Bethaniában, különösen a Mária-, Mártha-, s ezeknek vérrokona: Lázárból álló kis családhoz, baráti viszony s rokonszenv köté; a mint meg van írva: *szereti vala Mártát, ennek nénjét és Lázárt.* Történt pedig, hogy Lázár betegségbe esvén, meghala. E leverő s fájdalmas pillanatokban, a két nővér nem gondolt másra, mint Jézus-, az isteni baráttra, kinek rögtön tudtúl is adták a gyászt, mely a kis családot érte. De a bánat mellett a bizalom, remény és hit a nők lelkében oly nagy volt Jézus-, és az ő hatalmában, hogy az eléje siető Mártha, — később Mária is — rendülhetlen meggyőződéssel kiálta: *Uram, ha itt voltál volna, az én Atyámfia nem hal meg, de most is tudom: hogy valamit kérsz az Istentől, megadja neked!* És úgy lön: *Lázár feltámasztatott a halálból.* Méltó jutalma s koronája az erős hitnek, melylyel a nővérek Jézus-

hoz ragaszkodtak, ki halála előtt hat nappal is, azoknak vendégszerető házá-
nál szállt meg társaival Bethaniában, hol
mindenkor a ragaszkodás és szeretet
édes bizonyágaival találkozott. A kis,
keresztyén családban ünnep volt a Meg-
váltó jelenléte miatt; *szerzének ott neki
vacsorát, melynél Mártha szolgált, Lázár pedig az asztalnál ült vele.*

Ekkor történt ama megragadó jele-
net, melyben Mária, a legforróbb ra-
gaszkodás; a felmagasztaltság-s mintegy
rajongásig emelkedett szeretet jelével,
hevével borítá el az Üdvezítőt. Lábai-
hoz borult ugyanis, és drága nardusz-
kenetben förösztvén: azután saját puha
és dús hajával törölgeté meg azokat.
És mindezt hívő lelkének egész lángja-
s boldogságával, a túláradott belérzel-
mekhez hasonló külső mértékben s pa-
zarsággal tévé; annyira, hogy a drága
illat *betölté az egész házat, megnedve-*

síté a padlót és szőnyegeket. Ezen a fukar Judás — ki később csakugyan pénzért adta el mesterét — megütközvén: ellene szót emelt; de a Mária tettét helyeslő Mester által: oly komolyan s ünnepélyesen, mint nagy jelentéssel utasíttatott rendre: *Hagyj békét neki! az én temetésemnek idejére tartotta ő ezt!*

Tisztelet nevedre, fény nemes homlokodra oh bethaniai Mária! kinek lelkét egészen betölté az Ur iránti hűség és hit. Bizonyára nem számít, mér és gázdalkodik az: ki igazán szeret! Te érezted azt, s megmutattad: milyen a mély ragaszkodás és lelki odaadás, mely gáttat, határt nem ösmérve: kiömlik mint a termékenyítő áradat.

Emlékezzünk meg a naini bűnbánó asszonyról, ki elkövetett vétkeinek nehéz öntudatával járult az Üdvezítő elé, s lábaihoz — könyeivel és csókjaival

borítván el azokat, — a megbánás, remény és hit érzelmei közt borult s kérte bűneinek bocsánatát. A megváltó, ki szent Atyjával *nem akará a bűnös halálát, hanem megtérését s életét*, kegyelmes lön iránta s mondá környezetének: *Az ő sok bűnei megbocsáttatnak neki, mert igen szeretett!* A nő megtartaték a szeretetért, a szeretetben.

Gyarló az ember; a bűnbeeshetés és elbukás minden órán lehető reá nézve; de — legyen áldott a keresztyén tudomány! — csak annak jaj: ki igaz bűnbánatban az Urhoz térni s a javulás útján új ember lenni nem bír. A vétkeiben megvadúlt s a felébredéskor kétségbeesett ember visszataszító s iszonyú mint az elkárhozott; a bűneit szívesen bánó és sirató is fájdalmas és megdöb-bentő képet nyújt, de melyről nincs le-törölve az emberies, melyről a gyógyulás s az új élet reménye, az akarat

őszintesége s az Ur megengesztelődésében vetett hit nem hiányzik; így rokon-szenvet költ, segítséget nyer az emberek között, s fölötte még *az égben, az angyalok közt is öröm van*. Ilyen a naini bünbánó.

Alig lehetne eme, bár szerényen s művészi igények nélkül rendezett, de változatosság- s nagyszerű alakokkal gazdag csarnokot méltóbban zárni be: mint két evangeliomi nő magasztos képével. E két nő: Mária, az Ur anyja és Mária Magdaléna.

Mily magas és választott egyéniség volt Mária, egész életén kívül megtet-szik már abból is: hogy ő volt a milliók közül az, kit az Ur azon felséges megbízatással különböztetett meg: hogy fiának földi anyja legyen, hogy fogja kezét, vezesse lépteit s nevelje a gyermek-ség napjaiban. Anyának lenni szép, a Megváltó anyjának neveztetni: dicsőség

és üdvesség: És a hivatásának a szent asszony meg is felelt.

Jellemét vizsgálva, lehetetlen abban a szerénységet, igénytelen tartózkodást, mint fő vonásokat fel nem fedezni. Hivatásának boldogító terhe alatt meghajolt, mint az ifju fa, mely drága gyümölcsessel gazdagon megáldaték. Mária méltóságos, de szenvedőleges alak; inkább belől, saját lényében, mint a kívülvilágban élt. Csak ilyen lehetett felséges fia mellett, kitől ezt hallá: *én szerény s alázatos vagyok; s önkénytelenül is éreznie kellett az isteni közelség erős hatását.*

De hivatásának tökéletesen megfelelt mindazon hányatások között, melyek dicső szülöttét a jászoltól a Golgotháig környezék. Érezte, felfogta, bírta megbízatását. Még elébb, azon ünnepélyes perczben, midőn az Angyaltól üdvözölve s értesítve lön: a hihetlen feletti elál-

mélkodás, a szemérem s tisztaság természetes megütközése s ellenvetése után, átérté rendkívüli helyzetét; *hála-énekekre nyíltak ajkai s boldognak vallá magát.*

Majd elkövetkeztek a váratlan események; a bethlehemi ut; a csillagok feltünése s az égi karok éneke által jelzett szent éj, a szülés éje; Heródes ijedelmé s kegyetlenkedése, a kémkedés és üldöztetés, mely miatt menekülniök kellett; s itt előttünk áll ama jelenet, a nagy események egyik megkapó részlete, mely azóta nagy szellemektől, a költészet s művészet által: a szent család futása név alatt sok ízben örökítve lön. Minden körülmény közt, mint méltó nő s anya áll Mária. Buzgalma, szerető gondossága, száműzetésökben, az idegen földön még fokozva volt. *A kis gyermek, gondjai alatt, erősödik s nevelkedik vala.* A három napi

a g g o d a l o m, melylyel a húsvéti ünnepek tolongása közt Jeruzsálemben eltévedt fiút keresé; az ö r ö m, midőn a templom tornáczában a bölcsekkel s doktorokkal elmélkedve találja; a szülöttének isteni erejében vetett bizodalom, melylyel a kánai menyegzőben csodatételre hívja fel őt: híven jellemzik Mariát. Mély, érzékeket zsibbasztó s lelket leverő volt a fájdalom, melyet szülöttének keresztfája alatt érzett; — látta azt a hálás fiú, látta anyját meg-némúlva állani a gyászos helyen, hol véres és lázasztó jelenetek válták egymást, és ösmervén Máriának mély, érzékeny kedélyhangúlatát, értvén azon bánatot, mely a közöttök volt édes viszony megszakadásával szívére nehezül az egyedül maradó nőnek: némi enyhítésül, finom tapintattal Jánost adá neki fiúl, s őt anyául Jánosnak. Végre ama hit és szent buzgalom, melylyel fia

mennybemenetele után, felkereste annak követőit, maga köré gyűjté tanítványait, hogy a fiú helyett lássák legalább az anyát, ki szíve alatt s karjai közt hordá a Megváltót, hogy mintegy öszveköttö kapocs levén személye a látott és most láthatlan közt: még inkább emlékezzenek az Úrra, s erősebben ragaszkodjanak hozzá: ama buzgalom s apostolkodás Máriát mint dicső nőt, hívő keresztyént, s a világ Megváltójának méltó anyját mutatják föl.

Jézus anyja mellett van igaz és méltó helye Mária Magdalénának, ama nem különben választott nőnek, kit a Gondviselés oly nagyot s rendkívülit mivelni hívott el. Mária Magdaléna — kit az Üdvezítő nagy betegségből gyógyított ki, — a hívők és igazak egyike vala; vendégszeretettel fogadá sokszor az Urat és tanítványait; résztvevő tanúja volt szenvedésének, halálának, és

sirja felett mély megilletődéssel, hű ragaszkodással virasztott.

E nő által történt amaz örök emlékü napokban a legrendkívülibb. Szerepe kevés ideig tartott s alig ejte pár szót, de mióta emberi nyelv szól: nem mondtak soha nagyobbat; és míg a legerősebb kiáltás egyre gyengébb lesz s végre elhal a távolban: az ő gyenge ajkának szavai viszhangoznak e világon, századokról századokra. Az apostolok predikálása, a vértanúk vallástételei, a hatalom parancsa, a bölcsesség igazmondásai: nagy következményöket nézve, nem hasonlíthatók Mária Magdaléna szavaihoz. Mint Pál- és Péter, mint István martir és Barnabás szint oly nagy dolgot vitt véghez e gyenge, de hívő nő.

Mielőtt az általa kimondott varázs igék ismételve lennének itt: vizsgáljuk meg az akkori körülményeket.

Jézus kiadta lelkét a keresztfán, s

betétetvén élettelen teteme a szikla-
üregbe: a legbátrabbak is ingadozni
éreztek lábaik alatt a földet. A nyáj,
pásztor nélkül maradt. Alig mertek
járni az utczán; — némelyek elrejtöz-
tek vagy eltávoztak, mások titkon gyü-
lekeztek öszve. Minden arczon kétség,
mindenszemben kérdés volt. A remény,
kétkedés és félelem, mint az egymást
széttörő, egymás fölébe emelkedő hul-
lámok ostromlák s nyelték el egymást
a szivekben. — E válságos pillanatban
midnen koczkán állott; a lelkeken bizo-
nyos érzés feküdt, mint a borúlat, mely
éltető esőt s ölü villámot egyképen s rö-
gön szülhet. Így telt el a harmadnap.

Ekkor új rázkodás, új meglepetés kö-
vetkezett: vasárnap reggel a látogatók
üresen találtak a sír-üreget. Hová lett
az Ur teste? Baráti vagy ellenséges kéz
vitte-e el? Valjon a zsidók- és rómaiak-
tól említett tévelygés, nem ragad-e

most meg sok elmét? Vagy halva se volt, midőn letéteték; de hiszen látták a kifolyt vért, a szivén ütött sebet s hallák a végsőhajt, melylyel *atyjának ajánlá lelkét*; s ime itt vannak a hátrahagyott véres leplek az üregben. Oh mégis! talán alá sem vala vetve a mulandóság köztörvényének! hiszen Illés és Énók se haltak meg! Élénk emlékezetben valának, bár sokképen magyarázva, némely szavai is, melyekben magáról ilyesmit jósolt.

E rendkívüli s válságos körülmények közt, nem lehet mondani: hogy a remény-vesztettség, kishitűség, elpártolás vagy tagadás jutott volna hatalomra, de kétség és bizonytalanság zavarta a lelkeket, melyek bár megtermékenyülve voltak: nem bírták világra hozni az eszmét; a hit-s reménynek ajkán lebegett a szó, de küzdött a névtelennel, s nem volt képes kimondani a mit érzett, mint a néma.

A pillanat nagyszerű, izgató, bódító s minden felett határozó volt.

Ekkor állott elő Mária Magdaléna, s kimondotta a világ-rendítő szót: *Jézus feltámadott!* Én láttam, beszéltem vele, *Ő feltámadott!*

Mintha a setét éjszakát egyszerre a megnyilatkozott ég sugározna be: világosság támadt a lelkekben; mintha a hánykódó tengert valamely felsőbb hatalom csilapítná le: megszűnt a szívek háborgása s kétsége. A szó, ezer meg ezer lélekből és ajakról mint ösmérő s hangzott vissza. Levált a hályog a szemekről, a békó az értelemről s akaratról, nehéz kö esett le a szívről. Nagy és szabad lélekzetet vett a világ s a keresztyénség jövője meg vala mentve. Tetszett az isteni gondviselésnek, egy gyenge nő reszkető ajkai által jelenteni ki a legnagyobbat!

Az egyszerű nőben a hit, felmagasz-

taltság és szeretet hatalma csudát mivel; mint kikeletkor, új élet kezdődött szavaira. Mária Magdaléna az evangéliumi dicső tavasz pacsirtája!

Nem szükség fejtegetnünk a csudálatos eredményt; és hogy mit köszönhet ama szónak s kijelentésnek a haladás, műveltség, szabadság s az emberiség. Több nyugalmat, áldást és boldogságot nem adott s nem ad szó és eszme a világnak. Azon nyugszanak az országok, a népek, s épül minden, minek jövője, élete van. Annak köszönhetjük: hogy kékel az ég, zöldel a sír, s hogy a köny, melylyel kedveseinket kikísérjük a temetőbe: fénylő és meleg.

Mária s Mária Magdaléna magasztos képei után: legyen lebocsátva a függöny!

Az év utolsó napján.

Mint habja a sebes folyamnak

Sietve zúg alá,

És nincs erő, mely a lezajlót

Visszafordítaná :

Nap, nap után elment, betöltve

A megszabott határt ;

S mi érezzük : hogy életünkéből

Egy év megint lejárt !

Ugy van ! Nehány rövid óra még, s a lehanyatló nappal elmúlik az év is. Megvult ifjúsága, fényes zivataros, munkás és gyümölcsöző kora ; azután eljött a hanyatlásideje, míg végre elvénülve, megöszülve, szomorúan és tehetetlenül múlik el, mint az ember, midőn második gyermekségre jut az élet végén. Ha fenn virasztunk ez ünnepélyes nap éjjelén s

ébren várjuk az éjféli perczet, midőn az év halála s egyszersmind születése leend: nem fogunk semmi rendkívülit tapasztalni; csend és setétség borítandja a világot, a természet aludni fog s a mai és holnapi reggel közt nem lesz semmi különbség. — Igen, mert eme darabokra tördelést: óra, nap és év, a végetlen idő nem ösmeri; csak a szegény halandók szólás-módja az, kiknek élete, (mint a kérészé a nap nyugtához), ama fogalom- és számokhoz van kötve.

Azért ejti az időnek eme változása bús hangulatba az eszmélkedőt. Egy év ismét elmúlt s közelebb vitte ama szomorú határköhhöz, a sírhoz! Mily rövid az élet! napjai gyorsabban perdülnek a *takács karikáinál*. Ha a keselyüre, vagy az olajfára gondolok: el kell szomorodnom: ezek sokkal tovább élnek mint én, mint az ember, kinek élete hatvan, nyolczvan év, annak is eleje füst, vége

hamv; gyámoltalansággal kezdődik, erőtlenséggel záródik be, s egész folyamán át, sok a *nyomorúság és fájdalom*.

Azon örömek is, melyeket e rövid időközben látunk: hiányosak; a legbecesebb földi jó birtoka is bizonytalan. *A nevetés közben is fáj az ember szive, s a kik bírnak valamit: mintha nem bírnák azt.* Mennyi gond, betegség, bánat és szenvedés! Szép reményünket keserű csalódás, édes álmainkat hideg ébredés, feltételeinket bukás szokta követni. Szeress, lángolj, s áldozd fel magadat: s kigúnyoltatás lesz a jutalom. Az élet fényes ígéret-levelekkel bocsájt útnak: de nem vált be egyet sem, s mihamar észrevevén, hogymeg vagy csalva: szomorúan még tovább az egyhangú ösvényen; a remény nem világít előtted, az emlékezet bús képekkel kísér; néha megállasz, nem nyíló virágok, hanem gyászos sírok felett, melyeknek szo-

morú-füzei közt, kedveseid nevét sugja füledbe a szellő. Keserűen érzed: hogy veled mint labdával; kénye, kedve szerint, csak a véletlen játszik.

Nem bírod az eléd tüzött végetlen czélt összeegyeztetni a számtalan akadálylyal, az eszközök gyarlóságával, a bizonytalan étellel, melynek mindezek mellett is, minden percze számon lesz kérve. A hulló elvesztett tagja újra kinő: s te, veszíts el egy alkalmas órát életedből, vagy okozz erkölcsi sérvet, bénulást magadnak: a kár örök leend.

Míg ily szomorú gondolatokra költi s egyre belebb süllyeszti a lelket az idő változása, az év mulása: e borongó hangulatot neveli maga, a halottaiban szendergő természet, a ködös, hideg, rövid nap, e némaság s kietlenség is; mintha csakugyan halott, s e miatt fekete szönyeggel volna bevonva a nagy minden-

ség. Gyász a természet- az idő- és szívben! Szomorú ünnep!

Lehulltak a tavasz virágai s a nyárnak kalászból font koszorúja oda van. El vannak véve a fától lombja, a mádártól éneke, a pataktól habjai. Oh, édes szülénk anyaföld! kihült s megkegyenyedett kebled annyira: hogy nem fogadhat abba egy magvacskát, nem bocsájthat abból egy fűszálat sem! A világon megdöbbentő csendesség van, melyet csak az északi zivatarok zúgása szakaszt meg. *Az erős Isten, az ő szájának fuvallatával csinált jeget és a vizeket beszorította. Ő adta a gyapjúhoz hasonló havat. Ő változtatja meg az időket és az időknek részeit. Ő hozta el a telet s az év végét.*

Ugyde, ha mindez Isten által — kinek valamennyi műve czélszerű és jó, — van így rendelve, ha minden történetet s változást ő kormányoz és hoz

elő: nem szabad busulásnak adni lelke-
met az év elmulása, az élet s halál fe-
lett. Nem! Ime finom himzet, virágok
és arabeszkek képződtek ablakom hideg
üvegén a belső meleg által; az én
szivemből halt volna-e ki a lán g, mely
felolvasztja a jeget, a fény, mely igaz
világításba helyzi a múltó időt?! Oh,
tünjetek el borongó képek és ködös
gondolatok! én felül-állok a tél s idő
hatalmán s nem félek! Az Ur jóságára,
bölcsesége- s szeretetére ösmerek ama
tüneményekben. Köd és homály van
bár körültem: tudom, hogy azontúl tisz-
tán süt a nap; s bár komor fellegek ne-
hezülnek a láthatárra:

De, — nem járnak fent e sötétlő fellegek, —
E sűrű köd csak az ember körül lebeg;

Míg téged menny Ura világosság ölel;
A mindenségnek a létellel azt adád,
Mért kötné be a föld homálylyal önmagát,

Mint a bogár, a mely vesztéhez áll közel!?

Tekints rám s óvj, nehogy télnek, éjnek frigye:
Lelkem hideg, sötét levertségig vigye,

S legyek kétség miatt széltől hányott pehely;
Te képmásod vagyok, de mégis földi por,
Sok álnok ellenség könnyen földhöz tipor,
Küzdj mellettem tehát s perlőimmal perelj!

Te, ki e rengeteg világot alkotád,
S könnyen a semmiség ölébe fuvja szád:

Erős vagy hogy teremts uj földet és eget;
A melyen nem leend a kép ily változó,
Megszégyenül s romol az új előtt az ó...
E nagy uj év s tavasz melyért lelkem eped.

Jól is remélek ez uj év s tavasz felől,
Midőn szebb lesz a föld, más dísze, lombja nől.

Ah lelkem sejti már távol, titkos neszét!
Történjék a napok s évek múlása bár,
S legyen némult, fagyos, setét a láthatár:
Rólam le nem veszi az Ur kegyes kezét.

Igy tehát nem boríthatja, nem is bo-
rítja bánattal szívemet az év utolsó
napja, mely az idő mulására s életem

rövidségére oly élénken emlékeztet; mert hatalmamban van meghosszabbítani, értékké tenni. Ezenkívül, a hol a sérülés, ott a gyógyír; napjaim elenyésznek, hogy megújuljanak, meghalok hogy éljek. Mily boldogság éreznem s hinnem: hogy halhatlan vagyok! Nem ama mindennapias magyarázat szerint: hogy poraim fűbe, fába, virágba átmenvén, el nem vesznek; hanem magas, evangéliumi értelemben. Ez felemel, vigasztal s boldogít.

Tisztelen azon bölcs intézkedést, mely szerint az élet öröme, boldogsága, dicsősége és javai mulékonyak s bizonytalanok, hogy szívünk a *földiekhez ne ragadjon szerfelett*, melyeket csakugyan itt kell hagynunk, s hogy általok gátolva ne legyünk az örök becsüek keresésében. Megnyugszom rajta: hogy gyakran könyeznünk, szenvednünk kell e földön; hiszen a keserű izlelése nélkül,

nem ösmérnök az édeset. Bölcs czélból küldetik Istentől reánk a látogatás, mely erkölcsi egyéniségünk kifejlésére nélkülözhetlen. És ha szívemre teszem kezeimet, át kell látnom s megvallanom: hogy sokszor magam szereztem fájdalmamat; csalódtam, mert lehetlent reméltem; *zivatart arattam, mert szelet vetettem.* — Könnyen méltatlanságnak vesszük: ha fenhéjázásunkat hideg mosolylyal utasítják vissza. Valljuk meg, hogy gyakran, midőn félremagyarázott a világ: minmagunkat se értettük s hogy sok bajnak szerzője: saját kezünk, kutfeje: saját szívünk volt.

Igaz, hogy a tökély pályája végetlen, a cél magas, a nagyság s erény ösvénye darabos; de nem hiányzanak az alkalmas eszközök, s haladhatunk, emelkedhetünk mindennap. Szives küzdelem, türés, önfeláldozás és a fensőbb égi segedelembe vetett bizalom tehát: és tiszt-

tában leendünk minmagunkkal és az
élettel!

Lehetetlen nem látnom amaz égi ke-
zet most is, ha a hanyatló év történe-
teire s napjaira visszagondolok. A le-
folyt napok örömeire s áldására emlé-
kezőn: szemem édes könnybe lábad s
szivem hálára buzdúl. Nem! Nem a vak-
sors vagy véletlen munkája volt
mindez, hanem a kegyes Gondviselés
kedvezése; az tartott meg, az hárított
el fejem felül annyi látható s láthatlan
veszélyt, mert hatalmas az, a legcseké-
lyebbnek látszó eszközben s úton is,
megmentetésünket eszközölni. Erre né-
zek, ebben hiszek.

Oh, áldassék az égi hatalom :
Melytől intézve van a habokon,
Vész idején az a kis deszka-szál:
Min a szegény hajótört partra száll ;
Az a csillag, mely fel-feltűnedez,
S az éjben a vándor vezére lesz.

Ki veszt sokat, mindent, mi drága itt,
 Hitét ha őrzi: őrzi őt a hit;
 A panasz elhal, tart az ima még,
 Mig a föld ködös: fenn derült az ég:
 Siralmak völgyén, vad kietlenen:
 Hol ember nincs már: Isten van jelen!

Ilyen hittel s bizalommal kívánom
 ünnepelni az év utolsó napját, estvélét;
 hogy ez, az okos önszámoltatás, készü-
 let, megnyugvás, hálás emlékezés és
 remény ünnepévé legyen. Eme hit által
 felderül előttem a homály, megtisztúl a
 zavaros, kiegyenlik az ellenmondás, ösz-
 vesimül az egymásba-ütköző. Hadd mul-
 jék hát az óra; nem siratom az enyésző
 időt; nyugton veszek bucsút a haldokló
 év végső perczeitől. Istenbe s kegyes
 Gondviselésébe vetem a jövőre nézve is
 bizalmamat s reménységemet. Elvárva
 jót, rosztat, ezt mondom magamnak s
 másnak:

Az Ur bölcs, jó, ő adja uékünk
 Az édest keserűt;
 Amazt fogadd hálaadással
 Ezt gyáván ne kerüld!
 Ő hordja a roppant világnak
 Örök, nagy gondjait;
 Öröm s bánat, élet s halál közt,
 Kössön hozzá a hit.

És Te, minden idő felett álló, minden
 történetet bölcsen kormányzó Felség!
 áldassál az enyésző év örömeiért, melye-
 ket velem kegyelmed éreztetett; áldas-
 sál a keserű de gyógyító perczekért,
 melyek által javamat munkáltad! Ama-
 te áldott gondviselésed, mely velem volt
 a mult évben, legyen mellettem a jövő-
 ben is, és kísérjen egész életemben.
 Amen.

IMÁK.

Országos Széchényi Könyvtár

*Szenved-e valaki közületek? Imádkoz-ék!
Öröme vagyon-e valakinek? Dicsérje az Istent!
Beteg-e valaki köztetek? Imádkozzanak érte!
Imádkozzatok: hogy meggyógyíttassatok!*

Jakab 5, 13. 14. 16.

*Kérj hittel Istentől, semmit nem kételkedvén; mert ki
kételkedik: hasonló a tenger habjához, mely
a szelektől ide s tova hányatik.*

Jakab 1, 6.

IMÁK.

Vasárnapi Ima.

Felséges Isten! bölcsen és atyai jó-
sággal rendelted el az emberi élet folyá-
sát; úgy intézkedvén: hogy lélek és
világ szerént kitüzött céljaink legye-
nek, melyeknek elérésére erőt, tehetsé-
get és jó alkalmat szolgáltatasz; öröm-
mel és sikerrel jutalmazod meg, ki hí-
ven munkálkodik és serényen futja
pályáját.

Áldalak az elmúlt hétnek foglalko-
zásra rendelt napjaiért, melyeken meg-
tartád vidámságomat, egészségem- és
erőmet a foglalkodásra. Megösmérem
oh édes Atyám! hogy ha hív sáfár va-

lék, ha valami jót tettem, magam és embertársaim igaz javát előmozdítottam, ha jó szándékomban célt értem: mindaz megsegítő kegyelmed által történt. Hogyha ment voltam a botlástól, s lelkiösméretemet nehéz szemrehányás nem nyomja: azt is atyai vezérletednek és vigyázásodnak köszönhetem.

Áldalak e nyugalom és áhitat szent napjáért, melyet megérnem engedté, hogy ezen, nemcsak testi erőm megújulását vegyem, hanem lelkem javát is keresvén, feltaláljam; és életemnek minden perczében is, de különösen ma, áldassék jószágod és *s:enteltessék meg a te neved által*am.

Általadom oh kegyes Atyám! egészen az én szívemet ez ünnepi áhítatos érzéseknek. Feltárom előtted Mindentlátó és tudó! az én szívemet legtitkosabb gondolataival; kiöntöm keservemet és panaszomat; beteljesítő kegyelmedbe

ajánlom reményemet és ohajtásimat. Elmélkedem hatalmad- s jóságodról, álmélkodom gondviselésed végéremeretlen titkain, megemlékezem velem közlött lelki s testi jótéteményeidről, és buzgó imádságban, hálaadásban ésérésben emelkedik én lelkem feléd.

Mint a szomjú szarvas a folyóvizekre: úgy áhitozik lelkem hozzád, szentszíned elébe oh Uram! Atyám! adjad, hogy semmi földi gondolat ne háborítsa meg kegyes elmélkedésemet s buzgólkodásomat és ha szent házadban megjelenek, a hol öszvesereglenek felséges neved imádói, vagy ha e szent napot családom kebelében ülöm meg, hol titkon, ajtómat behajtva, és magánosan sohajtva, ohajtlak tégedet és keresem édes újúlásomat az imádságban: engeddd, hogy vasárnapi ünneplésem, áhítatoskodásom, mindenütt boldog és üdvességes legyen. Bocsásd szent színed elé buzgó kérése-

met, melyet magam- és kedveseimért; a bújdosók-, szenvedők-, árvák-, özvegyek-, betegek- és haldoklókért, kedves hazámért, minden felebarátomért emelek hozzád; és adjad: hogy a veled társalgás lelkemet oly égi örömmel s ujúlással töltse be, oly szent elhatározással ruházza fel: hogy ereje láttassék meg rajtam ma és egész életemben. Amen.

Reggeli Ima.

Gondviselő Istenem és Atyám! a nap legünnepélyesebb órájában, midőn világosság támad a földnek színén, hogy feltüntesse hatalmas kezed bámulatos alkotásait, midőn millió teremtés életre ébred a mély álomból: íme én te leányod szívemnek szabad és földi homálytól tiszta érzésével, *jó reggel kereslek téged!* ohajtom kirebegni hálámat azon

kegyelmes oltalomért, melynek védő szárnyaival a mult éjen takargattál, és kérem e mai nap folyására is atyai gondjaidat, *minden nap megújuló irgalmasságodat*;

Megösmérem, hogy véges és gyarló az ember; *úta nincsen az ő tulajdon hatalmában, nem tudja: mit hoz a nap reá, jó feltétele is nem állandó*; hogy köbe ütné lábait és saját veszedelmébe sietne, megfáradást nem ösmerő atyai gondjaid és támogatásod nélkül. Vigyázok azért oh Atyám! e napnak folyamában is minden lépésemre, de teljes bizalmamat megmaradásom, lelki s testi épségem felől, mégis egyedül benned helyezem, ki bölcseségedben jobban tudod nálamnál: mi a jó és igaz, ki elfogyhatlan gyöngéd jósággal viseltetel gyarló gyermekeidhez; kinek csudálatos intézkedését életem eseményeiben annyiszor tapasztaltam, és lelkemben

viszhangzanak édes, biztató szavaid: *én teremtettelek; én hordozlak és megtartalak.*

Hordozz és tarts meg oh édes Atyám! kegyelmes ígéreted szerint e napon is engem! Távolíts el ösvényemről minden akadályt, mely igaz előmenetelben gátolna; megtartván egészségem- és erőmet: engedd vidám munkásságban és sikerrel végeznem mindazon tisztet, melyre hívtál, melynek hív betöltéséhez van kötve külső jólétem és szívem nyugalma. És mivel gyermekeidet egymásban s egymás által kívánod boldogítani: sugározd be öröm- s meglelégedéssel a hozzám tartozóknak, kedveseimnek orcáját is; ne engedj felhőket tornyosúlni vidám egünkre, és egyetlen szemet is kiszakadni a szeretet azon drága lánczából: mely bennünket egybeköt.

Tartsd meg és neveld szívemben az erkölcsi tisztaság iránti boldogító von-

zalmat, a szelídséget, engedelkenységet, melylyel kész legyek megbocsátni az ellenem-vétőknek ; gyakoroltasd velem-e napon is a jóltevőséget, szánakozást.

A te bölcs jóságod, mely örömforrásokokat nyitott életünk ösvényén, árnyéket adott a nap hévsége ellen : engedje ma is ízlelnem az élet ártatlan gyönyöreit ; engedjen örülnöm az örülőkkel ; de védjen is : hogy a világban el ne merüljek, szívem a földiekhez ne ragadjon s a mulandók miatt el ne felejtkezzem a lélek örökbecsű javairól s örömeiről.

Ruházz fel béketűrőssel, keresztyén önmegadással : hogy a kedvetlen és fájdalmas pillanatokban is, rendíthetetlen bizalommal ragaszkodjam hozzád ; síró szemem könnyüiből is, szívem reményének fénye sugározzék vissza. Igazgasd oh édes Atyám ! gondolatomat s érzésemet, szavaimat és tetteimet úgy : hogy

mind-azok saját lelkem nyugalma és dicsőségedre legyenek. Teljesítsd reményemet, add meg kérésemet, szenteld meg ajakim fohászát, mely e reggelnek idején téged keres és hozzád emelkedik az egek felé. Amen.

É N E K

E rám viradt reggelnek idején :
 Szent buzgalomnak szárnyai
 Ragadják lelkemet a menny felé,
 Hová úgy óhajt szállani !
 A fényes nappal ujúltára,
 Hevülven forró, mély hálára :
 Hadd buzogja ki a mit érez,
 Szállván Atyjához, Istenéhez.

Mint a világon szélylyel-áradott
 Az élet-hintő napsugár :
 Isten, jószágodnak malasztitól
 Megteljesült a föld-határ !

Édes Atyám ! szerelmed látván
 E földön s a lelkek világán :
 Keblem, mint a kutfő megárad,
 S kiöntöm Néked hő hálámat !

Reád nézek, benned bízom, — ma is
 Kezedbe tészem sorsomat !
 Mindent, nyugott s hálás szívvel veszek :
 Mit bölcseséged osztogat. —

Légy Atyja a benned bizónak,
 Vigasztalója a sirónak !
 S ma is, míg az estét elérem :
 Légy támaszom, védőm, vezérem !

Világosság hatalmas Istene,
 Ki a reggelnek Ura vagy :
 Ki adsz a földnek fényt és harmatot :
 Fényt s harmatot *lelkemnek* adj !
Bírjon hittel, e szent világgal,
 Szeretetet gyöngéd harmatával,
 S erénynyel, melyben dicsőn áll fenn
 Országod, — s képed rajtam. Amen.

Estveli Ima.

*Maradj velem oh én Istenem, mert
immár beestveledik és a nap elhanyat-
lott! Mily félelmes volna az éj, hideg
némaságával és titkos setétségével, —
mily aggodalmasan hajtanám le feje-
met ez estvén is az álomra, melyben
nem eszmélvén magamról, olylyá leszek,
mint a holt: ha nem tudnám, hogy a
mélységes homály nem fedez-el engem
szemeid előtt, hanem az éjtszaka is mint
a nap fénylik és a setétség teelötted
olyan mint a világosság; ha nem hin-
ném: hogy az Ur nekem őrizöm, ki nem
szunnyad és nem aluszik!*

Igy nyugodtan és a pihenés édes elő-
érzetével várom a nagy éjet, melynek
sátorát azért sötétítéd el s töltöd be hall-
gatással: hogy zavartalan és teljes le-

gyen pihenő teremtéseiteknek nyugalma, melyben szemeid örködnek felettök, mint az égbolt millió fényes csillaga világít a sötétségbe borult világ fölött. Mily édes az álom pihentető karjai közé, védelmed szárnyai alá, azon megnyugtató érzéssel adhatni át magunkat: hogy ujjulásunk leszen és megtartatunk!

De életünk- s napi tetteinket vizsgálva: lehetünk-e ily nyugodtak? Oh, ki volna igaz és feddhetlen, míg e testet hordozza? Visszatekintve én is a hanyatló napra: meg kell vallanom édes Atyám, hogy életem ma sem volt ment számos erőtlenségtől s fogyatkozástól; és ha kérdem magamat: betöltém-e hiven tisztemet? uralkodtam-e keresztyéni szigorral indulataimon? járásomat s kelésemet szelidség s szeretet jellemezte-e? jó feltételeimet mikép hajtottam végre? cselekedetem indító okai közé nem lopózkodott-e a személyes hiú-

ság? termett-e nálam béketűrésben, állandóságban, irgalmasságban és hitben drága gyümölcsöket ma is a lélek? Oh szívemet vizsgáló! az őszinte válasz nem elégíthet ki, és csak gyöngíti bennem az önmegnyugtató érzését ez estvének idején, s vigyázatra, szerénységre int a következő napra nézve.

Oh Atyám s Istenem! bizony be kell vallanom erőtlenségemet! és a milyen hiányosnak érzem a napot saját viseletemre gondolván: oly teljesnek s gazdagnak találom azt áldásoddal, lelki s testi kegyelmeddel, melyeket nem mértél érdemünk- s erényünkhöz, hanem bőséggel kiárasztottál erőtlen gyermekeid között én-reám is! Te voltál éltetőm és megtartóm, tanácsadóm és vezérem! Oh Atyám! buzgó hálaadásra nyílnak ajakim jószágod- s gondjaidért!

Eme te kegyelmes gondjaidba ajánlom magamat, és védelmedbe vetem erős

bizalmamat, a következő éjre is. Közelget és elborít a sötétség, de én nem félek; *békességben lefekszem, elaluszom és felkelek, mert tudom: hogy az Ur oltalmaz engem, mert hív ő s megőriz minden gonosztól!* Legyen nekem Uram! benned helyezett bizalmam szerint! ki ébrenlétemben vezérem valál: légy őrizőm aluvásom alatt. Kötözd le a veszélyt, a bántó elemeket, a gonosz kezeket, hogy ne árthassanak. Vedd kegyes oltalmadba velem együtt kedveseimet, felebarátimat, a közel és távol-levőket. Légy a virasztókkal, a betegekkel, a haldoklókkal szomorú és fájdalmas éjök óráiban!

Hallgasd meg estvéli fohászatomat oh kegyes Atyám, szent Fiadért. Amen.

É N E K.

Magas, dicső szentház oltaraként :
Fény önti el napnyugatot ;
S oltár lett szívem is, — felette láng
Hő hála lángja gyúladott.
Isten, hű karjaid vezérlik
Az embert, a nap szünetéig,
S mellette áll : az éj fekete
Szakán, angyalid őrizete !

Egy áldás-teljes nappal újlag
Meghosszabbítád életem !
Jóságodtól eredt béke s öröm . .
Tied hálám, dicséretem !
Kit közlünk búbanat ére :
Irt nyujtál szívének sebére !
Az árva könyeit te látád,
Tudtad az özvegy sohajtását !

Tebenned bízom hát az éjen is,
Ki nappal jó Atyám valál !
Oh Isten, örködjél erőtelen
Leányodnak álmainál !

Téríts el bajt és ijedelmet,
Mely felém láthatlan közelget ;
Add : hogy üdítő legyen álmom,
Vidám, békés felviradásom !

S ne hadd felednem : hogy mikép a nap
Elmúlik, s jő az alkonyat :
Az élet is végére jut, midőn
Mély álom s hosszú éj fogad ;
Hogy szólván végórám ütése :
Legyek készen a költözésre :
Hívj bármikor, bár még ez éjen :
Halálom csendes, boldog légyen !

Amen.

Uj évi ima.

Örökkévaló felség, nagy Isten! ki
felülállsz a változás törvényein; magad
levén *az első és utolsó, a kezdet és a vé-*
gezet: előtted az évezredek és a szem-
pillantás nem különböznek. *Kicsoda*
volna hozzád hasonlatos, hogy előhívja

a mi elmúlt, és megmondja: a melyek hamar lesznek, vagy a melyek sok idő múlva lesznek?! A népek elmennek, az egek mint a füst elfogynak, de te örökké megmaradsz! Oh Uram! a halandó ember véges gondoltával eltéved örökléted mélységében, és érezvén saját árnyék-életének semmiségét, mely csak ideig, az időnek feléig tart: mély alázattal hajlik meg örök végetlenséged előtt.

De nemcsak örökkévaló Ur, hanem gondos és kegyes Atya is vagy te! *Megtartod a világot az ebben levőkkel és szépen rendelsz itt mindeneket! Kiárasz-
tod különféle áldásaidat, hogy minden teremtés érezvén azok édességét: a létezésben örömet és boldogságot találjon. Különösen az ember életét, bizonytalan s rövid volta mellett is, sok jó-téteményeddel oly becsessé, véges és halhatatlan céljainak munkálására oly kíváнатossá és szükségessé titted: hogy*

minden óráért hálás szívvel kell áldanunk Felségedet.

Áldalak és dicsőítlek én is, te leányod, e reám viradt új esztendőért, melynek első napjára kegyesen eljuttattál! Ez is élő bizonyága folyvást áradó atyai szeretettednek, mely nincs időhöz kötve, az évek változásaitól nincs korlátozva, melynek teljességében, az emberi érdemetlenség miatt sem esik apadás. Visszagondolva életemnek eltöltött idejére: annak minden szempillantásában, jóságod kedvezését érzem; s midőn így a multért igaz hálát rebeg ajakam: szívem édes bizalommal telik meg a kétes jövőre nézve, mert ennek órái se hozhatnak reám egyebet, mint a mit te bölcs és jó Atyám, jónak látsz és megengedsz! Tudom: hogy változásai között is kegyes gondviselésed öröködése alatt leendek, *melynek tudta nélkül egy hajszál se eshetik le fejemről!*

Kegyelmes gondjaidba ajánlom hát magamat, jóságodtól kérek minden földi és lelki áldást ez év folyása alatt is. Részeltes az élet javaiban oly mértékkel, mely az igaz megelégedésre s a kötelesség betöltésére szükséges. Tartsd meg égeszségem- s életkedvemet, szívem ártatlan örömét és nyugalmát. Terjeszd ki a békesség szárnyait felettem, kedveseim és hazám felett. A reám jöhető keserőségek közt vigasztalj, ne tégy ki gyenge erőmet haladó kísérteteknek s a megpróbáltatás idején atyai hatalmad dicsőítse meg magát az én félénk erőtlenségemben. És a mikép *megújítád napjaimat: az erős lelket is újítsd meg én bennem, adj új életet!* hogy szüntelen a kegyesség után járván: szent tetszésed szerint tölthessem el napjaimat!

Oh Uram, Istenem! az én véges látásom nem hathat a holnap titkába sem, a te felséges tekinteted előtt pedig meg-

nyílik a jövő s az idők végetlenségébe látsz ; tudod : mit rejtenek és szülnék az évek, és hatalmad parancsol a történendőknek ; látod életpályámat is, nálamnál jobban ösmered szükségéimet : cselekedjél tehát velem mindenben bölcseséged és jóságod szerint, hogy én, ki erős bizodalommal könyörgök hozzád az év kezdetén : szívem forró hálaadása közt zárhassam be majdan ennek vég-óráját is. Amen.

Virágvasárnapi ima.

Hozsanna, Hozsanna! legyen áldott a ki jön az Urnak nevében! Legyen áldott szent neved világ Megváltója! ki a zöld lombok- és virágokkal behintett ösvényen, a nép örömkialtásai között is, nem a magad, hanem szent Atyád dicsőségét

kerested; s míg hideg maradtál a földi megtiszteltetés iránt: lángoltál az Ur házának szerelmétől, és helyreállítád annak méltóságát, hogy legyen meg, mit szent atyád monda: *ebben a házban helyheztetem az én dicsőségemet mindörökké!*

Áldassál isteni Megváltónk! ki e napot a templom dicsőségének ünnepévé tetted! Ujra szentelted az imádságnak házát, melynek komoly méltóságától meghatva érzi a szív: hogy *e hely nem egyéb mint Istennek háza és a mennyeknek kapuja*. Elfordítád tekintetedet az égő áldozat oltárától s megtanítál okos és halhatlan lényekhez méltóan: *lélekben és igazságban* imádni az Urat, *ki előtt: a türedelmes lélek, az igazságnak és hálaadásnak áldozata egyedül kedves*.

Neked ajánlom fel szívemet élő lakhelyül és templomul! tartsd ezt minden

méltatlan érzésektől s kívánságoktól menten, ama feddhetlenségben és tisztaságban: mely előtted tetsző; ne engeddd abban a buzgóság oltári lángját meggyengülni, tüzét behamvadni; hanem neveld a hozzád s szent atyádhoz igaz hittel ragaszkodó gyermeki bizalmat; felséges tudományodhoz s üdvözítő kegyelmedhez való hívséget, és hathatós kegyelmed töltse be a kegyesség és tiszta szeretet indulatival, hittel és reménységgel, hogy legyen az szüntelen *Istennek és a benne lakozó szentléleknek élő temploma.*

Most is, midőn az üdvözlő s lelkesült sokaság virágokkal borítja lábaidnak ösvényét: vedd kedvesem édes Üdvözítőm! szívem tiszta és hálás indulatának virágait, melyekkel elédbbe és tiszteletedre sietek; és a hangos öröm-kiáltások között, engeddd hozzád jutni ajakimnak csendes de buzgó fohászát, mely

imádásodra emelkedik. Engedj egész életemben azon lelki kísérethez tartoznom, mely az evangéliom világánál követ téged és nyomdokaidat; mely bejutni kíván veled és általad ama mennyei *szent városba, az új Jeruzsálembe*, melynek dicsősége örökkévaló leszen. Amen.

Nagypénteki ima.

Nagy lelki megindulással állok oh halállal vívódó Üdvözítőm! gyászos keresztfád alatt, melyen szenvedtél, és kiomló véreddel pecsételvén meg küldetésedet: magadat érettünk önkényt feláldoztad!

Egész életed az erkölcsi nagyság és tökéletesség fényes bizonyága; *tetszett az Atyának: hogy minden teljesség bened lakozzék, ki valál szent, ártatlan és*

szeplő nélkül való! Hirdetvén tudományodat, mely *lélek és élet*: úgy szólottál *a hogy soha senki nem szólott*, és csudatételeid által erősítéd a szívekben támadott hitet. Bátorságod és állhatatosságod nem ösmért félelmet és akadályt, a lelki ország építésének munkájában; bölcseséged öszve nem téveszté az igazat a hamissal, a látszatot a valósággal, és szereteted átölelé az egész világot; az ösztönzött: hogy szélylyel járván, gyógyítsd, vigasztald és tanítsd a testi s lelki betegeket; az vitt a szegények és bűnösök hajlékába, a rabok tömlöczébe, hogy világosság támadjon és az igazság kijelentessék benned mindenütt!

Nagy valál mindenkor oh isteni Megváltó! de legnagyobb s legfelségesebb a szenvedés tövis-koronájával és kínos halálod perczében. Szent álmélkodással tekintek fel reád, ki jóllehet birtál az élet és halál kulcsaival: méltósággal

türéd a szégyenítő és életölő gyötrelmeket; szemeidet szelíden nyugtatád a zajgó sokaságon; és miképen fény árad a napból leáldozása végperczéig: szeretet áradt szívedből, míg véglehelleted el nem fogyott. Mily nagy, mily örök emlékezetű nap ez minden hívő lélek előtt! Mily magas isteni fenségben látszol Te ezen! Szent Atyád bocsánatát esdekléd gyilkosaidra; földi Anyádat hű tanítványoddal rokonná tevéd tenmagadban s a szeretetben; az örök élet s üdvösség boldog reményét ajándékoztad a megtért bűnösnek; és az általad *elvégeztetett* váltság felmagasztaló érzetében hunytad be szemeidet, mondván: *Atyám, szent kezedbe teszem le az én lelkemet!*

Oh áldott Űdvezitőm! ajándékozz meg kegyelemmel, hogy soha ki ne essenek elméből e mai nap történetének megható képei; soha meg ne hűljön szívem-

ben a feléd lángoló buzgóság; hogy türesem, szenvedésem, önfeláldozásod és magas példád lebegvén előttem szüntelen: törekedjem a keresztyén tökéletességre, és örömben, bánatban híven teljesítsem erkölcsi tisztemet. Tanítsd a halandót fáradás és csüggedés nélkül járni a kötelesség után s mindent, még a kedves életet is feláldozni példád szerint az igazságért! Taníts, vezérelj engem is te megváltottadat: hogy gyenge erőmhöz képest követhesselek fényes nyomdokodon, tűrő lévén mindenkor a kereszttviselés alatt; fáradhatlan a megbocsátásban és jótételben, gondos a te rendeleteid megtartásában; hogy hamar múló földi napjaimat mint Te, az igazak és szentek csendes halálával végezhessem be egykor. Amen.

Husvétii ima.

Ur Jézus Krisztus! győzedelmes bajnoka az életnek! Ki felkeltél a koporsóból *az atya dicsőségére és a mi megigazulásunkért, hogy az élőkön és holtakon uralkodjál!* Méltósággá változék nálad az alázatos állapot, boldogsággá a földi szenvedés és halál keserősége, örök diadallá a rövid fogság, mely az enyészet birodalmában tartóztatott.

Boldogságod és dicsőséged a mienk is, oh áldott Üdvezítő! győzedelmed szabadított meg minket is, *kik a haláltól való félelem miatt egész életünkben rabok valánk.* Édes megdöbbenéssel tekintünk az üres sírba, melyből kikeltél, melynek sötétségét világosság derengi

át utánad. Öröm- és hálaének zendül meg ajakinkon feltámadásod szent ünnepén.

Oh bizonyára céltalan bujdosás és tévelygés volna földi életünk, ha reád, hitünk fejedelmére nem tekinthetnénk! hol vennénk bátorságot a nehéz harcokra? erőt a terhek hordozására? Mi adhatna békét és nyugalmat szívünknek az ellenkező dolgok között, a feltámadásnak boldogító hite nélkül?!

Ur Jézus-Krisztus! *ki a halált eltörölvén: az életet és halhatlanságot világosságra hoztad*, te az atya küldötte valál a világ megváltására; szenvedtél, meghaltál, de isteni erő által feltámadtál a koporsóból. Vallást teszek messiási voltodról és ragaszkodom üdvezítő érde-medhez! Neveld oh kegyelmes Megváltó az én hitemet, hogy mindig szorosabban köttessenem hozzád, állhatatosan követ-hesselek; hogy az evangéliom világa

legyen az én szövétnekem s ereje által szenteltessem meg!

Te vagy a feltámadás és az élet, a ki tebenned hiszen, ha meghal is él: és valaki él és hiszen tebenned: soha meg nem hal! Áldott Üdvezítő, hiszek benned! hiszem: hogy életemnek nem lesz vége a koporsónál, melynek fulánkját elvetted, diadalát megtörted dicsőséges feltámadásod által, hiszem: hogy ama mennyei hajlékokban tiszta világosságtól környezve látlak meg egy napon a te Atyádnak jobbján!

Engedd az örök-élet hitét és reményét úgy munkálni szívemben, hogy halhatatlan valósághoz méltóan futván meg földi pályámat: mentül tisztábban s tökéletesebben juthassak szent színed látására az egekbe. Amen.

Áldozócsötörtöki ima.

Dicsőségnek királya! a földi szenvedések után égi méltóságodba visszatért Ur Jézus-Krisztus! Az álmélkodó tanítványokkal én is reád függesztem tekintetemet, a mint dicsőséged hazája a menny felé emelkedel! és nem fedez be előttem a felhő, mert hitem szemeivel nézlek és látlak az Atyának jobbján isteni világosságban ülni; a távolság nem szakaszt el tőlem, mert a mint megigérted: kegyelmedben híveiddel maradsz mind világ végeztéig!

Azok között, kiknek térde mennyen és földön meghajol a te jézusi nevedre s nyelvök vallja istenségedet: leborúlok én is, és buzgó lélekkel imádlak oh Istennek küldötte! ki a testnek napjai

után, örök hatalom- s méltóságra magasztaltattál fel. Visszatéréseddel az Atya kebelébe, megbizonyítottad: hogy alá is onnan szállottál a világ megváltására, és hogy *a ki téged elbocsátott: azé a tudomány, melyet hirdettél!*

Légy áldott isteni Megváltónk, ki midőn e földről égi hajlékodbba költöztél: örököséiddé tevél bennünket, sok drága lelki javakat hagyván reánk! Örökségünk a szent evangéliom, melynek tiszta tudománya: *világosító lámpás és életnek útja az életre*. Örökségünk: az általad megígért s el is küldött Szentléleknek vigasztaló, elevenítő és munkás kegyelme. Örökségünk: az érde-medben megengesztelődött égi Atyának bocsánata és a menny, hová felemelkedvén: megmutattad az egyenes utat minden igaz és kegyes követődnek, és az örök élet reményével ajándékozád meg a benned-hívöket.

Ne szünjél meg ezután is, mind világ végeig örködni híveid felett! Légy közbenjárónk és szószólónk az Atyánál, ki nek jobbján örök hatalommal és dicsőséggel ülsz; készíts ott helyet megváltottaid számára, hogy mikor ismét megjelenysz az ítéletre: felvihesd őket magaddal ama boldog hajlékokba!

Téged ohajtalak és kereslek áldott Üdvezítőm én is, földi pályafutásom alatt! Kereslek szívemben: melynek buzgó érzései imádsággá válnak ez ünnepi órában ajakimon. Kereslek mennyei tudományod- az evangéliomnak igéi- és lelkében. Kereslek egykor a mennyben; adjad, hogy mindenkor és mindenütt feltaláljalak téged. Amen.

Pünkösti ima.

Atyának és Fiúnak lelke, áldott Szentlélek! ki megígértetvén: csudálatos jelenségek közt le is szállottál a pünkösten, hogy bizonyosság és erősség légy a Megváltó igaz istensége felől; hogy rendkívüli ihletéssel, ajándékkal és erővel ruházván fel a tanítványokat: általok megalapítsd a keresztyén anyaszentegyházat. Légy áldott hatalmas segedelmedért, melylyel ama felséges intézet felállítását előmozdítottad! Légy áldott titkos kegyelmedért, melylyel a hívek lelkében ma is és szakadatlanúl munkás vagy, és építed e földön Isten országát mind az idők végeig!

E szent ünnep csudáin álmélkodva: áhítatos érzések közt emelem fel szívemet Hozzád, s imádlak a kijelentés

szent titkában, mely az Atya- és Fiúval, örök egységben mutat hitemnek! imádlak és drága ajándékaidért esedezem. Nem várom: hogy galamb képében jelenjél meg fölöttem, s látható fényes lángban szállj reám: de kérem az igaz szelídségnek s tisztaságnak lelkét, kérem a keresztyéni buzgóságnak lángoló hevét, hogy ezek foglaljanak el s töltsenek be egészen! Nem ohajtok e szent ünnepen sok nyelven beszélni, látásokat látni: de kérem segítő kegyelmedet, hogy ma és egész életemben egy változhatlan szózatban hangozzék ajakimról az igazságnak vallása, az örök-kévaló dicsérete, és szemlélhessem már e földön is lelki szemeimmal, az igazakat váró mennyei ország dicsőségét!

Szentlélek Isten! erőtelen s gyarló az ember; mire mehetne jóra-segítő kegyelmed és drága ajándékid nélkül! Ezeket kérem én buzgó szívvel!

Szeretetnek lelke! éleszd és tartsd elevenességben nálam, az Istenhez való gyermeki ragaszkodást, a felebarátim iránti hűség és munkás szeretet indulatját!

Igazság és világosság lelke! széleszd elmémnek homályát, hogy a valóságot és csalárd tüneteket öszve ne téveszszem egymással, hanem tisztán látván: választhassam a jót, mely lelkelem örömére s erkölcsiségem gyarapulására szolgál.

Erőnek és józanságnak lelke! adj állhatatosságot, hogy minden próbáltatás közt, maradjak meg az igaz ösvényen, és *sem mélység sem magasság, sem élet sem halál*, el ne szakaszson az erkölcs- és az Ur törvényétől!

Vigasztalásnak lelke! légy velem s ne hagyj elcsüggedni az élet bajai között; fájdalmában enyhítsd szívemet a közel-szabadítás édes reményével; és függeszd könyben úszó szememet ama

jobb világra, melynek örömei változhatlanok; hol az *Ur eltöröl minden könnyhullatást, hol keserűség és fájdalom nem leszen többé!*

Bölcsesség és kegyelemnek lelke! hajtsd végre a munkát, melyet elkezdél szívemben; hogy újjá születvén általak: méltóan áldhassalak s dicsőíthesselek az Atyával és Fiúval, mint egy örökkévaló Szentháromság Istent, életemnek minden idejében. Amen.

Országos Széchényi Könyvtár

Karácsoni ima.

Titkos bölcsességű s végetlen jóságú Isten! ki megszánván az eset által magát elvesztett emberi nemzetet: gondoskodtál, hogy kegyelmed országából örökre számkivetve és a büntetés átkos terhe alatt ne maradjon. *A mit tanácsod*

eleve elvégzett: a teljes időben végre is hajtád; és ebben tetszik meg oh Isten hozzánk való szerelmed: hogy ama te egyetlenegy szülött fiadat elbocsátottad e világra, hogy éljünk ő általa. A te üdvözítő kegyelmed jelent meg őbenne, mert nincsen senkiben másban idvesség; ő az út, igazság és az élet, és senki nem mehet tehozzád, hanem csak ő általa!

Általa keres téged oh égi Atya, a keresztyén világ s emelem én is hozzád szívemet e szent ünnepen, midőn föld és ég, emberek és angyalok hirdetik az ige testbe-öltözésének csudáját és magasztos örömét, mely az egész világnak boldogító öröme. Atyai engesztelődésed izenete zendült meg a mennyei kar énekében, az üdvesség titka jelenteték ki a Megváltó születésében, mely *dicsőség néked a magasságban, békesség e földön, és az emberekhez jó akarat.* Légy áldott

hogy elbocsátottad kebeledből szent fiadat, ki a szívnek nyugalma, a léleknek váltsága lön; benne lettiünk a szentek társai, te örököseid; *mind a mennyekben, mind a földön levő teljes család tagjai*. Ezen mennyei család iság emeli lelkemet, világosítja életemet és teszi oly szentté, lélekemelővé karácsoni ünneplésemet.

Légy áldva tölem te is, Atyád kebelének szerelme, isteni Megváltó! ki tettet vettél fel, hogy megtartsd a lelkeket, a világot. Boldog szemek, melyek látnak téged! boldog az emberi nem, mely a hívő Simeonnal, kebeléhez szoríthat, mint Üdvezítőjét. Boldog vagyok én is: hogy hiszek benned, hogy szívemet neked szentelhetem s ajánlhatom fel lakhelyül! Te is én áldott Üdvezítőm, tégy egészen magadévá engem kegyelmed, szerelmed által! Szenteld meg szívem buzgó érzését, imádságomat, áhítatomat,

ünneplésemet! szenteld meg az örömet,
mely születésed áldott ünnepén lelke-
men elárad! Ne engedd: hogy elfelejt-
sem a világra-jöttöd által szerzett drága
jókat. Adjad: hogy híven szeresselek,
állhatatosan ragaszkodjam hozzád. Oh
üdvességemnek fénylő hajnal-csillaga
Jézus! vezérelj életemet, hogy szüntel-
en reád függesztett szemekkel fussam
földi pályámat, s az égi világosságot
követve: hozzád juthassak egy napon az
egekbe. Amen.

Úri szent vacsora előtti ima.

Szívemnek teljességéből dicsőitlek és
áldalak téged oh Isten! felséges Való-
ság! az emberi nemes méltóságért,
melyre a föld minden más teremtmései
felett megkülönböztetve emeltél! Oh,

mily magas és megbecsülhetlen kegyelem: hogy felséges képedet hordozom, tiszta valóságodban ösmérlek, lélekben és igazságban imádhatlak! Fenndobogó szívvel érzem: hogy gyermeked vagyok, kit *kisebbé tettél ugyan az angyaloknál, de nagy tisztesség- és dicsőséggel koronáztál meg!* Eme veled való rokonság boldogító érzetével, a gyermeki bizalom bátorsága- s a hála magasztaltságával emelem hozzád szívemet ez ünnepélyes órában is!

Oh Atyám! e boldog viszonyban nyugodtan nézem a változó események folyását; nem siratom a könnyen veszendő világi javakat; bánatban és szenvedésben, *ha a föld ingana is lábaim alatt:* reményem megmarad; sőt a haláltól se rettegek, mert tudom, érzem: hogy halhatlan tagja vagyok ama lelki országnak, mely általad a hit- remény- és szeretetre építve, isteni intézkedé-

sed által az idők végeig fentartva: földi pályámat az éggel köti össze.

A kegyelem örök bölcseségű intézkedését csudálom és imádom a váltság nagy munkájában, melyet Jézus által hajtottál végre. Megszántad az elesett emberi nemzetet, és kegyelmesen elbocsátottad szent Fiadat, ki hirdetvén tudományában a te akaratodat: *örök életnek beszéde vala önála. Ő, szeretett minket és adta magát érettünk engesztelő áldozatúl, hogy az ő keresztének vére által békességet szerezvén: kibékéltesen téveled megbántott Atyánkkal. Az ő sebeivel gyógyultunk meg, és érde-me által nyerünk bűnbocsánatot és örök életet. Ő világította át a sötét mélységet mely ég s föld között vala. Áldassék az ő szent neve veled egyetemben mindörökké!*

Ez a kegyelmes közbenjáró szerzette a szent vendégséget, melyhez a hívők

gyülekezetében, atyai jóvoltodból most hivatalos vagyok. Felejtesd el velem oh mennyei Atyám a világot, hogy ennek képei és semmi méltatlan emlékezés ne zavarják áhítatom ünnepi perczeit, melyeket örök jóságod imádása- és a váltáság isteni munkájának csudálására akarok szentelni, hogy teljes buzgóságban adhassam át lelkemet, e mai szent alkalomhoz illő kegyes gondolatoknak és érzéseknek. Világosítsd elmémet: hogy egész nagyságukban átláthassan a szent fiad által szerzett lelki ajándékokat! Lásd meg igaz töredelmemet és jóra való elhatározásomat! Emeld szárnyalásában fohászomat, mely téged ohajt és keres, szent fiaddal! Engedj keresztyéni alázatosság- és komolyságban, úgy járulnom a szeretet vendégségéhez, és úgy venni magamhoz a szent jegyeket: hogy az azokban részesülés szolgáljon keresztyéni érzelmeim

magasulására ; szívem csendessége-, életem békessége- és lelkem üdvösségére. Amen.

Uri szent vacsora utáni ima.

Leborúlok ismét előtted, oh Isten, kegyelmes Atyám ; és buzgó hálát adok szent Felségednek ama soha ki nem fáradó gondoskodás-, soha meg nem fogyatkozó áldásokért, melyekkel halandó gyermekeidet környülveszed ! Életünk minden szempillantása élő bizonyság erre, s egyet se léphetünk : hogy megtartásodra ne ösmernénk. Nem csak világi életünkre nézve tartod csergedezésben áldásaid folyamatját, de atyai jóvoltodat tetézed azzal : hogy nemesebb részünkre is kegyelmesen gondot viselsz ! A lelki világ javaival is táplálsz,

a vallás kies mezején legelteted, és a menny örömeivel töltöd be már itt-alant lelkiünket!

Áldalak és dicsőítlek oh szerető Atyám! hogy az örök igazságok élő ví-zével tápláltál most is; és a kegyelem asztalának kenyerében, borában, ama mennyei eledelt és italt nyújtottad: melyet a ki igaz hittel fogad, *semmikép nem éhezik és nem szomjúhozik meg, s örök élete vagyon annak.*

Egyetlen fiad, a mi áldott Üdvezítőnk szerzette e szent vendégséget az övéi iránt viseltető tiszta szeretetből és saját emlékezetére; hogy valamikor annál megjelenünk, mélyebben nyomuljon szivünkbe mindaz, mit ő cselekedett és szenvedett; szorosabbá váljék ama boldog öszveköttetés: melyben vele, mi fejünkkel, Megváltónk- s közbenjárónkkal állunk. Ő szerzette ezt a bűnök bocsánatjára, hogy önfel-

áldozása által bizonyosokká tétetvén megnyert atyai engesztelődésedről: lelkiünk békéje, öröme és reménye az örök boldogságban: uj, uj táplálékot és erősödést nyerjen.

Tedd állandókká oh kegyelemnek Istene, azon kegyes érzéseket, melyek szívemben e megható perczen támadnak! hogy azoknak éltető melege által termékenyüljön meg életem s az erény hervadhatlan virágaival, a lélek drága gyümölcseivel ékeskedjék mindenkor! Adjad: hogy mostani kegyes elhatározásaim kívánt teljесedésre jussanak tetteimben! Tartsd hálás emlékemben szüntelen azon örök szeretetet, melylyel valál, vagy és leszesz, és melylyel szent fiad a Jézus viseltetett hozzánk, váltáságul adván magát érettünk; hogy én is testvéreimet tekintsem és szeressem az emberekben; hogy az ellenem-vétőhöz engesztelődéssel forduljak; a szen-

vedők felé a vigasztalás és segedelem keresztyéni készségével siessek.

Tégy erőssé és benned-bizóvá a próbáltatás között, tűrővé a szenvedés, háládatossá a boldogság idején! A földi akadályok között, ne engedj soha meg-lankadnom az üdvösség keresésében. Tarts meg atyai jókedved- s szerelmedben, tarts meg a szentek egyességében és az én szívemtől s ajakimtól *légy áldott oh Isten, mi Urunk Jézus-Krisztusnak Atyja, ki nagy irgalmasságból ujjonnan szültél az élő reménységre, és ama halhatlan élet örökségére, mely el nem veszhet, meg nem hervadhat, mely mennyben tartatik az én számomra is, kegyelmes közbenjáróm az Ur-Jézus érdeme által. Amen.*

Ima a hazáért.

Minden nagysággal és hatalommal korlátlanúl bíró végetlen Valóság nagy Isten! Tökéletességeid között úgy is kijelentéd magadat mint legteljesebb és tisztább szeretet; ezt hirdeti bölcsédségeden és hatalmadon kívül e világ alkotmánya, az ég és föld, melyeket nem csak teremtel, de fenn is tartasz a szeretetben. Ez lövel ki a nap meleg sugáraiból, mosolyog a kéklő égről és a föld virágairól, arról beszélnek a gyümölcsöcsel rakott élőfák és a kalászos térségek. A gondviselésben, szereteted örökös felettünk és munkál életünk eseményeire nézve.

Minket is, kik képedet annyi felséges vonásban, de különösen a szeretetben viseljük magunkon: megáldál ezzel;

keblünkbe oltád annak erős indulatát: hogy ragaszkodjunk a jóhoz, felebarátainkhoz, kedveseinkhez és édes hazánkhoz, hol nekünk e földön lakást rendeltél; áldásaidat, boldogságunk és tökélyesülésünk eszközeit letetted s hol egykor végpihenésünket is találjuk a rokon hamvak között. Légy áldott oh Isten! azon szent örömért: mely keblünkben a szeretet édes hevületeiből, és tiszteinek hív teljesítéséből származik, s megnemesíti célunkat, pályánkat, életünket. Légy áldott az igaz hazaszeretetben érezhető boldogságért!!

Én erőtlen nő, nem mutathatom meg vonzalmamat édes hazám iránt úgy: mint az erősek; de ha karom gyenge is: szívemben erős és lángoló az érzés, melylyel áldozni kívánok Felséged előtt szeretett hazámért.

Ne engedj Uram, ennek határára és mezeire csapást, inséget és pusztulást

szállani, hanem áraszd inkább ki áldásaidat halmaira s völgyeire, hogy találhassa meg a munkás fáradságának díját, s ne hulljon hasztalan orcájának ve-rejtéke!

Virágoztasd a közügyeket, ipart művészetet és tudományt; rendelj a törvénynek hű sáfárokat, *hogy az igazság és békeesség csókolgassák egymást a mi utcáinkon* s az erkölcsi élet gyarapodásnak örvendjen.

Adj egyetértést és hűséget e haza minden polgárának és népének szívébe, hogy a kölcsönös szeretet és öszvetartás: az egyesek jólétének s a közanya nagyságának záloga és alapja legyen. Áldd meg e hazának barátait, szegyenítsd meg ellenségeit, melegítsd a közönyöket, adj állandó kitartást a buzgóknak: hogy nélkülözni, szenvedni s meghalni is legyenek készek érette. Vigasztald, bátorítsd, tanácsold a sorsán

aggódókat és hozd vissza: kik tőle távol bujdosnak.

Áldd meg az anyákat tapintattal és buzgósággal: hogy hasznos, igaz fiakat neveljenek a hazának s tanítsák kisdeideiket: Isten neve után a h a z á é t mondani ki és szeretni teljes éltökben, híven, igazán.

Áldj meg bennünket minden áldásoddal. Legyen ez ország hatalmas és boldog, és a nép, te választott néped, a századok végeig. Amen.

Aggodalomban.

I M A.

Változhatlan tökélyekkel biró menyyei Felség! léted s valóságod örök fényességében nem vetődik tereád homály, és zavartalan boldogságodban nem közelíthet hozzád kétség és fájdá-

lom! Minket, szegény halandókat különféle keserőségek látogatnak és kísérek földi rövid pályafutásunk alatt.

Érzem az emberi élet örömének állhatatlanságát most, midőn reám is busulás és aggodalom jöve, mely kísér nappal mint az árnyék és nem enged álmodni szemeimnek a késő éjtszakán, midőn *elfáradok fohászkodásaimban, könnyhullatással öntözöm nyoszolyámat és az én lelkem felette igen megháborodik.*

Nem nevezem meg e fájdalmat, mely emészt, a kétséget, mely lankasztja szívemet; nem számlálom elő aggodásom nyugtalanító képeit, melyek a jövőben elrejtve fenyegetnek; hiszen tudtoddal van oh mindeneket látó Isten az én szorongattatásom; ösmered keserűségem kútfejének kiáradott vizét, mely lelke-mig ér; nincs bölcs tanácsod nélkül napomnak kétes fellegbe, szememnek keserű könyvekbe borulása; te engedted

meg mindezeket, hogy a szomorúság által jobbá legyen az én lelkem!

Tudom ezt, de megösmérem azt is: hogy az ember gyakran maga hinti el a keserű gyümölcsöt hozó magvakat, és saját kezének munkájával kötözi meg magát. Világosíts fel hát oh Isten és segélj átlátnom életemnek tévedését és hibás lépéseimet, melyek a méltó búsulást hozták reám, hogy ezután több bölcseséggel, vigyázattal és mérséklettel folytassam pályámat. Vagy ha hitbeli gyengeségből jött reám az aggodás és csüggedés, ott is félvén nagy félelemmel, a hol nincsen félelem: gyógyíts meg engem Uram, az én erőtlenségemből!

Bármiképen legyen is: hozzád fohászokodoh oh hatalmas Isten! ki lecsendesíted a szélvész és a háborgó tenger habjait; hozzád folyamodom Istenem! az én nyugtalan gondolataim bántásai ellen. Szélezd el a csüggetegség és ag-

godalom terhes fellegét lelkemről, s állítsd vissza magzavart csendességét, bizalmát és reményét. Adjad: hogy szívemnek benned vetett hite, az élet minden szenvedésétöli félelemnél erősebb legyen. Ha bölcs tetszésed szerint busúlást eresztél reám: állj mellettem: *hogya felettébb való keserűségtől meg ne emésztessék az én szívem!* és ha betelik a mérték: *a mélységből szabadíts meg, hogya meg ne szégyenüljek, a ki tebenned bízom!* Bízom Uram! *te vagy az én szabadítom: mitől féljek? életemnek erősége: kitől rettegjek?*

Jöjj hozzám kegyelmes Atyám! láttasd, éreztesd meg jóvoltodat gondolatimban, szívemben életemben; adj erőt e könyörgés által is, melyben buzgón esedezem segedelmedért. Amen.

Halott feletti ima.

Isten, minden létezésnek főoka, örök és halhatatlan Valóság! akaratodból állottak elő mindenek és elmulásuk is intézkedésed szerint történik. Te hívtad létre az embert, te lehelted szájába lelkedet; tőled jött a meleg, mely által élővé lett és felséges képed másává alakult a földnek pora, hogy élvén: hirdesse dicsőségedet és részese legyen halhatlanságodnak.

Oh Uram! Míg ennek érzése, a veled való rokonság főlemel: fejem aláhajlik és szívem elcsügged azon tudatra: hogy a sárház, melyet a léleknek lakhelyül adál, oly igen töredékeny és hamar romlandó; elfoglalják a szenvedések, a nyavalyák, — és lerontja az enyészet. Oh, a kevésre mért napokban micsoda

az ember minden ő törekvésével és céljaival?! messzejáró reményeivel és erejének bátorságával?! Micsoda, életnek egész foglalatával?! Szünet nélkül a bizonytalanság és mulandóság rab-sága alatt, melyben egy lépés köze az életnek és halálnak. *Olyak vagyunk mint az árnyék, mint a víz, mely a földre kiönte'ik és többé fel nem szedhetik!*

Eme törékenység és hamar mulandóság leverő érzésével, és a szívemre áradó mély fájdalommal szemlélem, terítőn fekvő kedves halottam hült tetemeit. Az ő élete oly becses vala, elmulása — mely a leggyöngédebb lánczot tépte szét — oly gyászos és leverő szívemnek. Nem gyógyíthatá meg szeretetem gondos-sága; nem nyujthatá életét titkon re-begő ajkam fohásza; nem ébreszthetik fel hívó szavaim és könnyemnek reá omló zápora! Némán és hidegen fek-

szik, ki hévvel szeretett! A ki volt,
nincs többé! *Oh erős Isten, olyan az
ember mint a hamu a te lábaid alatt!*

Érzem a látogatás sulyos voltát és
nincs olyan bánat, mint az én bánatom!
De mégis hozzád emelem fájdalomban
megrendült szívemet oh Uram és Atyám!
Te vagy ki megsebesítél, egyedül te
 lehetsz gyógyítóm is! Állj mellém és ne
engedj vétkes zúgolódást jöni ajakimra;
örizz meg a csüggedés- és reményvesz-
téstől! sőt inkább e tökéletlen, kétes és
zavaros élet által eszméltess ama töké-
letes, igaz és tiszta állapotra, melybe
földi vándorlásom után jutok. Békítsd
ki, gyógyítsd meg háborgó s fájdalmá-
ban beteg szívemet; hadd éreznem s
hinne: hogy a sirnál nincs vége az
életnek, hogy a halál nem szakasztott
el siratott kedvesemtől, hanem ismét
látni, ölelni s bírni fogom őt ama jobb
világban, hol nincs köny és jaj, hol a

hit, vágyódás és szeretet tárgyát lelkem feltalálja, hogy soha többé el ne veszítse. Így emelj, nyugtass és vigasztalj a halál szomorú jelenségeinél a boldog viszontlátással.

A földi porsátort idehagyott nemes szellemet pedig emeld tenmagadhoz! nyisd fel előtte az örök élet végetlen birodalmát, hogy égi örömben s tisztaságban járjon fényes orczád előtt.

Oh Atyám! adj enyhülést fájdalmamnak, reményt szivemnek s boldog egyesülést egy napon övele tenálad a mennyégben. Amen.

Hajadon imája.

Szivem legtisztább és lángolóbb érzésével járulok hozzád szerető édes Atyám! Te voltál gondviselőm s oltal-

mam már a bölcsönél, az erőtelen gyermek-korban, midőn még nem tudtam a jó és rossz közt választást tenni. Dajkám ápolását, nevelőm oktatását, szüleim gondját és törekvéseit nem hagytad megghiúsulni, sőt áldásodat adtad azokra, és meghallgatván az édes anyai szív kérő fohászait, melyeket jólétemért szenszined elé bocsájtott: kegyelmesen megengedted, hogy testi lelki épségben felnevelkedjem s kifejlődjem!

Mint kifejlett virágból az illat, hajnalkor az ég felé száll: emelkedjék én szívemnek, eszméletre s gondolkodásra jutott egész lényemnek buzgó érzése és hálája feléd, legjobb Atyám!

Tudom: hogy a koros is, kit az élet s annak eseményei tanítottak: csak tanácsod és igazgatásod mellett járhat bölcsen és tévelygés nélkül: annál inkább szüksége van az én ifju s tapasztalatlan koromnak atyai támogatásodra

s vezérletedre, mit gyermeki erős bizalommal kérek és várok is jóságodtól!

Hathatós oltalmazdába ajánlom életem tavasz-korát, melyet kegyelmedből értem meg; ifjúságom koszorúját, melyet tisztaság- és ártatlanságban ohajtók homlokomon viselni; ne engedd annak virágait betegség, bánat vagy bármi szomorú eset miatt elhervadni, lehullani. Részeltess mindazon szabados, gyanútlan és veszély nélküli örömben: mely koromhoz illik, szívemnek édesen kínálkozik, s engedd ifjúságom szép reményét, mosolygó, de ártatlan és tiszta vágyait teljesülni.

Adj örömemhez és korom vidorságához, kellő komolyságot is, hogy a világtól, a mosolygó élet csábjaitól szerfelett el ne ragadtassam, könnyelműsége s hiúságra ne tántorodjam, hanem korán eszméljek arra: mikép a tavasz és ifjúság rövid s hogy nem csak gyönyörköd-

nöm, de munkálkodnom is kell. Engedd *szívemet minden őrzésnek felette meg-örzenem!* és segélj rendeltetésem s leendő hivatásom világos és józan tudatára jutni. Ne lankadjon meg keblemben a szigorú kötelesség-érzet, melylyel híven teljesítsem a Neked, szüléimnek, ember-társaimnak és minden szenvedőnek tartozó tisztet; és ezért tartsd meg egészségemet, erőmet, lépteim gyorsaságát és kedvemet a foglalkodásra, a világ és lélekszerinti hív sáfárkodásra, hogy midőn majd a tavasz múló-félben lesz: a lankadó virágokért találjak bő kárpótlást a szerzett erkölcsi kincsek- és a lélek gyümölcseiben.

Tartsd meg szívemben a vallásos érzést, hogy isteni félelem, szelídség, hit, könyörület és békés önmegadás kísérjék napjaimat, hogy még akkor is, ha tán fellegek borítnák fejem felett az eget: keresztyéni türelemmel és biza-

lommall tudjam várni azoknak szétoszlását. Életem minden körülményei közt, ifjúságom arany idejében is: Te légy oh Isten, örömem és reménységem! Amen.

Özvegynő imája.

Fohászkodom szüntelen és a mélységből kiáltok Hozzád oh erős és szabadtszédű Isten! míg életem, mint égő fáklya fogy a keserű bánat miatt.

Elvesztettem, a földbe tettem legdrágább kincsemet: híven szerető hitvestársamat, kiben napom hanyatlott le és *fejemnek koronája esett el!* Nem vídúl fel az én szívem nappal és szenvedésem éjjel sem pihen; *kenyeremet könnyhullatással eszem, italomat azzal iszom és nyoszolyámat is könnyhullatással öntözöm!!* Az idő, a muló napok és évek nem enyhítik bánatomat; és a mily igaz,

végetlen volt szeretetem iránta: oly mély és végetlen busulásom utána. Oh erős Isten, te látod: hogy *szívem meg van sebesítve s lelkem elolvad a keserűség miatt!* Özvegyi fátyolom, mint soha fel nem tisztuló sötét felleg borúl szégyen fejemre.

Tetszéseddel és parancsolatoddal ellenkezik: hogy a képedet viselő valóság, magát a szenvedés habjai által elnyelezni engedje; napjait, életét a bánat martalékául adja, a nehéz próbák alatt bizalmát veszelve leroskadjon és kétségbeessék. Oh de ha *a nagy teher alatt a magas hegy is leszakad, és a kőszikla is az ő helyéről elmozdúl:* mennyivel inkább az érző emberi szív! Nem akarok vétkes lenni bánatomban s törekedem, ohajtok én is oh Uram! szorító kötelei közül, és szívemet nyomó sulya alól menekülni; keresem a szabadulás és enyhület utját, és buzgó fohászom a

vigasztalás szelíd angyalát hívja. De a nagy világon minden olyan hideg, színetlen s pusztá önélkül, s fájdalmam olyan mély, engesztelhetlen: hogy a legigazabb felebaráti részvét is elégtelen enyhíteni, és a szíves szóra bánatos fejem aláhajol s elhagyottságom, veszteségem érzete még inkább szívemre nyomul.

Oh, nincs enyhület, gyógyulás és vigasztalás sehol, csak nálad hatalmas Isten! Te adtad őt nekem, Te vetted el tőlem, Te betegítél meg a bánatban, nálad van a gyógyítás hatalma is. Te kints reám hát oh vigasztalás Istene! *Ki az elkeseredett szívet meg nem utálod, s nem engedheted: hogy megemésztessék a felettébb való keserűségtől.* Nem kérem azt: hogy felejtesd el velem végkép nagy veszteségemet; hogy töröld ki emlékezetemből az ő kedves, áldott képét; sőt hadd legyen, járjon e kép

velem szüntelen; tanácsoljon, vigasztaljon és kísérjen a sírig! hanem azt kérem Uram: segíts mérsékelni keservemet, törd le vesztésem érzetének éles fulánkját; hűtsed kínaim hévségét; emeld, támogasd roskadozó leányodat, s vonjad gondolataimat az égre!!

Magad mondád: hogy az özvegyek *örizője és táplálója vagy*. Légy az oh Atyám, nekem is. Légy vigasztalóm, atyám, gyámolom s mindenem! mind addig: míg Hozzád jutok ama tökéletes világban, hol ismét viszont-látom, ölelem s végnélkül birom életem elvesztett felét, többi rég elköltözött kedve-
seim- s édes kicsinyeimmal; hol mind együtt leszünk s tiszta boldogságunk köny, fájdalom és homály nélkül örökké tartand. Amen.

Ima az év utolsó estvéjén.

Neked kívánom oh örök életű Isten! szívem áhítatosságában szentelni ez órát, az év elmulásának komoly és ünnepélyes óráját, midőn örökkévalóságodnak s véges létemnek, az élet változó és jószágod állandó voltának érzése, mélyen és erősen nyomul lelkemre! Míg körültem a természet hideg, hallgatag és sötét: hintsen világot s meleget a szívem oltárán meggyújtott hálaáldozat tüze, s zendüljön meg dicsőítésed hangos szózata ajkamon.

Oh erős Isten! esztendeidnek nem mehet senki végére; mielőtt a hegyek lettek s formáltaték a föld és világ: öröktől fogva, mind örökké vagy Te erős Isten! Ezer esztendő előtted annyi

mint a tegnapi nap, mely elmúlt és az éjtszakának negyed része!

Oh megfoghatlan Valóság! mi vagy Te s mik vagyunk mi? Te fény, mi árnyék. Te tökély, mi gyarlóság. Te erő, mi gyengeség. Te valóság, mi tünemény. Te tenger, mi buborék. Te függetlenség, mi korlátoltság. Te teljesség, mi hiányosság. Te harsogó szózat, mi gyenge viszhang. Te az öröklét, mi a pillanat. Örökkévaló! gyarló elmém eltéved, ha végetlenségedet csak meggondolni is akarja; mert mi vagyok én? *mi melletted az ember oh Uram! életünk napjai elmennek mint a könnyen futó hajók; olyak mint a saskeselyű, mint az álom; mint a fű, mely reggel virágzik, estére megszárad. Megemésztjük esztendeinket mint a beszédet.*

Mély megilletődés és szorongás szállja meg szívemet ez ünnepélyes percekben, ha a múltó évre gondolok. Mily számos

órája s napja folyt el ennek tölem használat nélkül, sőt mennyi gyengeség és botlás jegyzi a megfutott ösvényt! Annyi jó cél nem lön végrehajtva, annyi sokat ígérő virág nem hozott gyümölcsöt, amaz saját gyarlóságom, ez a földi szerencse csalárd volta miatt. Mennyi beváltatlan reményt, keserű csalódást és sajgó sebet hozott át ez estére az emberi szív! Még hallik a múltó évből a sohaj, csillog a köny s feltűnnek a temető új sirhalmai.

Oh én Istenem! ne engedj engem, gyenge leányodat kétkedni, tántorogni s hálátlanságba esni, és óvd meg ajakamat a kifakadás- és panasztól! Ha látom a gyarlóságot, fájdalmat és csapást: láthatom még inkább gondviselésednek intézkedő munkáját s örökösét, mely által hibánk és az élet látogatásai mellett is, kegyesen megtartatánk a múlt évben. Hálás szívvel kell megösmér-

nem: oh legfőbb Jóság: hogy Te voltál a multban életem vezére, megtartója; minden baj mely elkerült, minden öröm, mely ért: Tőled vala úgy intézve. Az elvett testi és lelki áldásokért, melyeket gyenge ajkam elszámlálni sem képes: tied legyen szivem igaz hálája e komoly estén, mennyei szent Atyám!

Oh mily boldog vagyok: hogy atyai jóságodat, vigyázásodat és hatalmatat ösmervén, tapasztalván a multban: bizalmamat a jövőre nézve is benned vettem. Benned is vetem egyedül jó Istenem és Atyám! ki minnyájunk boldogságát akarod! Légy velem és kedveseimmel a jövő évben is; távolíts el minden bajt veszélyt, sőt adj áldást és boldogságot! Engedd tisztemet híven folytatni, az isteni s felebaráti szeretetet buzgón gyakorolni, szent házadat látogatni s nagy nevedet imádni. Intézd ugy napjaimat, éveimet s egész életem folyását: hogy

szüntelen szent akaratodat tegyem s helybenhagyásoddal találkozzam.

Lehajtom most fejemet a csendes álomra. Vigyázz felettem oh mindenek őrizője! az éj hátralevő részében is, és viraszsz fel az új év reggelére új erővel, új szívvel s új dicsérettel ajkamon Fel-séged iránt. Amen.

TARTALOM.

Elmélkedések és fohászok.

	Lap
A templomban	3
Honszeretet	13
Jegyváltás után	27
A szabadban	40
A bölcsönél	53
A magányban	65
A nőiség	77
A köny	90
A kertben	101
A nyelv	113
Kevélység	123
Éjjel	135
Kedvesség és tetszvágy	145
Őszszel	156
A jótételről	167
A temetőn	178
Női arczképek a szent könyvből I.	191
Női arczképek a szent könyvből II.	204

	Lap
Női arczképek a szent könyvből III.	217
Női arczképek a szent könyvből IV.	233
Az év utolsó napján	253

Imák.

Vasárnapi ima	267
Reggeli ima	270
» ének	274
Estveli ima	276
» ének	280
Uj évi ima.	281
Virágvasárnapi ima	285
Nagypénteki ima	288
Husvéti ima	292
Áldozó csütörtöki ima	295
Pünkösti ima	298
Karácsoni ima	301
Uri szent vacsora előtti ima	304
Uri szent vacsora utáni ima.	308
Ima a hazáért	312
Aggodalomban. — Ima	315
Halott felett. — Ima	319
Hajadon imája	322
Özvegynő imája	326
Ima az év utolsó estvéjén	330

OSZK

Original Source: Kopy.net

